

PRZEWODNIK
DLA
SKŁADAJĄCYCH PROJEKTY
DO 7. PROGRAMU RAMOWEGO BADAŃ,
ROZWOJU TECHNOLOGICZNEGO I WDROŻEŃ
WSPÓLNOTY EUROPEJSKIEJ (2007 – 2013)

Kazimiera Zacharska
Joanna Czekalska

Spis treści

Wprowadzenie	4
1. Programy Ramowe - podstawowe informacje	5
1.1. Jaka jest struktura 7. Programu Ramowego i gdzie szukać informacji?	5
1.2. Jakie są schematy finansowania projektów?	9
1.3. Chcę wziąć udział w 7.PR - kto może mi pomóc?	15
2. Jak wziąć udział w projektach badawczych 7. PR?	15
2.1. Czy mogę złożyć wniosek sam, czy muszę szukać partnerów?	16
2.2. Jak przystąpić do powstającego konsorcjum?	17
2.3. Co trzeba wiedzieć, aby samemu zacząć pisać projekt?	18
2.3.1. Poszukiwanie partnerów	20
2.3.2. Pakiet informacyjny konkursu	21
2.4. Finanse w 7.PR	22
2.5. Sposób przygotowania i wysłania wniosku	38
2.6. Podsumowanie	41
3. Umowy regulujące funkcjonowanie konsorcjum projektowego	41
3.1. Umowa o grant (<i>Grant Agreement</i>)	42
3.2. Umowa konsorcjum (<i>Consortium Agreement</i>)	44
3.2.1. Przedmiot regulacji	46
3.2.2. Specyfika 7 PR i zmiany w stosunku do zasad panujących w 6 PR	52
3.2.3. Na co trzeba uważać przy tworzeniu Umowy Konsorcjum?	56
4. Realizacja projektu	59
4.1. Czy podczas realizacji możliwe są zmiany Umowy o grant?	58
4.2. Po jakim czasie od zakończenia projektu dokumenty nie będą potrzebne?	58
4.3. Sanckje i konsekwencje	59
4.4. Wsparcie finansowe projektów przez MNiSzW	60
5. Zakończenie	61
6. Załączniki	
Załącznik nr 1 Program Współpraca	62
Załącznik nr 2 Program Pomysły	71
Załącznik nr 3 Program Ludzie	73
Załącznik nr 4 Program Możliwości	77

Załącznik nr 5	Struktura i budżet 7. Programu Ramowego	82
Załącznik nr 6	Wzór formularza dla PŁ	83
Załącznik nr 7	<i>Letter of Intent</i>	84
Załącznik nr 7.1.	<i>Letter of Commitment</i>	85
Załącznik nr 7.2.	<i>Authorisation</i>	86
Załącznik nr 8	Poszukiwanie partnerów	87
Załącznik Nr 9	Budżet projektu	89

Wprowadzenie

Niniejsze opracowanie ma na celu przekazanie podstawowych informacji o 7. Programie Ramowym Badań, Rozwoju Technologicznego i Wdrożeń Wspólnoty Europejskiej (2007 – 2013) oraz zasadach uczestnictwa naukowców i zespołów badawczych w projektach 7. PR.

Poradnik przeznaczony jest dla pracowników naukowych, którzy zainteresowani są udziałem w Programach Ramowych Unii Europejskiej i szukają podstawowych informacji, niezbędnych do uczestnictwa w projektach 7. PR. Mamy jednak nadzieję, że i ci z Państwa, którzy posiadają już doświadczenie badawcze z poprzednich programów ramowych Wspólnoty, znajdą tu ciekawe informacje, szczególnie w zakresie zmian, jakie nastąpiły w porównaniu z 6. PR.

Przystępując do rywalizacji o projekty unijne trzeba pamiętać, że programy ramowe nie służą finansowaniu nauki, ani badań jako takich, ale realizacji ściśle określonych celów i polityk Wspólnoty Europejskiej. Ten fakt powinien mieć decydujące znaczenie przede wszystkim przy doborze tematu pracy i aspektu, w jakim pokazane będą prowadzone badania – należy wskazać na jego powiązanie z realizacją polityki badawczej UE. Niewiele jest możliwości zdobywania wsparcia finansowego Komisji Europejskiej na realizację własnych zamierzeń, jeśli nie są one zbieżne z polityką Wspólnoty. Wnioski projektowe można składać tylko w odpowiedzi na konkursy ogłaszane przez Komisję Europejską. Warto posiadać zdolność nowego spojrzenia na prowadzone przez siebie badania przez pryzmat celów stawianych sobie i uczestnikom przez KE, a szansę na zdobycie unijnego wsparcia finansowego wzrosną.

Dlaczego warto starać się o projekty 7 Programu Ramowego?

Powodów jest kilka – najważniejsze z nich to:

- o realizacja prac badawczych w międzynarodowym środowisku, wspierana finansowo przez Komisję Europejską,
- o możliwość rozwoju naukowego jednostki i jej personelu,
- o finansowanie wyjazdów na konferencje, warsztaty czy sympozja w ramach realizacji projektów,
- o możliwość korzystania z atrakcyjnych wyjazdów stypendialnych i przyjmowania stypendystów z zagranicy,
- o doposażenie jednostki w aparaturę,

- o prestiż osobisty, jednostki i uczelni w środowisku naukowym,
- o więcej punktów w ocenie parametrycznej jednostki, co przekłada się na zwiększenie środków budżetowych na działalność własną jednostki.

Biorąc pod uwagę wciąż niski poziom finansowania nauki i badań w Polsce (0,3% PKB w 2005 r.) nie ulega wątpliwości, że każde dodatkowe środki finansowe, wspierające rozwój badań, przynoszą wymierne korzyści zarówno jednostce naukowej jak i indywidualnemu badaczowi.

1. Programy Ramowe - podstawowe informacje

Dla lepszej orientacji w tematyce programów ramowych dobrze jest posiadać podstawowe informacje o tym instrumencie realizacji polityki badawczej KE, ujęte w formę kilku najczęściej stawianych pytań:

1. Jaka jest struktura 7. Programu Ramowego i gdzie szukać o nim informacji?
2. Jakie są schematy finansowania projektów i co się kryje za każdym z nich?
3. Do kogo zwrócić się po pomoc?

1.1. Jaka jest struktura 7. Programu Ramowego i gdzie szukać informacji?

7. Program Ramowy zbudowany został wokół czterech podstawowych programów szczegółowych: **Współpraca, Pomysły, Ludzie i Możliwości**. W każdym z nich zawarty jest szereg potencjalnych możliwości włączenia się bądź do konkretnych badań, bądź do tworzenia sieci międzynarodowych powiązań naukowo-badawczych, mobilności międzynarodowej pracowników, wsparcia potencjału badawczego i wiele innych.

WSPÓŁPRACA (COOPERATION)

Celem tego programu jest wsparcie ponadnarodowej współpracy naukowo-badawczej w wybranych obszarach tematycznych:

1. Zdrowie
2. Żywność, rolnictwo i biotechnologie
3. Technologie informacyjne i komunikacyjne
4. Nanonauki, nanotechnologie, materiały i nowe technologie produkcyjne
5. Energia
6. Środowisko (łącznie ze zmianami klimatycznymi)

7. Transport (łącznie z aeronautyką)
8. Nauki społeczno-ekonomiczne i humanistyczne
9. Bezpieczeństwo
10. Przestrzeń kosmiczna

Jest to program o największym budżecie, obejmujący wszystkie niemal dziedziny badań naukowych. W każdym z 10 obszarów badawczych znajduje się cały szereg uszczegółowionych tematów. Część z nich jest kontynuacją badań prowadzonych w 6. PR, część sformułowana została z potrzeby rozwiązania nowych problemów naukowych, gospodarczych, społecznych oraz środowiska otaczającego współczesnego człowieka. W toku realizacji programu tematy będą ulegały zmianie, w odpowiedzi zarówno na nowe możliwości, dzisiaj jeszcze nie poznane, jak i nowe wyzwania, zagrożenia i potrzeby¹.

Przybliżenie tematyki programu Współpraca załączone zostało do niniejszego opracowania (**załącznik nr 1**). Pełna treść „Decyzji Rady Unii Europejskiej dotycząca programu szczegółowego „Współpraca” wdrażającego 7. Program Ramowy Wspólnoty Europejskiej w Dziedzinie Badań, Rozwoju Technologicznego i Demonstracji (2007 – 2013)” publikowana jest w Official Journal², podobnie jak treść pozostałych trzech programów.

POMYSŁY (IDEAS)

Celem kolejnego programu jest wsparcie badań inicjowanych przez naukowców we wszystkich dziedzinach nauki i technologii poprzez budowanie pojedynczych zespołów badawczych krajowych i/lub zagranicznych, realizujących nowatorskie projekty i badania przekraczające granice dzisiejszej wiedzy. Jest to zupełnie nowy element programów ramowych charakteryzujący się tym, że tematyka tego działania określana będzie przez samych naukowców (tzw. *bottom-up approach*).

Program „Pomysły” stwarza paneuropejski mechanizm wspierania prawdziwie kreatywnych naukowców, inżynierów i uczonych, których ciekawość i głód wiedzy pozwalają spodziewać się spektakularnych odkryć, które mogą zmienić nasz sposób myślenia, otworzyć nowe

¹ Komisja Europejska dokonuje wyboru obszarów badawczych w wyniku publicznej debaty, ogłaszania tzw. „*Expression of Interest*”, zapraszania określonych środowisk (naukowych, gospodarczych) do zgłaszania własnych potrzeb. Aktywność polskiego środowiska naukowego w tego typu akcjach, a poprzez to określanie własnych obszarów badawczych, jest zdecydowanie za mała.

² <http://europa.eu.int/eur-lex/en/oj/>

perspektywy postępu technologicznego oraz pomóc w rozwiązaniu trwałych problemów społecznych czy ekologicznych.

Przygotowanie programu powierzone zostało niezależnej Europejskiej Radzie ds. Badań Naukowych (*European Research Council - ERC*)³, która w pełni odpowiadać będzie za realizację programu, od ogłaszania konkursów, poprzez przygotowanie procedur, wybór projektów do finansowania, aż po ich kontrolę i monitorowanie, jak też informowanie i upowszechnianie wiedzy o programie.

Warto zauważyć, że ten nowatorski w skali Europy program finansowania nauki otrzymał budżet większy od programu Ludzie, czy Możliwości.⁴

Więcej o programie w **załączniku nr 2**.

LUDZIE (*PEOPLE*)

Celem tego obszaru współpracy jest wspieranie kształcenia i rozwoju kariery naukowców poprzez systematyczne inwestycje na rzecz rozwoju kadry naukowej, głównie poprzez spójny zestaw „działań Marii Curie”, mających na celu rozwijanie umiejętności i kompetencji naukowców na wszystkich szczeblach ich kariery, od początkowego kształcenia do rozwoju drogi naukowej i kształcenia przez całe życie. Kluczowymi elementami wszystkich „działań **Marie Curie**” są mobilność, zarówno międzynarodowa jak i międzysektorowa, uznawanie nabytych doświadczeń w różnych sektorach i krajach oraz odpowiednie warunki pracy.

Wsparcie obejmuje następujące „działania Marie Curie”:

1. Kształcenie początkowe
2. Kształcenie ustawiczne i rozwój kariery
3. Partnerstwo między przemysłem i szkolnictwem wyższym
4. Międzynarodowy wymiar
5. Działania specjalne

W **załączniku nr 3** przedstawiono więcej informacji o działaniach planowanych w ramach programu Ludzie.

MOŻLIWOŚCI (*CAPACITIES*)

³ http://erc.europa.eu/index_en.cfm

⁴ Szczegółowe dane o planowanych wydatkach na każdy z obszarów zawarto w załączniku nr 5.

Celem tego działania jest wspieranie kluczowych aspektów europejskich możliwości w dziedzinie badań, rozwoju technologicznego i innowacji, takich jak:

1. Infrastruktury badawcze
2. Badania na korzyść małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP)
3. Regiony wiedzy
4. Potencjał badawczy
5. Nauka w społeczeństwie
6. Spójne opracowywanie polityki europejskiej w dziedzinie badań
7. Współpraca międzynarodowa

W **załączniku nr 4** poszczególne siedem tematów badawczych tego programu zostało opisane szerzej. Warto szczególnie zwrócić uwagę na „regiony wiedzy” i „potencjał badawczy”, gdyż większość środków finansowych zaplanowanych dla tych działań kierowana będzie do nowoprzyjętych państwa członkowskich w celu wyrównania ich szans rozwoju⁵.

W uzupełnieniu czterech wyżej wyszczególnionych programów 7. Program Ramowy będzie wspierał także bezpośrednie działania naukowe i technologiczne (nienależące do obszaru badań jądrowych) prowadzone przez **Wspólnotowe Centra Badawcze** (*Joint Research Centres – JRC*) oraz działania badawczo-szkoleniowe związane z energetyką jądrową w programie **EURATOM**.

Struktura oraz budżet poszczególnych obszarów tematycznych 7. Programu Ramowego przedstawione zostały w **załączniku nr 5**.

Z praktyki wcześniejszych programów ramowych wynika, że możliwości składania projektów najczęściej poszukiwane są wśród priorytetów tematycznych zawartych w obszarze „Współpraca”. Nie należy jednak zapominać o pozostałych programach, w których kryje się wiele możliwości aplikowania o fundusze unijne, rozwijania swojej dziedziny badawczej, kariery naukowej, korzystania z wymiany stypendialnej, transferu wiedzy, rozbudowy potencjału badawczego. Przeglądając informacje dotyczące poszczególnych obszarów i

⁵ W ramach „*Research Potential*” planowane są konkursy na nowe **Centra Doskonałości**, a w „*Region of Knowledge*” – tworzenie przez jednostki naukowe we współpracy z lokalnym samorządem **klastrów technologicznych**.

priorytetów badawczych warto zwrócić uwagę na możliwość zgłaszania projektów interdyscyplinarnych, uwzględniających jednocześnie kilka dziedzin badawczych⁶.

Za każdym z tych ogólnie sformułowanych tematów kryje się cały szereg obszarów badawczych. Szczegółowy opis znajduje się na stronach Cordis⁷ w opisie programów pracy, które Komisja Europejska publikuje na początku realizacji każdego programu ramowego i w razie potrzeby modyfikuje w trakcie jego realizacji. Programy pracy są również publikowane w pakiecie informacyjnym załączanym do każdej edycji konkursu.

1.2. Jakie są schematy finansowania projektów?

Projekty 7. Programu Ramowego to nie tylko typowe narzędzia badawcze, ale również wiele innych rodzajów schematów finansowania takich jak „działania koordynujące i wspierające” czy „działania horyzontalne”, a wśród nich program akcji stypendialnych Marie Curie. Pomimo, iż wszystkie one określane są mianem projektów, różnią się zakresem działania, celami, sposobem finansowania. Zanim potencjalny uczestnik zdecyduje się przystąpić do pisania projektu i upewni się, że temat, który chce zgłosić jest wyszczególniony w konkursie, musi zdecydować, jaki wybierze **schemat finansowy** (w 6. PR nazywany instrumentem).

Trzeba przy tym pamiętać, że możliwość wyboru schematu ograniczona jest przez Komisję Europejską w treści konkretnego konkursu i tylko w tym obszarze można dokonywać wyboru. W ogłoszeniu o konkursie Komisja podaje zawsze jego identyfikator⁸. Na przykład konkurs o identyfikatorze COOP-NMP-2007-SMALL-1 oznacza konkurs w programie Współpraca (*Cooperation*) ogłoszony w 2007 roku, z zastosowaniem schematu finansowego SMALL (o czym więcej poniżej), a cyfra jeden wskazuje, że jest to pierwszy z zaplanowanych w tym roku i w tym temacie konkursów.

COOP-NMP-2007-LARGE-1 różni się od wymienionego wyżej konkursu jedynie schematem finansowania (LARGE).

⁶ Np. specjalista informatyk może znaleźć interesujące obszary badawcze nie tylko w 3 priorytecie „Technologie informacyjne i telekomunikacyjne (ICT)”, ale również w priorytecie 1 - „zdrowie” lub 4 – „nanonauki”, ponieważ projekty PR powinny być interdyscyplinarne i przyczyniać się do integrowania przedstawicieli wszystkich dyscyplin świata naukowego.

⁷ <http://cordis.europa.eu/fp7/home.html>

⁸ Identyfikator konkursu pozwala na przypisanie wniosku do konkretnego ogłoszenia o konkursie „*Call for Proposal*”. Jest umieszczany zawsze w dokumentach towarzyszących składanemu projektowi

Schematy finansowania określone będą każdorazowo w zaproszeniach do składania wniosków projektowych.

Schematy finansowania stosowane w 7. Programie Ramowym:

1. Projekty realizowane w ramach współpracy (R&D Collaborative Projects - CP)

Projekty zintegrowane oraz specjalne znane z 6. PR (*Integrated Project (IP)*, *Specific Targeted Research Project (STREP)*) realizowane są obecnie w ramach *”Collaborative Projects”* - *”Large collaborative Projects”* i *”Small Collaborative Projects”*.

Pierwsze skierowane są na realizację ambitnych celów badawczych, a ich podstawowym rezultatem ma być wygenerowanie **nowej wiedzy, nowych technologii, produktów lub usług**. Projekty te muszą skupiać odpowiednią „masę krytyczną”, aby osiągnąć zamierzone przez Komisję Europejską cele, takie jak podnoszenie konkurencyjności Europy, czy odpowiadanie na najważniejsze potrzeby i wyzwania społeczne.

Large CP będą realizowane przez 3 do 5 lat, przez 10 – 20 partnerów, a dofinansowanie Komisji może wynieść od 4 do 25 milionów Euro.

„Small CP” są projektami o mniejszej skali zaangażowania zarówno partnerów (od 5 do 10), jak i środków (od 1 do 3 milionów Euro). Czas ich realizacji może wynieść od dwóch do trzech lat. Projekty te mają koncentrować się na rozwiązaniu specyficznych problemów badawczych w określonej dziedzinie.

Projekty *„Collaborative”* mogą być instrumentem realizacji całego spektrum badań, od podstawowych do stosowanych, mogą być również skierowane do określonych grup, np. małych i średnich firm (MŚP).

2. Sieci doskonałości (Networks of Excellence - NoE)

Sieci doskonałości to projekty znane z 6. PR, gdzie były realizowane przez kilku lub kilkunastu, (kilkudziesięciu) partnerów. W 7. PR sieci mają obejmować ograniczoną liczbę (6 - 12) uznanych laboratoriów i/lub kluczowych zespołów badawczych. Sieci doskonałości ukierunkowane są na osiągnięcie naukowej i technicznej doskonałości w zakresie poszczególnych tematów badawczych poprzez **integrowanie na szczeblu europejskim** „masy krytycznej” zasobów i doświadczeń niezbędnych by Europa stała się światowym liderem w danej dziedzinie. Doświadczenie uczestników sieci zostanie wykorzystane we

wspólnej realizacji zadań projektu (*Joint Research Programme*)⁹ nakierowanych na tworzenie progresywnej i **trwalej** integracji działalności badawczej partnerów i jednocześnie na pogłębianie wiedzy tematycznej.

Sieci doskonałości to coś więcej niż system koordynowania badań i wymiany informacji; same badania nie są ich głównym celem. Instytucje partnerskie muszą poważnie zainwestować w **zmiany strukturalne** ukierunkowane na trwałą integrację ich potencjałów badawczych, integrację sięgającą daleko poza okres finansowania projektu. Wymaga to zaangażowania za strony wszystkich osób odpowiedzialnych za podejmowanie decyzji w danej instytucji, w tym najwyższego szczebla decyzyjnego, służb nadzoru, służb finansowych. Efektem NoE może być, na przykład ustanowienie spółki europejskiej¹⁰ działającej po zakończeniu projektu, czy wirtualnego, europejskiego centrum badawczego.

Podstawowym rezultatem realizacji projektu typu NoE powinna być **trwała restrukturyzacja i przekształcenie sposobu** prowadzenia badań w Europie. Zadaniem sieci jest rozpowszechnianie wiedzy poza grono uczestników tworzących sieć, dlatego też elementem realizacji programu badawczego mogą być szkolenia. Projekt trwa zazwyczaj od 5 do 7 lat. Budżet sieci określany jest w odniesieniu do liczby naukowców uczestniczących w jej pracach.

3. Działania Koordynacyjne i Wspierające (Coordination/Support Actions - CSA)

W 7. PR przewiduje się działania typu **SA** – *Support Actions*, **CA** – *Coordination Actions* oraz połączenie tych dwóch elementów w jeden - **CSA** - *Coordination/Support Actions*.

Celem działań **koordynacyjnych** jest promowanie i wspieranie sieci kontaktów oraz koordynowanie działalności badawczej i innowacyjnej. Akcje te obejmują definiowanie, organizowanie i zarządzanie łączonymi bądź wspólnymi inicjatywami, jak również działania takie jak organizowanie konferencji, spotkań, wykonywanie badań, wymianę personelu, wymianę i upowszechnianie dobrych praktyk, tworzenie wspólnych systemów informacyjnych i grup eksperckich. Komisja finansuje koszty działań koordynacyjnych, ale nie badań.

⁹ Opracowywanego przez partnerów sieci.

¹⁰ Ramy prawne spółki europejskiej: rozporządzenie Rady WE 2157/2001 o statucie spółki europejskiej oraz ustawa o europejskim zgrupowaniu interesów gospodarczych i spółce europejskiej (Dz.U. nr 62 poz. 551).

Działania „wspierające” mają za zadanie **aktywne wspieranie** realizacji programów pracy, analizowanie i rozpowszechnianie wyników oraz przygotowywanie przyszłych czynności zmierzających do umożliwienia Wspólnocie osiągnięcia lub określenia strategicznych celów w zakresie rozwoju badań i technologii. Dlatego też duży nacisk położony jest na te akcje wspierające, których celem jest:

- promocja i ułatwianie rozpowszechniania, transferu, eksploatacji, oceny i/lub zastosowania wyników poprzednich i obecnie realizowanych projektów
- uczestniczenie w realizacji celów strategicznych, szczególnie w odniesieniu do budowy europejskiej przestrzeni badawczej (np. akcje pilotażowe w zakresie *benchmarkingu*¹¹, tworzenie sieci, itp.),
- przygotowywanie przyszłych działań Wspólnoty w zakresie badań i rozwoju technologicznego (np. poprzez planowanie badań, działania pilotażowe, inne).

Działania wspierające składają się z dwóch podstawowych elementów:

1. działań wspierających,
2. działań związanych z zarządzaniem konsorcjum.

Działania wspierające mogą być realizowane poprzez jeden lub kilka, wybranych w zależności od potrzeb, elementów takich jak: konferencje, seminaria, studia i analizy, tworzenie grup roboczych i eksperckich, operacyjne działania wspierające i rozpowszechniające, wymiana informacji i inne. Trzeba jednak pamiętać, że działania takie jak konferencje czy warsztaty będą finansowane tylko wtedy, gdy będą służyć realizacji strategicznych celów Wspólnoty (budowa europejskiej przestrzeni badawczej, usprawnianie koordynacji, podnoszenie świadomości publicznej, przygotowywanie przyszłych inicjatyw Wspólnotowych itp.), co należy wykazać we wniosku o ich realizację.

Działania związane z zarządzaniem konsorcjum to m.in.: koordynacja działań technicznych realizowanych w projekcie, regulacja podstaw prawnych funkcjonowania konsorcjum, kontraktowych, etycznych, finansowych i administracyjnych oraz komunikowania się z Komisją Europejską i raportowanie, koordynowanie zarządzania wiedzą i wszelkimi

¹¹ *Benchmarking* – porównanie z najlepszymi rezultatami, upowszechniająca się zasada i technika stymulowania rozwoju regionalnego/lokalnego poprzez uczenie się od tych, którzy osiągają najlepsze efekty w rozwiązywaniu konkretnych problemów.

działaniami innowacyjnymi, nadzorowanie w projekcie równości płci i zagadnień związanych z relacją pomiędzy nauką i społeczeństwem.

Obok trzech, wyżej wymienionych, podstawowych schematów finansowania 7. Programu Ramowego - *Collaborative Projects, Networks of Excellence* i *Coordination/Support Actions* - realizowane będą schematy skierowane do określonych grup. Wśród nich wymienić należy:

1. Specjalne Projekty Badawcze dla MŚP
2. Wsparcie badań pionierskich (*frontier research*)
3. Wsparcie na rzecz kształcenia i rozwoju naukowców
4. Wspólne Inicjatywy Technologiczne
5. Artykuł 169
6. ERA-NET

Specjalne Projekty Badawcze dla MŚP

Komisja Europejska zwraca szczególną uwagę na udział przedsiębiorstw w programach ramowych - 15 procent całego budżetu 7. PR powinno być przeznaczone właśnie dla nich. MŚP mogą brać udział we wszystkich konkursach ogłaszanych w 7. Programie Ramowym na takich samych zasadach jak inni uczestnicy (również partycypować we wszystkich instrumentach 7.PR). Chcąc jednak zachęcić małe i średnie przedsiębiorstwa, nieposiadające własnej bazy badawczej, do udziału w programach ramowych Komisja zaproponowała już w 6. PR dwa specjalne instrumenty – projekty **CRAFT** (*Co-operative Research Projects*) oraz **projekty sektorowe** (*Collective Research Projects*).

7. PR będzie kontynuował realizację tego typu projektów.

Projekty CRAFT – są to projekty adresowane do grupy MŚP (minimum trzy MŚP pochodzące z dwóch różnych krajów członkowskich lub stowarzyszonych), które chcą poprawić stan swojej konkurencyjności oraz potrzebują nowych rozwiązań technologicznych, w związku z czym zlecają wykonanie badań naukowych i technicznych jednostkom naukowym (minimum dwu niezależnych wykonawców badań z dwóch różnych krajów członkowskich lub stowarzyszonych). Czas trwania tych projektów planowany jest na 1 – 2 lata.

Projekty sektorowe realizują wykonawcy prac badawczych na rzecz stowarzyszeń lub grup przemysłowych w tych sektorach przemysłu, gdzie ważną rolę odgrywają MŚP. Są to zazwyczaj duże projekty o wymiarze europejskim. Celem projektów sektorowych jest poszerzanie wiedzy dużych grup MŚP w celu zwiększenia ich konkurencyjności. Projekty te trwają od 2 do 3 lat.

W obu przypadkach właścicielem wiedzy wygenerowanej w rezultacie realizacji projektu są MŚP/stowarzyszenia/izby.

Dla środowiska naukowego projekty te mogą mieć istotne znaczenie ze względu na zasadę sformułowaną w *Work Programme* w odniesieniu do obu rodzajów projektów, a mówiącą, że przynajmniej kilkadziesiąt procent całkowitego budżetu projektu (w 6. PR było to minimum 40%) musi być przeznaczone na realizację prac badawczych i innowacyjnych. Ponadto, warto zwrócić uwagę na fakt, że projekty mogą obejmować cały obszar badań i technologii (nie obowiązują priorytety tematyczne, aplikujący samodzielnie określają obszar i tematykę badań zgodną z ich potrzebami).

Wsparcie badań pionierskich przez ERC

Ten typ projektów realizowany będzie w nowym programie „Pomysły” (IDEAS)¹². W pierwszym okresie planowane są dwa rodzaje grantów *ERC Starting Grant* przeznaczony dla młodych naukowców i *ERC Advanced Grants* obejmujący wszystkich naukowców niezależnie od stopnia zaangażowania ich kariery naukowej. Więcej informacji na temat tych nowych projektów przedstawiono w **załączniku nr 2**.

Wsparcie na rzecz kształcenia i rozwoju naukowców

Wsparcie różnorodnych projektów na rzecz kształcenia i rozwoju kariery naukowców, realizowane jest przede wszystkim w ramach działań programu Marie Curie, stanowiącego zasadniczy element programu LUDZIE. Więcej informacji o rodzajach wsparcia przedstawiono w **załączniku nr 3**.

Wspólne Inicjatywy Technologiczne (Joint Technology Initiatives)

¹² Por. s. 6

Jest to nowa inicjatywa Komisji Europejskiej, która będzie realizowana głównie przez Platformy Technologiczne, skupiające przedstawicieli nauki i przemysłu. Oczekuje się, że wspólne inicjatywy technologiczne, będące otwartą i pionierską formą partnerstwa publiczno-prywatnego, będą stymulować inwestycje w badania i pozwolą osiągnąć „masę krytyczną” przez połączenie obecnych rozproszonych wysiłków, zapewniając jednocześnie efektywne i wydajne zarządzanie programami. Połączenie zasobów przedsiębiorstw prywatnych, Unii Europejskiej i krajowych programów badawczych w ramach realizacji wspólnych ambitnych celów badawczych ma przyczynić się do znaczącego wzrostu konkurencyjności w określonych sektorach gospodarki europejskiej.

Artykuł 169¹³ nie ma zastosowania do projektów badawczych realizowanych przez indywidualne grupy badaczy, ma natomiast coraz większe znaczenie w przypadku działań podejmowanych na szczeblu centralnym lub regionalnym. Umożliwia on integrowanie całych narodowych programów w danej dziedzinie badań i wymaga wspólnej inicjatywy nie tylko kilku państw członkowskich, ale i Komisji Europejskiej. Jego zastosowanie w wymiarze Wspólnoty jest coraz szersze. Przykładem mogą tu służyć nowe inicjatywy realizowane na podstawie art. 169: badania Morza Bałtyckiego i metrologia, wymienione w programie „Współpraca”, a w programie „Możliwości” inicjatywa mająca na celu skupienie krajowych programów badawczych dotyczących MŚP. Kolejne inicjatywy mogą zostać określone podczas realizacji 7. PR.

ERA-NET to schemat zaproponowany w 6. PR. Celem tego typu projektów jest ustanawianie współpracy i koordynacji programów badawczych realizowanych na szczeblu narodowym, regionalnym i europejskim. Projekty mogą być realizowane w czterech obszarach – wymiana informacji, definiowanie i przygotowanie wspólnych działań, wprowadzanie wspólnych działań w życie, finansowanie wspólnych ponadnarodowych działań badawczych. Nowością w 7. PR jest komponent nazwany ERA-NET Plus, w którym Komisja Europejska może zainicjować przeprowadzenie wspólnych ponadnarodowych konkursów. Projekty wyłonione w drodze takich konkursów będą finansowane wspólnie z budżetów narodowych/regionalnych i europejskich.

1.3. Chcę wziąć udział w 7. PR - kto może mi pomóc?

¹³ Artykuł 169 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską przewiduje udział Wspólnoty w programach badawczych podejmowanych przez kilka państw członkowskich (poza wszelkimi zinstytucjonalizowanymi inicjatywami), w tym w działaniach mających stworzyć podstawy dla wykonywania owych programów.

Oczywiście po pomoc na PŁ należy najpierw zwrócić się do **Biura Międzynarodowych Programów Naukowych Politechniki Łódzkiej**, które udziela pomocy wszystkim naukowcom naszej Uczelni w zakresie projektów naukowo-badawczych 7. PR.

Kontakt z BMPN, tel.: 0 42 631 20 82 (wew. **20 82**); tel./fax.: 0 42 636 60 77

Poczta elektroniczna: bmpn@p.lodz.pl; kazimiera.zacharska@p.lodz.pl

Internet: <http://www2.p.lodz.pl/bmpn/index.htm>

Zapraszamy też do prenumeraty cotygodniowego BIULETYNU BMNP (dostępnego również pod adresem: http://www2.p.lodz.pl/bmpn/bmpn,podmenu,menu704,2008_index.htm).

Istnieje wiele instytucji wspierających naukowców, w większości zrzeszonych w działającej w Polsce sieci punktów kontaktowych programów ramowych i każdy z nich również może służyć pomocą. Na stronach Krajowego Punktu Kontaktowego¹⁴ zamieszczone są adresy internetowe wszystkich punktów kontaktowych – regionalnych, branżowych (działających przy platformach technologicznych) i lokalnych.

2. Jak wziąć udział w projekcie badawczym 7. PR?

Aby przygotować wniosek trzeba mieć **innowacyjny pomysł** o europejskim wymiarze, który będzie się mieścił w **ramach tematycznych** jednego z czterech podstawowych programów 7. PR i będzie rozwiązywał problemy ściśle związane z jednym z **tematów** badawczych zdefiniowanych w tych programach.

Formalnie jednak uczestnictwo w 7.PR może obrać jedną z dwu form:

- **przystąpienia** do projektu pisanego przez innych, albo
- **samodzielnego** przygotowania i zgłoszenia wniosku do KE.

2.1. Czy mogę złożyć wniosek sam, czy muszę szukać partnerów?

Zazwyczaj projekty muszą być złożone przez grupę naukowców z różnych krajów. Grupę tą określa się mianem **konsorcjum**.

Konsorcjum składa się z minimum **trzech** niezależnych, posiadających osobowość prawną **jednostek z trzech różnych Krajów Członkowskich** (MS - *Member States*) lub **Krajów**

¹⁴ <http://www.6pr.pl/7pr/index.html>

Stowarzyszonych (AS – *Associated States*), przy czym przynajmniej dwie z nich muszą pochodzić z Krajów Członkowskich (MS) lub Stowarzyszonych Krajów Kandydujących (ACC)¹⁵. Jak zaznaczono, jest to liczba **minimalna**; nie podaje się maksymalnej liczby uczestników projektu.

Projekty, które można pisać samemu, bez konieczności włączania partnerów, stanowią wyjątek i mogą to być projekty realizowane np. w ramach instrumentu CSA (*Coordinated Actions* – Działania Koordynacyjne; *Support Actions* - Działania Wspierające), czy niektóre projekty w ramach Akcji Stypendialnej Marie Curie.

Do wyjątków tych dołączyły w 7. Programie Ramowym projekty w ramach programu „Pomysły” (IDEAS), gdzie o granty może się ubiegać indywidualny naukowiec (i/lub tworzący swój zespół badawczy) w dowolnie wybranej przez siebie dziedzinie badawczej.

Pamiętać należy, że **wszelkie odstępstwa od ogólnej zasady** składania projektów przez grupę niezależnych instytucji z trzech różnych krajów **umieszczane są w treści „Call for Proposal”** dla danego konkursu.

2.2. Jak przystąpić do powstającego konsorcjum?

Najczęściej odbywa się to w następujący sposób:

1. Znajomy koordynator, przygotowujący projekt, zaprasza do przyłączenia się do istniejącego już konsorcjum¹⁶ i prosi o wypełnienie formularzy administracyjnych. Ich wypełnienie wymaga podania podstawowych informacji teleadresowych o jednostce.

¹⁵ MS (Member States) - **kraje członkowskie**: Austria, Belgia, Cypr, Czechy, Dania, Estonia, Finlandia, Francja, Niemcy, Grecja, Węgry, Irlandia, Włochy, Litwa, Łotwa, Luksemburg, Malta, Holandia, Polska, Portugalia, Słowacja, Słowenia, Hiszpania, Szwecja, Wielka Brytania.

AS (Associated States) - **kraje stowarzyszone**: Islandia, Izrael, Lichtenstein, Norwegia i Szwajcaria.

ACC (Associated Candidate Countries)- **stowarzyszone kraje kandydujące**: Bułgaria, Rumunia, Kroatia i Turcja. Bułgaria i Rumunia od 01.01.2007 stają się krajami członkowskimi Wspólnoty.

Zmiany w odniesieniu do sytuacji prawnej poszczególnych grup krajów publikowane są na stronie: http://ec.europa.eu/research/iscp/index_en.cfm?page=Countries

Międzynarodowe organizacje o europejskim znaczeniu oraz powołane przez Komisję Europejską Wspólnotowe Centra Badawcze (JRC – *Joint Research Centres*) mogą aplikować na takich samych zasadach jak Kraje Członkowskie.

¹⁶ Więcej o poszukiwaniu partnerów w pkt. 2.3.1.

Wzorcowy formularz stosowany w 6. PR dla Politechniki Łódzkiej pokazany został w **załączniku nr 6** - „Wzór dla Politechniki”.

2. Koordynator razem z propozycją często przekazuje zarys projektu, zadania, jakie planuje dla danego uczestnika oraz projekt budżetu, jaki przewiduje na realizację tych zadań.
3. Często przedstawiane są także inne dokumenty, takie jak *Letter of Intent*, *Memorandum of Understanding*¹⁷ – są to dokumenty, w których wyrażana jest chęć przystąpienia do danego konsorcjum, zobowiązanie do nieprzystępowania do innych zespołów itp.
4. Nawet jeśli koordynator wszystko zaplanował, należy zastanowić się nad następującymi kwestiami:
 - przydzielone zadania – czy posiadam wystarczające zasoby (personalne, aparaturowe) do realizacji zaproponowanych zadań,
 - pieniądze przydzielone do realizacji zadań – czy są adekwatne do faktycznych kosztów, jakie trzeba będzie ponieść?

Jeśli odpowiedź na wyżej postawione pytania brzmi „tak”, należy wysłać wszystkie wymagane dokumenty koordynatorowi.

Reasumując: potencjalny uczestnik, który przystępuje to istniejącego lub tworzącego się konsorcjum, musi:

- wypełnić formularze administracyjne dotyczące swojej instytucji
- napisać, uzupełnić bądź sprawdzić szczegółowy plan pracy przypadający uczestnikowi w udziale, w powiązaniu ze środkami finansowymi,
- wypełnić formularze finansowe dotyczące swojej części pracy (lub sprawdzić je, jeśli koordynator zaplanował za nas środki finansowe),
- wysłać do koordynatora, w wyznaczonym przez niego terminie, wszystkie niezbędne formularze i informacje.

Uwaga: **nie ma wymogu podpisywania** wysyłanych do Komisji Europejskiej wniosków.

Przed następną turą rozmów warto przeanalizować podstawowe dokumenty mówiące o zasadach uczestnictwa w 7.PR (*Model Grant Agreement*, *Financial Rules*). Ostateczne **rezultaty** oceny wniosków zostaną podane nie wcześniej niż po około **pół roku od daty zamknięcia konkursu**, wcześniej niektórzy koordynatorzy będą jeszcze bronić swoich

¹⁷ Więcej na ich temat na str. 19

projektów przed panelem ekspertów i mogą wtedy zwrócić się do partnerów o podanie dodatkowych informacji czy zweryfikowanie budżetu.

W tym czasie koordynator może też zaproponować wszystkim uczestnikom projektu pierwszą wersję umowy konsorcjum, choć zwykle następuje to po otrzymaniu z Komisji informacji, że wniosek przeszedł do fazy negocjacji. Okres od rozpoczęcia negocjacji do podpisania kontraktu trwa zwykle kilka miesięcy, w czasie których przygotowuje się zarówno dokumenty do podpisania kontraktu jak i umowę konsorcjum¹⁸. Należy wyraźnie zaznaczyć: pomimo, iż to koordynator jest tym uczestnikiem, do którego Komisja zwraca się bezpośrednio we wszystkich sprawach związanych z projektem, to **każdy uczestnik projektu, podpisując kontrakt z Komisją Europejską, przyjmuje na siebie pełną odpowiedzialność za treść podpisywanych przez siebie dokumentów i realizację projektu zgodnie z zasadami określonymi przez Komisję Europejską.**

2.3. Co trzeba wiedzieć, aby samemu zacząć pisać projekt?

Jak wyżej wspomniano, projekty są składane przez konsorcjum, ale zawsze któryś z uczestników musi zostać koordynatorem wszystkich działań tej grupy. Poniżej zawarto opis zagadnień związanych z pisaniem projektu przez koordynatora konsorcjum (lub jednego uczestnika, jeśli konkretny konkurs to przewiduje).

Właściwe przygotowanie się przed przystąpieniem do pisania projektu pozwoli zaoszczędzić czas i pieniądze. Przygotowanie to obejmuje trzy podstawowe etapy:

Etap 1 . Zapoznanie się z ogólnymi dokumentami dotyczącymi celów 7. PR, aby upewnić się, że można i chce się wziąć udział w programie.

Etap 2. Dokładnie zapoznanie się z Programem Pracy (*Work Programme*)¹⁹ oraz treścią konkursu (*Call for Proposal*) (jeśli został już opublikowany), aby dowiedzieć się przede wszystkim czy dany temat badawczy leży w zakresie zainteresowań 7. PR. Jeśli odpowiedź na to pytanie jest twierdząca, należy przeanalizować dostępne schematy finansowania

¹⁸ Omówienie zagadnień związanych z Umową Konsorcijną w pkt 3.2

¹⁹ Na początku każdego Programu Ramowego publikowany jest „*Work Programme*” dla całego okresu funkcjonowania programu, który następnie bywa często modyfikowany, uszczegóławiany i dostosowywany do zmieniającej się sytuacji. Należy również pamiętać, że oprócz podstawowego „*Work Programme*”, który jest modyfikowany, mogą pojawiać się jego uzupełnienia. Wszystkie te dokumenty są publikowane na bieżąco przy każdej edycji konkursu. Proszę się zawsze upewnić, że posiadacie Państwo najnowszą wersję dokumentów!

(instrumenty w 6.PR) i dokonać wyboru takiego, który będzie najlepiej realizował cele projektu, zapoznać się z kryteriami oceny wniosków, przewidywanymi terminami publikowania konkursów. Informacje te są niezbędne do podjęcia decyzji o przystąpieniu do pisania projektu.

Uwaga:

Jak już wspomniano, Wspólnota Europejska nie finansuje badań jako takich; jedynie te działania, które spełniają jej oczekiwania i przyczyniają się do realizacji polityki wspólnotowej. Pisząc wniosek trzeba zawsze mieć ten fakt na uwadze i tak formułować treść merytoryczną projektu, aby wynikało z niej wyraźnie, że realizacja tego właśnie projektu jest dla Wspólnoty ze wszech miar korzystna, gdyż dokładnie odpowiada na postawione w treści konkursu i *Work Programme* problemy. Jeżeli ogłoszony właśnie konkurs nie w pełni odpowiada prowadzonej przez potencjalnego uczestnika tematyce badawczej, sukces projektu w znacznej mierze zależeć będzie od odpowiedniego „naświetlenia” problematyki badań i oczekiwanych efektów pracy, tak aby Komisja uznała go za spełniający jej oczekiwania i przydatny dla realizacji swoich celów.

Etap 3. Nawiązanie kontaktu z potencjalnymi partnerami w projekcie w celu przedstawienia ogólnego zarysu swojego pomysłu oraz podstawowych informacji o wzajemnych relacjach, zarządzaniu projektem, zagadnieniach własności intelektualnej. Koordynator może na tym etapie pracy wystąpić do potencjalnych uczestników z prośbą o podpisanie **Listu Intencyjnego, Memorandum of Understanding** czy innego podobnego dokumentu, w którym uczestnicy zobowiązują się do: przystąpienia do konsorcjum bądź nie przystępowania do innych projektów w ramach tego samego konkursu, zachowania poufności odnośnie wszystkich informacji przekazywanych przez i do koordynatora oraz wyrażają zgodę na złożenie do Komisji Europejskiej wniosku w ich imieniu. Przykłady tego typu dokumentów:

- w **załączniku 7** – *Letter of Intent*,
- w **załączniku 7.1** – *Letter of Commitment*,
- w **załączniku 7.2** – *Authorisation*.

W tym momencie partnerzy tworzą pierwsze uregulowania dotyczące przyszłej współpracy. Warto podkreślić, że dokument intencyjny w żaden sposób nie stanowi pełnomocnictwa do działania w imieniu jednostki go składającej, ma być jedynie zobowiązaniem się do uczestnictwa w projekcie. Szerszych uprawnień koordynator żądać w nim dla siebie nie może.

Dostępne są bardziej rozbudowane wzorce tych dokumentów (np. na stronach www.ipr-helpdesk.org). *Memorandum of Understanding* (albo *Letter of Intent*) są dokumentami, które mogą być przydatne przyszłym uczestnikom projektów 7. PR przed złożeniem propozycji konkursowej. Są to dokumenty wzorcowe, zawierające sugestie co do sposobu rozstrzygnięcia najważniejszych zagadnień, wymagają jednak dopasowania do konkretnej sytuacji, w której miałyby znaleźć zastosowanie.

2.3.1. Poszukiwanie partnerów

Jak już wspomniano, projekty składane są w większości konkursów przez grupę niezależnych organizacji z różnych krajów. W zależności od wybranego schematu ich liczba może się wahać od kilku do kilkudziesięciu.

Partnerzy tworzą konsorcjum, które wspólnie będzie pracować nad projektem. Z praktyki wynika, że najskuteczniejszą metodą tworzenia konsorcjum są partnerzy z bieżących i wcześniej realizowanych grantów. Szacuje się, że blisko połowa partnerów w konsorcjach pochodzi ze wspólnie realizowanych projektów w poprzednich konkursach, około 25 % partnerów zostaje wprowadzona przez samych uczestników konsorcjum. W dalszej kolejności duże znaczenie w budowaniu konsorcjum mają dni informacyjne i spotkania brokerskie organizowane przez różne gremia, w różnych krajach, jak też różnorodne „bazy partnerów”.

Wpisywanie swoich danych do różnego rodzaju baz danych jest dobrą metodą zarówno poszukiwania partnerów, jak też zgłoszenia siebie i swojej jednostki. Wielu koordynatorów poszukuje tam partnerów, gdy brakuje im wymaganej minimalnej liczby uczestników do złożenia projektu, bądź w przyjętym do realizacji projekcie zaplanowano uzupełnienie składu konsorcjum o nowych uczestników, nieokreślonych na etapie składania projektu. W **załączniku nr 8** podano adresy kilku baz internetowych, które mają służyć pomocą przy poszukiwaniu przyszłych partnerów.

Nie bez znaczenia są też osobiste kontakty. Nie muszą to być zażyłe kontakty koleżeńskie, wystarczy uczestnictwo na wspólnym sympozjum czy konferencji, okazjonalne spotkania podczas imprez naukowych, wymiana wizytówek.

W budowaniu konsorcjum niebagatelną rolę odgrywa czas. Wiele konsorcjów jest już prawie w pełni ukształtowanych w momencie ogłoszenia konkursu. Od momentu ogłoszenia

konkursu partnerzy mają około trzy miesiące na złożenie projektu. Jest to często zbyt mało czasu, aby od podstaw budować konsorcjum. Znacznie większy sukces osiągają te zespoły partnerów, które rozpoczynają rozmowy na kilka miesięcy przed ogłoszeniem konkursu (przybliżona treść kolejnych konkursów znajduje się w *Work Programme* poszczególnych obszarów badawczych), wyznaczają osoby odpowiedzialne za przygotowanie poszczególnych etapów prac, podpisują wstępne zobowiązania wzajemne, ustalają zasady współpracy, kontaktowania się itd.

2.3.2. Pakiet informacyjny konkursu

Po takim wstępnym przygotowaniu i zapoznaniu się z dokumentami, mając kontakt z potencjalnymi partnerami, dużo łatwiej będzie sporządzić dobry wniosek w chwili ogłoszenia konkursu przez Komisję. Aby przystąpić do pisania, a następnie złożenia wniosku należy zapoznać się z pakietem informacyjnym (*Information Package*) publikowanym na stronach właściwych dla danego konkursu.

Na portalu CORDIS²⁰ publikowane są wszystkie konkursy²¹.

Pakiet informacyjny konkursu zawiera co najmniej następujące dokumenty:

1. Treść konkursu (*Call Text*)
2. Program Pracy (*Work Programme*)
3. Przewodnik dla składających projekty (*Guide for Proposers*)

Tekst Konkursu – stanowi oficjalne zaproszenie Komisji Europejskiej do składania projektów. Jest publikowany w Dzienniku Urzędowym Wspólnoty Europejskiej, a zaraz potem na stronach CORDIS wraz ze wszystkimi pozostałymi dokumentami. Tekst konkursu bardzo dokładnie określa datę jego zamknięcia (zazwyczaj trzy miesiące po publikacji) oraz temat badawczy. Poza podaniem opisu tematów badawczych i celów projektów, zawarta jest tu między innymi informacja o dostępnych instrumentach realizacji projektu, budżecie konkursu, minimalnej liczbie partnerów, jedno- lub dwustopniowości²² konkursu, wysłaniu i

²⁰ <http://cordis.europa.eu/fp7/home.html>

²¹ O nowych konkursach informujemy na bieżąco subskrybentów Biuletynu BMPN.

²² W przypadku dwustopniowej procedury składania wniosków, w pierwszym podanym w konkursie terminie należy złożyć „skróconą” wersję projektu (ok. 15 - 20 stron) i dopiero po otrzymaniu zaproszenia z Komisji przygotowuje się pełną wersję. Procedura ta była stosowana dotychczas dla niewielu rodzajów projektów

sposobie oceny wniosków, dodatkowych kryteriach oceny, ewentualnym braku wymogu sporządzania umowy konsorcjum, planowanym terminie ogłoszenia wyników oraz podpisania kontraktów.

Program Pracy – określa konkretne cele naukowo-techniczne, ekonomiczne i społeczne każdego z priorytetów. Daje szerokie tło konkretnego działania i szczegółową techniczną zawartość obszaru badawczego, jak też przedstawia harmonogram planowanych konkursów (terminy, tematyka) planowane schematy projektów, kryteria oceny wniosków. Zrozumienie celów programu pracy ma podstawowe znaczenie dla przygotowania dobrego wniosku. Pomysł wniosku musi mieścić się w co najmniej jednym obszarze badawczym programu szczegółowego. Dobrze jest zapoznać się z całym dokumentem w celu zrozumienia strategii Wspólnoty i celów, jakie sobie stawia. Pisząc projekt warto mieć pod ręką *Work Programme*, po to aby po pierwsze - pamiętać, czego spodziewa się KE od wnioskodawców, jakie cele chce zrealizować i po drugie - umiejętnie wykorzystać sformułowania zawarte w *Work Programme* dla wzmocnienia siły argumentacji tworzonego wniosku.

Przewodnik dla wnioskodawców to podstawowy dokument niezbędny do przygotowania i złożenia wniosku, zawierający formularze, praktyczne informacje i porady. Komisja publikuje dla każdego konkursu i każdego schematu osobne przewodniki, dlatego ważne jest upewnienie się, że składaniu wniosku towarzyszy aktualna wersja tego dokumentu. Przewodnik składa się z dwóch części:

- **Część 1** zawiera informacje o schemacie finansowania, o tym jak przygotować wniosek, jak i gdzie wysłać wersję elektroniczną albo papierową wniosku, na czym polega proces oceny i negocjacji projektów, gdzie szukać wsparcia, partnerów itd. W dużej mierze jest to część wspólna dla wielu konkursów.
- **Część 2**, która zazwyczaj ma formę aneksów, zawiera:
 - **formularze** administracyjne i finansowe do złożenia wniosku („*Proposal Submission Forms*”) oraz szczegółową instrukcję, jak je wypełnić.

W formularzu A1 należy podać **streszczenie** (*abstract*) projektu (nie więcej niż 2000 znaków), a w nim: cele projektu, zamierzony sposób ich osiągnięcia, powiązanie projektu z celami tego programu i programem pracy. To od tej właśnie części

(zazwyczaj bardzo dużych). KE zamierza wprowadzić procedurę dwustopniowości dla znacznie większej liczby projektów.

rozpoczyna się weryfikacja wniosku przez eksperta, dlatego też nie sposób przecenić jej znaczenia. Dla właściwego napisania streszczenia niezbędne jest ponowne przeanalizowanie „*Work Programme*” pod kątem wyboru takich sformułowań, które jasno i wyraźnie wykażą pełną zbieżność składanego projektu z celami programu i polityką KE. W streszczeniu należy unikać zbędnych słów i określeń i skupić całą uwagę na przedstawieniu jasno sprecyzowanego celu projektu, zgodnego ze strategicznymi celami konkursu. W streszczeniu lepiej używać sformułowań typu „*realizacja projektu przyczyni się do...*” (a nie – „*może się przyczynić do...*”); „*wyniki będą wykorzystane przez przemysł spożywczy, przetwórstwa soków...*”, a nie „*wyniki będą mogły być wykorzystane przez wiele sektorów gospodarki*”.

Dzięki właściwemu streszczeniu szanse na skupienie uwagi eksperta na projekcie i jego pozytywną ocenę znacznie wzrosną.

W formularzu **A2 koordynator**, (który jest zawsze uczestnikiem o **numerze 1**) wymieniany jest z nazwiska w części „*Person in charge*”. Pozostali uczestnicy wpisują tu nazwisko osoby odpowiedzialnej za realizację projektu, **kierownika projektu** w jednostce. Jako wzór załączony został wypełniony formularz dla PŁ (**załącznik nr 6**).

Formularz A3 określa budżet całego projektu w rozbiciu na rodzaje planowanych działań i poszczególnych uczestników. Szerzej o finansowaniu projektów i sporządzaniu budżetu w punkcie 2.4.

- **Proposal Part B** to instrukcja, jak napisać **część merytoryczną** wniosku. Ta zasadnicza, merytoryczna część projektu, jest tu bardzo szczegółowo przedstawiona w postaci opisowej (np. *B.1. Cele sieci*, *B.4. Stopień integracji i wspólny program działań*), rekomendowanej ilości stron dla każdego punktu²³ oraz w postaci tabel i zestawień. Należy opisać każdy pakiet pracy, zaplanować czas realizacji poszczególnych prac, zagrożenia jakie mogą się pojawić w trakcie realizacji projektu, środki jakie trzeba zaangażować do właściwego wypełnienia wszystkich zadań, sposób zarządzania projektem itp. Należy pamiętać o wypełnieniu każdego z zalecanych punktów. Jeśli np. zagadnienia etyki w badaniach nie odnoszą się akurat do tematyki składanego projektu, to należy to wyraźnie napisać. Pominięcie jakiegokolwiek punktu może zostać uznane za złożenie niekompletnego wniosku, lub znacznie osłabić ocenę ekspertów.

Uwaga:

²³ Nie należy przekraczać zalecanej ilości stron – jest to niemile widziane przez oceniających.

Komisja zaleca obecnie **format PDF** dla składania **części merytorycznej** projektu. Należy również pamiętać, że pliki konkursowe skutecznie złożone, które później okażą się zawierać wirusy albo nie będą dawały się odczytać lub wydrukować, zostaną wyłączone z procedury oceny.

Uwaga:

Niezbędne jest zwrócenie szczególnej uwagi na wypełnienie wszystkich wymaganych rubryk. Pierwszym i podstawowym powodem niepowodzenia jest odrzucenie wniosków ze względu na braki formalne. Odrzucone ze względów formalnych wnioski nie są już rozpatrywane pod względem merytorycznym.

Uwaga:

Należy zawsze korzystać z najnowszych, aktualnych, opublikowanych przez Komisję dokumentów i formularzy. Zdarza się, że Komisja Europejska wprowadza do formularzy czy innych dokumentów zmiany, o których oficjalnie nie informuje. Dlatego też niezmiernie ważne jest upewnienie się, że przygotowywane formularze pochodzą z aktualnych dokumentów. Wprowadzanie na coraz szerszą skalę elektroniczne wypełnienie formularzy na pewno przyczyni się do uniknięcia tego typu błędów.

W zależności od konkretnego konkursu i tematu badawczego w przewodnikach dla wnioskodawców załączanych do każdego konkursu mogą znaleźć się dodatkowe aneksy. Aby poprawnie przygotować projekt, należy zapoznać się ze wszystkimi informacjami zawartymi w dokumentach towarzyszących określonemu konkursowi.

Składając projekt nie należy zapominać, że obok celów naukowych i technicznych projekty badawcze finansowane przez fundusze unijne realizują wiele innych, fundamentalnych zadań mających wpływ na całą europejską i globalną społeczność (**tzw. działania horyzontalne**). Pisząc projekt należy być wyczulonym na te zagadnienia, gdyż brak odniesienia do nich może przyczynić się do znacznego osłabienia projektu, a nawet jego odrzucenia. Do takich fundamentalnych zagadnień należą²⁴:

- **Etyka**

²⁴ Wskazujemy na zagadnienia, do których we wniosku aplikacyjnym należy się ustosunkować. Podane pod koniec każdej wzmianki adresy WWW mają pomóc aplikującym o granty w odnalezieniu informacji pomocnych przy opisie swoich projektów pod kątem tych ważnych aspektów.

Komisja Europejska dąży do promowania odpowiedzialnych badań w Europie i zachowania harmonii pomiędzy gwałtownie rozwijającą się nauką a zasadami etycznymi wszystkich Europejczyków. Wszystkie projekty muszą wziąć pod uwagę zagadnienia etyki. Więcej informacji na stronach: Science and ethics website²⁵.

- **Szersze implikacje społeczne**

Wpływ nauki na społeczeństwo może mieć nie tylko pozytywne, ale i negatywne oddziaływanie. Między innymi do naukowców należy właściwe prezentowanie społeczeństwu wyników swojej pracy za pomocą właściwej komunikacji ze społeczeństwem i debat publicznych.

Więcej informacji na stronach: Science and Society website on CORDIS²⁶; Science and Society website on Europe²⁷.

- **Zaangażowanie MŚP**

Udział małych i średnich przedsiębiorstw w projektach ma bardzo istotne znaczenie dla realizacji polityki Komisji, jako że wyniki prowadzonych pod egidą KE badań mają w końcowym efekcie służyć MŚP (99% biznesu w skali całej UE to właśnie MŚP) i być przez nie wykorzystywane w celu zwiększenia własnej innowacyjności i konkurencyjności.

Więcej informacji na stronach: SME TechWeb²⁸.

- **Innowacje**

Badania naukowe prowadzone w programach ramowych nigdy nie są podejmowane dla samych siebie, dla nauki jako takiej, ale przede wszystkim w celu spożytkowania ich wyników w przemyśle i społeczeństwie. Zastosowanie wiedzy naukowej w codziennym życiu nazywane jest „innowacjami” i stanowi podstawowe zadanie projektów.

Więcej informacji na stronach: Innovation and SME Programme²⁹.

- **Współpraca międzynarodowa**

Europejska Przestrzeń Badawcza jest otwarta na świat. Składający projekty powinni myśleć o zaangażowaniu partnerów nie tylko z krajów europejskich, ale również z krajów trzecich, szczególnie w tych przypadkach, gdy badania mają niezmiernie istotny wpływ na całe środowisko człowieka, jak np. zarządzanie wodą, rolnictwo, energia odnawialna.

Więcej informacji na stronach: International cooperation (INCO)³⁰.

²⁵ http://europa.eu.int/comm/research/science-society/ethics/ethics_en.html

²⁶ <http://www.cordis.lu/science-society/home.html>

²⁷ http://europa.eu.int/comm/research/science-society/index_en.html

²⁸ <http://sme.cordis.lu/home/index.cfm>

²⁹ <http://www.cordis.lu/innovation-smes/>

- **Równość płci**

Kobiety stanowią znaczącą mniejszość w nauce i technice. Jednym z priorytetowych celów Wspólnoty Europejskiej jest zwiększenie udziału kobiet w europejskich badaniach naukowych.

Więcej informacji na stronach: Science and Society website on CORDIS³¹ i Science and Society website on Europe³².

Kiedy cały wniosek jest już w zasadzie przygotowany, pozostaje tylko jego sprawdzenie i przeanalizowanie zgodnie ze wskazówkami opisanymi w *Check List* zawartej w przewodniku dla wnioskodawcy. Niemniej jednak oprócz wymienionych w pakiecie informacyjnym i opisanych wyżej dokumentów, stanowiących podstawę prawidłowego przygotowania wniosku, na tej samej stronie CORDIS gdzie ogłaszane są konkursy, znajdują się nie mniej ważne, dodatkowe dokumenty, przejrzanie których może zwiększyć szanse na sukces projektu. Należą do nich:

1. Specyficzne dla poszczególnych konkursów uwagi dla oceniających (*Guidance Notes for Evaluators*),
2. Przewodniki dotyczące oceny projektów i procedury wyboru (*Guidelines on Proposal Evaluation and Selection Procedures*).

Guidance Notes for Evaluators (Call Specific) jest dokumentem wartym polecenia uwadze potencjalnych uczestników projektów ramowych, gdyż znajdują się w nim ogólne uwagi dotyczące procedury oceniania wniosków, wyboru projektów, negocjacji oraz, co najważniejsze, zapisy odnoszące się do konkretnego konkursu. Przejrzenie tego dokumentu przed wysłaniem wniosku pozwoli zwrócić uwagę na ewentualne niedociągnięcia i dokonanie niezbędnych poprawek.

O wstępną weryfikację gotowego wniosku warto także poprosić zaufaną osobę, przy czym nie musi to być specjalista w danej dziedzinie. Ważne jest bowiem, aby wniosek był napisany

³⁰ <http://www.cordis.lu/fp6/inco.htm>

³¹ <http://cordis.europa.eu/science-society/>

³² <http://www.cordis.lu/science-society/home.html>

jasno i przystępnie, tak aby osoba niebędąca ekspertem potrafiła zrozumieć ideę projektu oraz udzielić odpowiedzi na poniższe pytania:

- **Jakie są cele projektu? Co zostanie osiągnięte na końcu realizacji projektu? Czy cele te są wymierne i w jaki sposób?**
- **W czym tkwi innowacyjność pomysłu? Jaki jest obecny stan rzeczy (*state of the art*), a jaki będzie po zakończeniu realizacji projektu?**
- **Jakie będą korzyści dla tych, którzy będą wykorzystywać wygenerowaną przez projekt wiedzę? Kto będzie użytkownikiem wiedzy? Jakie oddziaływanie społeczne i ekonomiczne będzie miało wprowadzenie badanej innowacyjnej idei w życie?**

Jeśli czytelnik nie będzie potrafił odpowiedzieć na te pytania, należy jeszcze raz zweryfikować wniosek. Warto pamiętać, że piszący projekt jest specjalistą w dziedzinie, o której pisze i niektóre zagadnienia są dla niego oczywiste. Nie należy jednak zakładać, że eksperci unijni, którzy oceniają projekty dotyczące często szerokiego wachlarza zagadnień danej dziedziny, także będą postrzegać pewne sformułowania zawarte we wniosku jako oczywiste – wymagałoby to pogłębionej wiedzy na specyficzny temat. Jeszcze raz powtórzmy - zdecydowanie ułatwią im ocenę zdania typu:

„W wyniku realizacji projektu powstanie prototyp/nowy program/nowa technologia”

„Nastąpi wzrost zatrudnienia [...]”

„Spadnie zużycie [...] o [...] %”

„Wprowadzenie nowej technologii zwiększy potencjał firm sektora [...]”

„Z rozwiązań skorzystają [...]”.

Zawsze warto jest podawać wymierne korzyści, liczby, procenty, opisujące efekty jakie zostaną osiągnięte w wyniku realizacji projektu.

Należy też pamiętać, zwłaszcza przy projektach badawczych, że formułując zadania i cele w projekcie planujemy osiągnięcie konkretnego rezultatu, dokonujemy szacunków potencjalnych korzyści. Nie oznacza to jednak, że wszystkie one zostaną osiągnięte po zakończeniu realizacji projektu. Przedstawiając projekt Komisji musimy jednak próbować ją przekonać, że jest to możliwe i wysoce prawdopodobne, a jednocześnie niezbędne dla dalszego rozwoju Wspólnoty Europejskiej.

I jeszcze jedna uwaga - jeśli projekt ma być projektem badawczym, to **element badawczy** musi być dominujący; przedstawiając projekt z którego wynika, że w zasadzie idea jest już na etapie tuż przed wdrożeniem, nie należy oczekiwać wsparcia ze strony Komisji Europejskiej

(element „*demonstration*” nie powinien być nadużywany w projektach, zdecydowanie lepiej posłużyć się określeniem „*trial*”, które stanowi element obszaru badań i jest w związku z tym wyżej finansowane niż „*demonstration*”³³).

Guidelines on Proposal Evaluation and Selection Procedures - opisuje ogólne procedury oceniania wniosków, wyboru projektów, prowadzenia negocjacji. Zawiera również informacje dla naukowców, którzy chcieliby zostać **niezależnymi ekspertami**³⁴ Komisji Europejskiej oceniającymi wartość merytoryczną projektów. Warto na pewno rozważyć możliwość udziału w PR w tej roli, gdyż oprócz gratyfikacji finansowej, ekspert zdobywa doświadczenie, które może zaowocować w przyszłości złożeniem z sukcesem własnego projektu.

Do dokumentów, znajomość których będzie niezbędna zarówno na etapie tworzenia projektu jak i jego realizacji, należą niewątpliwie:

1. *Model Grant Agreement*
2. *Financial Rules*
3. *Negotiation Guidelines*

Zagadnienia związane z podpisywaniem kontraktu z Komisją Europejską (*Model Grant Agreement*) i umowy z partnerami w projekcie (*Consortium Agreement*) omówione zostały obszerniej w punkcie 3.

Financial Rules jest dokumentem, który Komisja Europejska opracowuje (i będzie niewątpliwie sukcesywnie modyfikować) na potrzeby zarówno aplikujących o unijne środki, jak i własnych urzędników oraz ekspertów oceniających projekty 7. PR. Powstaje on na bazie *Financial Guidelines* dokumentu wydanego dla potrzeb 6. PR. Zmiana nazwy to nie tylko wprowadzenie nowej terminologii do 7. PR³⁵. Zastosowanie określenia „*rules*” ma

³³ Zob. pkt. 2.4

³⁴ Komisja Europejska ogłosiła 14.12.2006 konkurs dla organizacji i indywidualnych naukowców na niezależnych ekspertów. Eksperci zainteresowani pracą w 7. PR zarejestrowani w bazie 6. PR powinni ponownie złożyć aplikację. Informacja o konkursie: http://cordis.europa.eu/fp7/home_en.html

³⁵ Szczególnie wiele zmian oficjalnej terminologii nastąpiło w obszarze praw chroniących własność intelektualną uczestników projektów – zob. pkt. 3.2.2. Wśród innych zmian wymienić można: INCO (*International Scientific Cooperation*) staje się **ICPC** (*International Cooperation Partner Countries*);

podkreślić, że nie będą to „wskazówki” ale „**zasady**” obowiązujące obie strony umowy – Komisję Europejską i wnioskodawców. Zdarzało się bowiem nader często, że poszczególne „zasady” były różnorodnie interpretowane przez poszczególne dyrektoriaty KE, co wprowadzało niejednoznaczność i niepewność, szczególnie wśród wykonawców projektów, odpowiedzialnych za prawidłowość prowadzonych działań. Nowy dokument ma na celu takie przedstawienie aspektów prawnych i finansowych uczestnictwa w 7. PR dotyczących złożenia projektu, jego realizacji i zakończenia, aby nie budziły wątpliwości i przede wszystkim były stosowane przez wszystkich na tych samych zasadach.

Przed przystąpieniem do lektury tego obszernego dokumentu³⁶ warto zapoznać się z informacjami zawartymi w dalszej części naszego Przewodnika. Aspekty finansowe uczestnictwa omówione zostały w punkcie 2.4.

Negotiation Guidelines (osobne dla poszczególnych schematów finansowych) przedstawiają procedurę postępowania po dokonaniu wyboru projektów, dotyczącą przygotowania dokumentów do podpisania kontraktu z Komisją Europejską.

2.4. Finanse w 7. Programie Ramowym

Prawidłowe zaplanowanie budżetu projektu wymaga od wszystkich uczestników znajomości zasad współfinansowania projektów z budżetu Komisji Europejskiej.

7. Program Ramowy wprowadza **zasadnicze zmiany** w stosunku do dotychczasowych regulacji, szczególnie w odniesieniu do tych uczestników, którzy dotychczas stosowali tryb kosztów dodatkowych (AC – *Additional Cost Model*).

W 7. PR zrezygnowano ze stosowania modeli raportowania kosztów i wszyscy uczestnicy stosują te same zasady. Wkład finansowy Wspólnoty obliczany jest w odniesieniu do **kosztów całego projektu** (nie tylko kosztów dodatkowych, jak miało to miejsce w przypadku tych uczestników 6. PR, którzy wybrali model AC).

Pozostałe zasady stosowane w 6. PR w większości przypadków nie zmieniają się. I tak, aby koszty mogły być zakwalifikowane jako dopuszczalne, muszą spełniać następujące warunki:

„contractor” (uczestnik kontraktu z KE) staje się „**beneficiary**”; „instruments” to „**funding schemes**”; „Model Contract” to „**Model Grant Agreement**”.

³⁶„Financial Rules” dla 7. PR nie zostały jeszcze przez KE opublikowane. Na stronie http://lew.tu.koszalin.pl/files/6pr/przewodnik_pl.pdf znajduje się polskie tłumaczenie „Financial Guidelines” dla 6. PR.

1. muszą zostać rzeczywiście poniesione,
2. muszą zostać poniesione podczas trwania projektu, za wyjątkiem końcowych sprawozdań, jeśli tak stanowi umowa o grant,
3. muszą być określone zgodnie ze zwyczajowo przyjętymi przez uczestnika zasadami i praktykami rachunkowości i zarządzania i poniesione wyłącznie dla osiągnięcia celów i zamierzonych wyników projektu, z zachowaniem zasad gospodarności, skuteczności i wydajności,
4. muszą zostać zaksięgowane jako zapłacone w księgach rachunkowych uczestnika oraz, w przypadku jakiegokolwiek wkładu strony trzeciej, w księgach rachunkowych strony trzeciej,
5. muszą wykluczać koszty niekwalifikowane, w szczególności dające się określić podatki pośrednie, w tym podatek od wartości dodanej, opłaty celne, należne odsetki, rezerwy na możliwe przyszłe straty lub obciążenia, straty z tytułu kursu wymiany walut, koszty związane ze stopą zwrotu z kapitału, koszty zadeklarowane, poniesione lub zwrócone w związku z innym projektem Wspólnoty, zobowiązania i koszty ich obsługi, wydatki zbędne lub nieprzemyślane oraz wszelkie inne koszty, które nie spełniają warunków określonych w pkt. od 1 do 4.

Ponadto proszę mieć na uwadze to, że projekty są współfinansowane przez uczestników (w różnym stopniu, o czym niżej), a wkład finansowy Wspólnoty, mający na celu zwrot kosztów kwalifikowanych, nie może prowadzić do osiągnięcia zysku. Wpływy³⁷ do projektu są uwzględniane przy obliczaniu i wypłacie grantu na koniec realizacji danego projektu.

Na koszty projektu składają się wszystkie koszty kwalifikowane, jakie musi ponieść wykonawca projektu w celu zrealizowania zadań opisanych w projekcie (*Work Packages*).³⁸ Koszty możliwe do zaliczenia w poczet realizowanego projektu to koszty, które mogą zostać przypisane bezpośrednio do działania – **koszty bezpośrednie** (personel, aparatura, materiały, podróże służbowe, koszty podwykonawców, inne) oraz koszty, które nie mogą zostać bezpośrednio przypisane do określonego działania, ale które zostały poniesione

³⁷ Wpływy to np. dochody z tytułu opłaty konferencyjnej (konferencja realizowana w ramach projektu), użyczenie albo sprzedaż aparatury zakupionej ze środków projektu, itp.

³⁸ Szczegółowy opis projektu wraz z zadaniami, ilością czasu pracy przeznaczonych na poszczególne działania, przyznanyymi środkami finansowymi, będzie stanowił załącznik do kontraktu z Komisją Europejską.

w bezpośrednim związku z przypisanymi do projektu bezpośrednimi kosztami kwalifikowanymi – **koszty pośrednie**.

Łącznie koszty bezpośrednie i pośrednie stanowią **koszty kwalifikowane**.

W zależności od schematu finansowego, wymienione wyżej rodzaje kosztów stanowić będą koszty ponoszone w poszczególnych **obszarach działań**. Na przykład w projektach współpracy (*RTD Collaborative Project*) mogą występować działania:

- naukowo-badawcze i innowacyjne,
- szkoleniowe,
- demonstracyjne,
- związane z zarządzaniem konsorcjum.

W każdym z możliwych do zastosowania obszarów działań należy oszacować wydatki w poszczególnych pozycjach kosztów.

W projektach „Sieci doskonałości” (NoE) w ogóle nie występują wyżej wymienione obszary działań, gdyż koszty projektu liczone są w zależności od liczby pracowników i doktorantów uczestniczących w sieci.

Poniżej przedstawione zostały główne pozycje kosztów, jakie należy uwzględnić przy tworzeniu budżetu. Nie jest to lista obligatoryjna, ani tym bardziej zamknięta, gdyż w zależności od konkretnego działania, może być ona zarówno zasadniczo ograniczona, jak i rozszerzona o niezbędne do realizacji projektu elementy.

1. Personel

Wykonanie zadań badawczych projektu wymaga zaangażowania zespołu badawczego, inżynierijno – technicznego, pomocniczego. Personel administracyjny – księgowy **nie** stanowi zespołu badawczego i nie może być uwzględniany w budżecie projektu.

W celu zaplanowania tych kosztów (a potem właściwego ich rozliczenia) niezbędne jest przede wszystkim przeanalizowanie czasu pracy³⁹, jaki będzie niezbędny do realizacji

³⁹ Ilość godzin pracy w miesiącu przypadająca na jednego pracownika określają wewnętrzne regulaminy każdego uczestnika. W odniesieniu do nauczycieli Adamięckich miesięczna liczba normatywnych godzin pracy określona została na 156 (art. 151 ust. Prawo o szkolnictwie wyższym D.U. 00/164/1365).

wszystkich zaplanowanych w projekcie zadań. W projekcie ten czas określa się zazwyczaj w ilości osobomiesięcy przypadających na poszczególne pakiety pracy, a ich suma stanowi o całkowitej ilości osobomiesięcy potrzebnej do realizacji wszystkich zaplanowanych zadań. Liczba ta zapisana jest w projekcie, stanowi podstawę sprawozdawczości zarówno merytorycznej jak i finansowej.

Znając wymagany czas pracy można dokonać wyliczenia budżetu dla zespołu badawczego zaangażowanego w realizację projektu mnożąc stawki wynagrodzeń poszczególnych pracowników przez czas ich pracy w projekcie. Stawki wynagrodzeń muszą być zgodne z normalnym stawkami stosowanymi u danego uczestnika oraz innymi zasadami regulującymi wynagrodzenia pracowników danej jednostki.

Reasumując: podstawą do skalkulowania kosztów pracy jest:

- ilość osobomiesięcy przypadająca na realizację zadań, jakie przewidziano w poszczególnych „Pakietach Pracy”,
- określenie ilości **godzin produktywnych** w miesiącu (po odliczeniu urlopów, świąt, absencji chorobowej), godziny te oblicza się zgodnie z zasadami przyjętymi w danej jednostce⁴⁰,
- wysokość wynagrodzenia brutto (łącznie z „trzynastką”, premią, ubezpieczeniem zdrowotnym, ubezpieczeniem społecznym),
- stawka godzinowa wynikająca z podzielenia wynagrodzenia brutto przez godziny produktywne.

Na etapie planowania budżetu można przyjąć pewne dane szacunkowe. W rozliczeniu projektu natomiast, dane te muszą być precyzyjne i odnosić się nie do szacowanych, ale **rzeczywiście wypłaconych** każdemu indywidualnemu pracownikowi kwot⁴¹.

⁴⁰ *How does one calculate the **productive hours** per year?*

All eligible costs must be determined in accordance with the contractor's usual accounting principles.

As far as productive hours are concerned, contracting parties must calculate their specific productive hours according to their normal procedures (taking into account national holidays, illness, training, etc.)

⁴¹ Dla celów określenia kosztów rzeczywiście poniesionych mogą zostać wykorzystane przeciętne koszty personelu, jeśli odpowiadają one praktykom rachunkowości i zasadom zarządzania uczestnika i nie odbiegają znacząco od rzeczywistych kosztów.

Czas pracy należy ewidencjonować w takiej postaci, aby było możliwe jego sprawdzenie (np. **karty czasu pracy** zatwierdzone przez kierownika projektu). Pracownik zatrudniony do działań w różnych obszarach badawczych (np. zarówno do pracy badawczej jak i szkoleniowej, czy zarządzania) musi osobno rozpisać czas pracy poświęcony każdemu z tych działań⁴².

2. Aparatura

Do kosztów projektu można zaliczyć **koszt amortyzacji** aparatury **zgodnie z zasadami przyjętymi u danego uczestnika**. Należy zauważyć, że podczas planowania budżetu należy podać całkowitą wartość amortyzacji, natomiast w rozliczaniu projektu amortyzacja będzie sprawozdawana sukcesywnie w kolejnych okresach rozliczeniowych. Warto również zwrócić uwagę na to, że do kosztów aparatury można zaliczyć nie tylko wartość samego sprzętu, ale również koszty przygotowania pomieszczeń, dostawy i ustawienia sprzętu, instalacji, jak też koszty opłat dla architektów i inżynierów przygotowujących pomieszczenia i instalacje stanowisk badawczych, jeśli są niezbędne i usprawiedliwione.

3. Podróże służbowe

Należy zaplanować koszty wyjazdów związanych ze spotkaniami z partnerami w kraju i za granicą (ich częstotliwość zależy od ustaleń między partnerami), udział w szkoleniach, sympozjach, konferencjach, warsztatach i wszelkiego rodzaju innych spotkaniach, o ile mają

⁴² *How detailed should the 'working time to be charged' (part 6.1.1 Guide to Financial Issues) be recorded? Is it sufficient if the researcher records the **hours**? Or is it sufficient to indicate she/he worked so many months on an EU-project? Working time to be charged must be recorded throughout the duration of the project through any effective tool (including time sheets), in accordance with the contractor's normal accounting rules. The person in charge of the work designated by the contractor should certify the records. An estimation is insufficient. Employees normally record time sheets on a daily basis while the certification of the person in charge could be done monthly. Certified time sheets must include the person's identity and her/his time spent on the project. If the person is working in different "activities" under the contract it is necessary to be able to distinguish among the tasks as they relate to each activity. In addition, a full overview of the working time should be possible in the event of an audit (i.e. for persons working part-time on the project it should be possible to determine where their time was spent when not on the project). Costs claimed for personnel time must be actual, not averages, and recorded on the contractor's account (income statement, balance sheet) not just on internal (management) accounts.*

one związek z realizowanym projektem. Przy rozliczaniu kosztów podróży służbowych stosuje się powszechnie obowiązujące na uczelni zasady.

4. Podwykonawstwo

W *FP6 Guide to Financial Issues*⁴³ czytamy:

„od uczestników oczekuje się, że będą dysponowali środkami niezbędnymi do realizacji prac wymaganych w projekcie. Jednak, w pewnych sytuacjach bardziej ekonomiczne lub efektywne jest podzlecenie niektórych prac. Jeśli praca ma być podzlecana to musi być to określone w aneksie technicznym do kontraktu (Aneks nr 1). Podzlecenie musi być udzielone w wyniku przetargu zgodnie z obowiązującymi przepisami krajowymi. Oznacza to, że w zależności od rozmiarów i zakresu podzlecenia publiczna procedura przetargowa może przyjąć różną formę, od najprostszej do bardziej skomplikowanej (np. negocjacje, przetarg ograniczony, nieograniczony, konkurs). W najprostszej procedurze muszą wpłynąć zazwyczaj trzy różne oferty, ocenione na podstawie wspólnych kryteriów, w celu zapewnienia, że każda z nich traktowana jest uczciwie i równorzędnie. Jakikolwiek podzlecenie, które nie jest wymienione w aneksie technicznym do kontraktu musi być ograniczone do pomniejszych usług i dostaw, do których stosuje się te same procedury”.

Pomniejsze dostawy i usługi to np. wynajęcie firmy do organizacji konferencji, firmy cateringowej, zlecenie druku ulotek itp., czyli takie, które nie mają bezpośredniego związku z częścią merytoryczną projektu.

W praktyce należy unikać stosowania podwykonawstwa, jeśli jest to możliwe, nie tylko ze względu na rygorystyczne traktowanie tego typu wydatków przez Komisją Europejską, ale również dlatego, że uszczupla to budżet jednostki zlecającej, gdyż od tych kosztów nie można naliczać narzutów.⁴⁴

5. Materiały

Kategoria ta jest nieco obszerniejsza od zwyczajowo przyjętej na PŁ. Według wyjaśnień zawartych w *FP6 Guide to...*⁴⁵ materiały to:

„ Wszelkie materiały niezbędne do realizacji projektu mogą być uważane za dopuszczalne koszty bezpośrednie.

⁴³ Wersja z kwietnia 2004 - strona 6, z *Guide to Financial Issues*.

⁴⁴ Por. pkt. 7 poniżej, oraz załącznik nr 9.

⁴⁵ Rozdział 6 – Aneksy; Aneks 6.1 – *Examples of Potential Eligible Cost*; pkt. 6.1.5 – *Consumables*.

Koszty materiałów zazwyczaj odnoszą się do zakupów, produkcji, naprawy lub użytkowania wszelkich materiałów, towarów lub sprzętu, czy oprogramowania, które:

- *nie są umieszczone w inwentarzu majątku trwałego uczestnika;*
- *nie są traktowane jako wydatki inwestycyjne zgodnie z zasadami rachunkowości i polityką uczestnika;*
- *mają krótki, spodziewany okres żywotności, na pewno nie dłuższy niż czas trwania prac przy projekcie.*

Jeśli zwyczajową praktyką uczestnika jest uznawanie kosztów materiałów (lub części z nich) jako dopuszczalne koszty pośrednie, to koszty te nie mogą obciążać dopuszczalnych kosztów bezpośrednich, lecz dopuszczalne koszty pośrednie.”

Jak widać z powyższego do kosztów materiałów w projekcie unijnym, a nie do usług, zaliczymy np. koszt naprawy aparatury niezbędnej do wykonania określonego w projekcie zadania.

6. Audyt

W 6. PR wprowadzono wymóg sprawdzania i podpisywania sprawozdań finansowych przez audytorów. W zależności od długości trwania projektu i częstotliwości składania sprawozdań ilość audytów waha się od jednego do kilku. W 7. PR planowane jest bardziej racjonalne podejście - zmniejszenie ilości audytów oraz podniesienie progu finansowego, od którego audyt będzie wymagany. Koszty audytu pokrywane są ze środków unijnych (działanie „*management*”). Oczywiście od kosztów tych nie są naliczane narzuty, gdyż są one kwalifikowane do kategorii podzleceń (*subcontracting*).

7. Inne koszty

Przedstawione wyżej kategorie kosztów nie wyczerpują wszystkich możliwości finansowania działań niezbędnych do realizacji określonego projektu. Należy pamiętać, że planując podjęcie „nietypowych” działań trzeba zaplanować je na etapie pisania wniosku projektowego oraz uzyskać zgodę Komisji Europejskiej⁴⁶.

8. Narzuty (*overheads*)

Dla pokrycia kosztów pośrednich (narrutów) każdy uczestnik może wybrać **stawkę**, stanowiącą określony **procent** jego całkowitych bezpośrednich kosztów kwalifikowanych

⁴⁶ Np. wyjazd na konferencję do krajów niebędących członkami Wspólnoty Europejskiej wymaga zgody Komisji.

poniższych o bezpośrednie koszty kwalifikowane umów podwykonawstwa (umów zlecających wykonanie niektórych zadań projektu zewnętrznym jednostkom, umów o audyt).

Ta jednolita stawka może odzwierciedlać:

- **rzeczywiste koszty narzutów** wyliczane indywidualnie przez każdego uczestnika (stosowana szczególnie przez firmy i organizacje, których system księgowy pozwala z pełną dokładnością przyporządkować koszty pośrednie do kosztów bezpośrednich każdego projektu, koszty narzutów podlegają weryfikacji, tak samo jak koszty bezpośrednie)
- **ryczałtowe koszty (flat rate)**, określone przez Komisję Europejską.

W 7. PR wysokość zryczałtowanych kosztów pośrednich określona została w wysokości:

- 20 %

a w przypadku jednostek publicznych, uczelni wyższych, MŚP uczestniczących w projektach badawczych i demonstracyjnych:

- **60 % kosztów bezpośrednich w okresie 01.01.2007 do 31.12.2009**

i

- **minimum 40 % kosztów bezpośrednich począwszy od 01.01.2010**

- **7 % dla działań wspierających i koordynacyjnych (CSA).**

Przypominamy, że narzutu nie nalicza się od umów podzleceń (*subcontracting*), w tym umów audytu.

Wszystkie koszty zaplanowane w celu realizacji projektu stanowiąc będą **całkowity budżet projektu**. Po zaakceptowaniu projektu, wraz z kosztami, Komisja dofinansowuje projekt w następującej wysokości:

1. **50%** - dla działań w zakresie badań i rozwoju technologicznego (R&D Collaborative Projects), jednakże w przypadku jednostek publicznych, **uczelni wyższych**, organizacji badawczych oraz MŚP wkład ten może wynosić maksymalnie **75% łącznych kosztów kwalifikowanych. Jest to istotna dla uczelni wyższych oraz małych i średnich firm zmiana w stosunku do 6. PR.**
2. **50%** - dla działań w zakresie demonstracji,
3. **100%** - w przypadku działań koordynacyjnych i wspierających; działań wspierających kształcenie zawodowe i rozwój kariery naukowców (program PEOPLE); działań w zakresie badania pionierskich (program IDEAS); kosztów

zarządzania konsorcjum (wszelkie programy, w których dozwolone jest działanie „*management*”), działań szkoleniowych w projektach, koordynacji, nawiązywania kontaktów oraz upowszechniania wiedzy.

Ta forma wsparcia finansowego projektów, określana jako „**zwrot kosztów kwalifikowanych**” (*reimbursement of eligible costs*) stanowi podstawowy sposób finansowania projektów programów ramowych.

Dwie inne formy wsparcia finansowego Wspólnoty to:

- **jednolite stawki** (*lump sum*) stosowane w przypadku grantów Marie Curie (np. jednorazowe wypłaty w określonej wysokości z tytułu mobilności), czy projektów typu CSA (*Coordinated/Support Actions*), ale też **wkład finansowy Wspólnoty na rzecz sieci doskonałości (NoE)**, który w 7. PR ma formę **jednolitej stawki**⁴⁷ obliczonej na podstawie liczby naukowców, którzy mają zostać włączeni do sieci oraz czasu trwania działania.

Kwota podstawowej stawki dla sieci doskonałości w 7. PR wynosi **23.500 EUR** rocznie na jednego naukowca.

- **stawki ryczałtowe** (*flat rates*) oraz „**skala kosztów jednostkowych**” (*scale of unit costs*). Stawki ryczałtowe stosowane są przede wszystkim do określania kosztów narzutów. „*Scale of unit costs*” to forma ryczałtu określonego dla pewnego typu działań⁴⁸. Jest nowym sposobem finansowania, nieznanym w 6. PR.

Zastosowanie obu tych narzędzi ma odgrywać w 7. PR znaczącą rolę.

Uwaga:

Zastosowanie zryczałtowanych kosztów narzutu nie wymaga ich udokumentowania w sprawozdawczości finansowej.

Podobnie jest w przypadku zastosowanie „*lump sum*” i „*scale of unit costs*”.

⁴⁷ Jest to zasadnicza zmiana w stosunku do 6. PR. Zastosowanie stawki ryczałtowej oznacza, że wydatkowanie środków w ramach ryczałtu NIE wymaga udokumentowania poniesionych kosztów.

⁴⁸ Np. w projekcie zaplanowano wyjazdy służbowe. Komisja „przydziela” na realizację określonej liczby wyjazdów określoną kwotę – 12 wyjazdów, 60 tys. Euro. Koszty biletów, diet itd. nie będą miały znaczenia, gdyż podstawą rozliczenia kosztów będzie realizacja wyjazdów.

Wkład finansowy KE do projektu może również być połączeniem zwrotu kosztów kwalifikowanych z finansowaniem według jednolitych stawek lub stawkami ryczałtowymi. Wkład finansowy Wspólnoty może mieć również formę stypendiów i nagród (projekty Marie Curie).

Na koniec warto powtórzyć, że w 7. PR wkład finansowy Wspólnoty w odniesieniu do projektów realizowanych według schematu „**zwrot kosztów kwalifikowanych**” (*reimbursement of eligible costs*) obliczany jest w odniesieniu do **wszystkich kwalifikowanych kosztów projektu i jest oparty na kosztach wykazanych przez każdego uczestnika.**

Co to oznacza w praktyce?

Bez względu na to, czy pracownik realizujący zadania w projekcie jest pracownikiem etatowym uczelni, pracownikiem przyjętym do pracy na czas realizacji całego projektu, czy tylko na kilka miesięcy, to do kosztów projektu należy podać całe wynagrodzenie pracownika, wyliczone na podstawie efektywnie przepracowanych godzin, potwierdzonych w arkuszach czasu pracy, odpowiadających poszczególnym obszarom działania (R&D, demonstracja, szkolenie, zarządzanie konsorcjum).

Podobnie, w podziale na obszary działań, należy wykazać wszystkie koszty materiałów, podróży służbowych itd. oraz wyliczyć narzut.

Z tak wyliczonych kosztów całkowitych Komisja Europejska zwróci 75% kosztów R&D, 50 % kosztów demonstracji, 100% kosztów zarządzania projektem, 100% kosztów szkoleń. **Odpowiednie przygotowanie dokumentacji księgowej projektu oraz właściwe opisywanie faktur umożliwiające identyfikację kosztów i przypisanie ich do odpowiednich obszarów badawczych znacznie ułatwi przygotowanie sprawozdania finansowego niezbędnego do wystąpienia o kolejną ratę przedpłaty oraz końcowe rozliczenie projektu.**

Przykładowe wyliczenie budżetu przedstawiono w **załączniku nr 9**. Należy zwrócić uwagę na to, że w formularzu składanym wraz z projektem do Komisji Europejskiej podaje się jedynie zbiornicze koszty w każdym z obszarów działania. Warto jednak zachować wyliczenia będące podstawą podanych w formularzu kwot. Komisja na etapie negocjacji obniża zazwyczaj budżety projektów, w ślad za czym koordynatorzy obniżają budżety

partnerów. Wracając do szczegółowej kalkulacji sporządzonej kilka miesięcy wcześniej, łatwiej będzie przeanalizować, z jakich kosztów można zrezygnować (np. z niektórych podróży, materiałów), a z jakich absolutnie nie (np. z kosztów personelu, aparatury). Ponadto ta szczegółowa kalkulacja pomaga analizować koszty już w trakcie realizacji projektu. Dodać jeszcze trzeba, że niektórzy koordynatorzy, przyzwyczajeni do pojęcia „kategorii kosztów” (personel, aparatura, podróże służbowe itd.) jeszcze z 5. Programu Ramowego, nadal stosują ten szczegółowy sposób przygotowywania i rozliczania budżetu, szczególnie w tych projektach, gdzie uczestnicy związani są postanowieniami umowy konsorcjum, w której uzgodniono (narzucono) taki sposób rozliczeń.

Kalkulując koszty projekty należy pamiętać, że Komisja Europejska nie akceptuje niektórych kategorii kosztów bez względu na rodzaj realizowanych projektów i programów. Koszty te określone są jako **koszty niedopuszczalne**⁴⁹ i należą do nich:

- a) wszelkie dające się zidentyfikować podatki pośrednie włączywszy VAT i cła
- b) odsetki do zapłacenienia
- c) rezerwy na poczet ewentualnych przyszłych strat lub opłat
- d) straty z tytułu wymiany walut/straty giełdowe
- e) koszty zadeklarowane, poniesione lub zwrócone w odniesieniu do innego projektu Wspólnoty
- f) zysk z kapitału
- g) wierzytelności i opłaty za ich obsługę
- h) nadmierne lub nierozważne wydatki
- i) wszelkie koszty, które nie spełniają warunków określonych w Artykule II.19.1 [definicja kosztów dopuszczalnych].

W praktyce oznacza to, że do kosztów projektu nie można zaliczać **VAT, cła** ani żadnych innych **podatków, o ile tylko dają się one zidentyfikować.**

2.5. Sposób przygotowania i wysłania wniosku.

⁴⁹ Artykuł II.19.2 z *General Conditions* stanowiącego załącznik nr 2 do kontraktu modelowego 6. PR. W 7. PR obowiązują takie same wyłączenia.

Po uwzględnieniu wszystkich wskazanych powyżej kwestii potencjalny uczestnik może już wysłać do Komisji przygotowany wniosek z oczekiwaniem sukcesu.

Uwaga:

W 7.PR nie ma wymogu podpisywania wysyłanych do Komisji Europejskiej wniosków. Dlatego też koordynatorzy powinni mieć pisemną zgodę partnerów na złożenie wniosku, ich zobowiązanie do uczestnictwa w projekcie (w wyżej omawianej formie np. Listu Intencyjnego).

System wysyłania wniosków zostanie opisany wraz z opublikowaniem pierwszych konkursów 7. PR⁵⁰ Cordis⁵¹. Poniżej tylko parę słów o sposobach pisania i wysyłania wniosków projektowych stosowanych w 6. PR.

EPSS (*Electronic Proposal Submission System*⁵²) **system elektronicznego przygotowywania i wysyłania wniosków** składa się z dwóch wersji – *offline* i *online*.

Wersja **online** pozwala na bezpieczne modyfikowanie zawartości wniosku przez wszystkich uczestników konsorcjum. Do oceny Komisja przyjmuje ostatnią wersję zapisaną przed ostateczną datą zamknięcia konkursu. Należy jednak pamiętać, aby o **login i hasło** wystąpić stosownie wcześniej, gdyż **koordynator** otrzymuje je tradycyjną pocztą. Pozostali uczestnicy konsorcjum otrzymują dostęp do swojej części wniosku od koordynatora. Tylko koordynator ma dostęp do całej zawartości wniosku.

Wersja **offline** wymaga zainstalowania na swoim komputerze specjalnego oprogramowania (EPT - *Electronic Proposal Tool*⁵³). W tej wersji można przygotować wniosek, a następnie wprowadzić go do systemu elektronicznego zgłaszania wniosku (EPSS - wtedy wymagane są: login i hasło) albo zapisać na dyskietce/CD-ROM i następnie wysłać wraz z wersją papierową do Komisji Europejskiej.

Można też, nie korzystając z żadnej powyższej opcji przygotować wniosek w oparciu o formularze i instrukcje zawarte w *Guide for Proposers* i wysłać wersję papierową (wraz z dyskietką/CD-ROM), choć nie jest to możliwość dostępna we wszystkich konkursach i sądzić należy, że korzystanie z tej formy będzie miało coraz mniejsze zastosowanie.

⁵⁰ Planowana data ogłoszenia – 22 grudnia 2006.

⁵¹ http://cordis.europa.eu/fp7/home_en.html

⁵² Dostępny pod adresem:

ftp://ftp.cordis.lu/pub/documents_r5/natdir0000061/s_2098005_20040617_114028_2098en.pdf

⁵³ Dostępny pod adresem: <https://www.epss-fp6.org/epss/downloadEPTTool.jsp>

Reasumując:

Wniosek można wysłać do Komisji Europejskiej na jeden z trzech sposobów:

1. **elektronicznie** (szczegółowe informacje znajdują się również w *Guide for Proposers*, w rozdziale *How to submit a proposal*). W celu skorzystania z tej formy należy stosownie wcześniej zgłosić się do Komisji z prośbą o podanie hasła do systemu EPSS.

Uwaga: EPSS - to zdecydowanie preferowana przez Komisję Europejską metoda przygotowywania i wysyłania wniosków. Po wysłaniu wniosku drogą elektroniczną system odsyła automatycznie powiadomienie o jego otrzymaniu,

2. **pocztą** - wysłanie wniosku listem poleconym, na adres podany w *Guide for Proposers/Call Text*,
3. **kurierem/osobiście** – pod adres podany w *Guide for Proposers/Call Text*.

W *Call for Proposal* podana jest ściśle określona data i godzina, do jakiej wnioski będą przyjmowane. Wniosek musi dotrzeć do KE do tego terminu.

Uwaga:

Komisja może narzucić sposób przygotowania i wysłania wniosku, np. akceptując **wyłącznie wersję elektroniczną**.⁵⁴ Informacja o tym znajdzie się w *Call for Proposal*.

System ewaluacji wniosków trwa od dwóch do trzech miesięcy od daty zamknięcia konkursu. Jak już wspomniano często przed podjęciem przez Komisję ostatecznej decyzji koordynator zapraszany jest do osobistego przedstawienia swojego projektu przed panelem ekspertów. Ostateczne wyniki ogłaszane są zatem zainteresowanym dopiero po około pół roku od daty zamknięcia konkursu. Wtedy dopiero koordynator otrzymuje z Komisji Europejskiej oficjalną informację o osiągniętych wynikach oraz ewentualne zaproszenie do negocjacji. Jest to kolejna faza wymagająca uwagi ze strony potencjalnych uczestników. Często podczas negocjacji KE proponuje obniżenie całkowitych kosztów projektu i jedynym „słusznym” wyjściem jest zgoda koordynatora na „obcięcie” budżetu projektu. Dla każdego uczestnika natomiast niezmiernie istotnym jest to, o ile pomniejszony zostanie jego własny

⁵⁴ Ten sposób KE stosuje do coraz większej liczby konkursów.

budżet - czy dla wszystkich partnerów proporcjonalnie do wysokości „cięcia”, czy jednym koordynator zabierze mniej, a drugim więcej?

Najistotniejsze jest ponowne przeanalizowanie budżetu pod kątem możliwości zrealizowania zadań projektowych, których nie ubyło, w ramach pomniejszych środków finansowych.

2.6. Podsumowanie

Przy ubieganiu się o europejski grant najtrudniejsza rola przypada **koordynatorowi**, który musi dokładnie zapoznać się ze wszystkimi wyżej omówionymi dokumentami, śledzić wszelkie zmiany na stronach Komisji i tak napisać cały projekt, aby miał szanse na sukces. Koordynator zwykle dostarcza uczestnikom konsorcjum wszelkich niezbędnych informacji, łącznie z formularzami, udziela wyjaśnień, instruuje szczegółowo w kwestiach proceduralnych. To koordynator projektu wypełnia większość formularzy i pisze projekt, w którym udowadnia, że ubiegający się o realizację pomysł jest innowacyjny, oryginalny, wnosi wkład w postęp wiedzy, reprezentuje adekwatne podejście naukowe i techniczne, właściwą metodologię pracy i spójny plan pracy, wnosi wkład w rozwiązanie problemów o wymiarze europejskim, zwiększa europejską wartość dodaną, wspiera politykę Wspólnoty i standaryzację, jego wdrożenie poprawi jakość życia, zdrowia, bezpieczeństwo, zwiększy długofalowe perspektywy zatrudnienia, wpłynie na innowacyjność w określonym obszarze itd. Pisanie dużych projektów to często kilka miesięcy wyłożonej pracy.

W celu zwiększenia szans na sukces w Programach Ramowych Unii Europejskiej i nabrania doświadczenia w pisaniu wniosków i realizacji projektów warto rozpocząć działania od przyłączenia się do partnerów bardziej doświadczonych w pisaniu i składaniu wniosków. Uczestnik projektu, który przystępuje do istniejącego lub tworzącego się konsorcjum ma znacznie łatwiejsze zadanie, a doświadczenie, które zdobędzie w trakcie realizacji projektu pozwoli mu w przyszłości na aktywniejsze aplikowanie o unijne fundusze.

Po pomyślnym przejściu procedury ewaluacji projektu, konsorcjum reprezentowane przez koordynatora, zostanie zaproszone do negocjacji. Znajomość procedur zawarta w *Negotiation Guidelines* oraz zasad uczestnictwa określonych w *Model Grant Agreement* jest elementem niezbędnym do zawarcia Kontraktu z Komisją Europejską.

Dwa najważniejsze, niezależne od siebie, a jednocześnie znacznie się od siebie różniące dokumenty, podpisywane w związku z realizacją projektów 7. PR to kontrakt z Komisją Europejską oraz umowa konsorcjum wiążąca samych partnerów.

3. Umowy regulujące funkcjonowanie konsorcjum projektowego

Mając świadomość formułowanych pod swoim adresem zarzutów nadmiernej biurokratyzacji procedur związanych z realizacją wszelkich współorganizowanych przez nią przedsięwzięć, Komisja Europejska wciąż dąży do jak największego usprawnienia i odformalizowania realizacji udzielanych przez nią grantów, zwłaszcza przeznaczonych na budowanie i wzmacnianie Europejskiej Przestrzeni Badawczej. Wynikiem owych starań jest coraz dalej idące uproszczenie procedury składania wniosków do Programów Ramowych (w tym dążenie do pozostawienia jedynie elektronicznej formuły ich przekazywania Komisji, rezygnując z usług tradycyjnej poczty, na tyle na ile to możliwe).⁵⁵ Postępując zgodnie z tym założeniem Komisja realizując projekty Programów Ramowych zdecydowała się na związanie się tylko jedną umową z tylko jednym przedstawicielem wykonawców każdego projektu. Umowa ta (*Grant Agreement* / Umowa o Grant) ma z założenia zawierać jedynie niezbędne dla realizacji projektu postanowienia, pozostawiając całość ustaleń dotyczących funkcjonowania konsorcjum i wzajemnych relacji pomiędzy konsorcjantami do ich własnego uznania. Ustanawiając bardzo szeroko zakres swobody wszystkich uczestników konsorcjów Komisja zaufała im na tyle, że pozwoliła samodzielnie wypracować konsensus na jakim oprzeć mają się ich wzajemne relacje, pozostawiając jedynie wymóg ich pisemnego utrwalenia (pod postacią *Consortium Agreement* / Umowy Konsorcjum). Na tych właśnie dwu dokumentach opiera się każde z konsorcjów realizujących projekty programów ramowych i to w oparciu o te dokumenty rozstrzygane są wszelkie wątpliwości dotyczące zakresu praw i obowiązków ich stron. Z tego właśnie względu konieczne jest bliższe przyjrzenie się zawartym w nich zasadom oraz tym ich elementom, które mogą okazać się szczególnie ważne lub trudne.

3.1. Umowa o Grant (*Grant Agreement*)

Najważniejszym dokumentem, regulującym prawa i obowiązki stron projektu Programu Ramowego jest **umowa, podpisywana pomiędzy koordynatorem projektu, reprezentującym wszystkich członków konsorcjum, a komisarzem Komisji Europejskiej**. Dokument ten w 6. PR nosił nazwę „Kontraktu”, w 7. PR przewidziano dla niego nazwę „*Grant Agreement*” („Umowa o Grant”). Jest to **nieobszerny, standardowy**

⁵⁵ Por. pkt. 2.5.

dokument, którego formuła jest z góry narzucana uczestnikom przez Komisję. Poszczególne umowy, podpisywane w celu realizacji różnorodnych projektów, różnią się od siebie jedynie postanowieniami uzupełniającymi (tzw. klauzulami dodatkowymi, które mogą stać się przedmiotem negocjacji upoważnionego przez konsorcjum koordynatora z Komisją)⁵⁶ oraz – naturalnie – przedmiotem samego projektu. Podstawowe postanowienia dotyczące zobowiązań stron pozostają jednak takie same dla wszystkich uczestników Programów Ramowych. Dla każdego z nich **umowę z KE podpisuje sam koordynator**, pozostali uczestnicy projektu przystępują do umowy podpisując stosowny formularz. **Określa ona przede wszystkim zakres i przedmiot współpracy, podstawy powołania i ukonstytuowania się konsorcjum, całkowitą kwotę finansowego wkładu Wspólnoty,⁵⁷ okresy raportowania i formy składania raportów, formę i okres przekazania kontrybucji finansowej koordynatorowi, klauzule sądowe, jurysdykcyjne i podstawowe postanowienia dotyczące zasad podziału praw do własności intelektualnej wypracowanej w projekcie.** Szczegółowe zasady dotyczące realizacji projektów zawarte zostaną w dokumentach wskazujących powinny wygląd modelowej umowy o grant oraz towarzyszących im załącznikach. Warto zaznaczyć, że sam *Grant Agreement*, mimo iż nie jest obszerny, zawiera odwołania do innych dokumentów Wspólnoty, które w sposób wyczerpujący i pełny określają reguły współpracy z Komisją. I tak **do dokumentu, który zawierał będzie umowę modelową dołączone zostaną załączniki, w których Komisja określa swoje prawa i obowiązki wobec uczestników i wyników ich pracy. To w nich właśnie znajdą się podstawy funkcjonowania każdego konsorcjum oraz realizacji wszystkich grantów.⁵⁸ To z tą częścią regulacji wspólnotowych dotyczących 7. PR**

⁵⁶ Klauzule specjalne [*Special clauses*] mogą dotyczyć udziału w projekcie np. podmiotów takich jak agendy ONZ czy JRC, organizacji międzynarodowych, procedur realizacji projektów Marie Curie czy CSA, uzasadnionego wyłączenia od odpowiedzialności solidarnej, niedopuszczalności określonych kategorii kosztów, uczestników projektów nieobjętych kontrybucją KE i in. Pełna lista klauzul obowiązujących w 6. PR dostępna jest pod: http://ec.europa.eu/research/fp6/model-contract/pdf/spcl_en.pdf

⁵⁷ W umowie podaje się maksymalny wkład finansowy dla całego konsorcjum, bez precyzowania udziałów poszczególnych uczestników projektu. **Podział środków finansowych przekazanych przez KE ustalany jest w umowie konsorcjum.**

⁵⁸ Dla 7. PR dostępne są jak dotąd jedynie projekty regulacji ramowych, określające szeroko ujęty zakres merytoryczny programów szczegółowych, tj. *Amended proposal for a Decision Of The European Parliament And The Council concerning the 7th framework programme of the European Community for research, technological development and demonstration activities (2007-2013) 2005/0043(COD)* oraz *Amended proposal for a Council Decision concerning the 7th framework programme of the European Atomic Energy Community*

zdecydowanie warto zapoznać się jeszcze przed przystąpieniem do realizacji projektu – jedynie ich lektura pozwoli na nabranie pełnego wyobrażenia o roli każdego z partnerów w realizacji projektu. Nie oznacza to jednak naturalnie, że znając treść umowy modelowej będzie można pominąć lekturę faktycznej umowy, jaka zostanie podpisana pomiędzy KE a koordynatorem realizowanego projektu (ma on obowiązek przekazania kopii takiej umowy każdemu z partnerów). Dopiero w niej bowiem wskazane zostaną szczegóły dotyczące realizacji każdego z realizowanych grantów.

3.2. Umowa konsorcjum (*Consortium Agreement*)

Drugim ważnym dokumentem, regulującym sposób współpracy w ramach konsorcjum jest **Umowa Konsorcjum**. Jest to zazwyczaj dość obszerny dokument, w którym ustalane są warunki i zasady współpracy pomiędzy partnerami konsorcjum. **Umowy konsorcjum w 7. PR mają być obligatoryjne dla większości projektów**. Przed przystąpieniem do określenia zasad funkcjonowania konsorcjów i schematów, na których opierają się umowy konsorcyjne, warto jeszcze raz przypomnieć, że **Komisja Europejska nie jest stroną tych umów**, nie zatwierdza ich ani nie konsultuje. W 6. PR Komisja wydała jedynie instrukcję określającą, co powinna zawierać Umowa Konsorcjum (*Consortium Agreement Checklist*)⁵⁹ i można domniemywać, że podobną treść umowy takie zawierać będą w 7. PR, z pominięciem zapisów wynikających ze zmian *Grant Agreement*, takich jak np. zasady wyłączenia *pre-existing know-how (background)*.⁶⁰ Komisja zapowiedziała także wydanie uproszczonego modelu umowy konsorcjum (*DEvelopment of a Simplified Consortium Agreement for FP7, DESCA*), który będzie obowiązywał w 7. Programie Ramowym i zostanie udostępniony 17 stycznia 2007r. Opracowany przez grupy interesariuszy i KE, ma być podpowiedzią jak pisać dobre umowy regulujące stosunki między partnerami w konsorcjum.⁶¹ Należy tu wyraźnie podkreślić, że **umowa konsorcjum jest ważna co najmniej na równi z *Grant Agreement***, a w niektórych sytuacjach może okazać się

(*Euratom*) for nuclear research and training activities (2007-2011) 2005/0044(CNS), brak jednak propozycji Modelowej Umowy dla 7. PR i jej załączników. Należy się jej spodziewać niedługo po rozpoczęciu 7. PR. Ten dokument stanowił będzie podstawowe źródło wiedzy o zobowiązaniach stron w 7. PR.

⁵⁹ *Consortium Agreement Checklist*:

http://europa.eu.int/comm/research/fp6/working-groups/model-contract/pdf/checklist_en.pdf

⁶⁰ Por. pkt. 3.2.2.

⁶¹ Więcej na jego temat w dalszej części tego rozdziału.

dokumentem o jeszcze większym praktycznym zastosowaniu (choć oczywiście jest to dokument hierarchicznie niższy – wszelkie postanowienia Umowy Konsorcjum niezgodne z *Grant Agreement* lub treścią jego załączników są nieważne).

Umowy Konsorcyjne najbliższe są w swoim kształcie znanym nam z prawa krajowego umowom spółek – mowa w nich o organach zarządzających konsorcjum (często nazywanych mianem *Board* czy *Council*), o zgromadzeniu generalnym wszystkich partnerów (*General Assembly / General Commitee / Steering Commitee*), o podziale głosów pomiędzy konsorcjantów w zależności od np. wkładu pracy czy funduszy w projekt, o częstotliwości okresowych spotkań partnerów, ich planowanym przebiegu (czy będą to spotkania osobiste czy np. telekonferencje), o poufności, o sposobie i konsekwencjach przekazywania raportów z owych spotkań czy o powołaniu dodatkowych organów konsorcjum, mających za zadanie np. usprawnienie jego funkcjonowania (wypełniających zadania administracyjne czy organizacyjne) lub doradztwo merytoryczne (tzw. panele eksperckie).⁶² Zawierają one także elementy nieznanne z umów krajowych, a związane ściśle ze specyfiką PR – mówiące o podziale pracy pomiędzy partnerów (tzw. *Work Packages*) czy podziale otrzymanej przez koordynatora kontrybucji.⁶³ Zawarte są w niej zazwyczaj także zapisy dotyczące powinnych okresów raportowania koordynatorowi wykonania zadań czy postępu prac oraz formy, w jakiej powinny być przekazywane. Co najważniejsze jednak, Umowa Konsorcjum zawiera szczegółowe zapisy dotyczące podziału praw do własności intelektualnej powstałej w wyniku projektu. **Należy z całą mocą podkreślić, że wszelkie powyższe ustalenia dotyczące powyższych zagadnień stanowią efekt swobodnych ustaleń partnerów konsorcjum i obraz osiągniętego przez nich konsensusu. Oznacza to, że wszelkie postanowienia Umowy Konsorcjum, dotyczące każdego z powyżej wskazanych obszarów, podlegają negocjacom i na każde z nich każdy z partnerów ma pełne prawo nie wyrażać zgody czy kwestionować jego zasadność. Jest to bardzo ważne uprawnienie, którego należy odważnie i zdecydowanie używać, aby jak najpełniej korzystać z okazji do zdobywania nowych doświadczeń naukowych i międzynarodowych, jakie dają projekty Programów Ramowych.**⁶⁴

⁶² Przy powoływaniu tego rodzaju dodatkowych organów Konsorcjum związane jest zasadami finansowymi rządzącymi wydatkami każdego z konsorcjów.

⁶³ Już na tym etapie omawiania Umowy Konsorcyjnej warto podkreślić, że jest to jedno z najważniejszych elementów, jakie powinna ona zawierać i to na ten jej zapis warto zwrócić szczególną uwagę.

⁶⁴ Niestety przykrą praktyką jest niedocenywanie przez samych uczestników konsorcjów funkcji, jaką pełnią umowy konsorcyjne w ich pracy. Często z racji tego, że są to obszerne dokumenty, pisane po angielsku,

3.2.1 Przedmiot regulacji

Najważniejsze uwagi, które należy uwzględnić przy opracowywaniu czy analizowaniu otrzymanych projektów Umowy Konsorcjum, zawarte są we wzmiankowanym już *Consortium Agreement Checklist*, opracowanym przez KE. Zawarto tam między innymi niewiążącą definicję Umowy Konsorcjum, gdzie nazwano ją „porozumieniem pomiędzy uczestnikami w działaniach mających na celu realizację zadań projektu”. Elementy, które koniecznie powinna zawierać umowa konsorcyjna, to – przedstawiając je schematycznie:

Informacje ogólne

Obok tradycyjnych klauzul nazywających strony umowy, pożądane jest zamieszczenie, o ile jest to możliwe, pełnej listy osób, które będą współpracowały przy wykonaniu umowy. Pozwala to na ściślejsze wypełnienie zobowiązań dotyczących poufności, wynikających z umowy. Taka lista uzupełnia i umacnia klauzule dotyczące poufności. Strony trzecie, związane wcześniejszymi umowami z uczestnikiem i przyczyniające się do realizacji projektu powinny także zostać tutaj zidentyfikowane (tak jak i w Umowie z KE).

Preambuła

Preambuła podsumowuje podstawy i kontekst osiągniętego przez strony porozumienia. Można wskazać tu także języki używane podczas negocjowania umowy i język uważany za wyrażający wolę stron (jeśli umowa będzie miała wiele wersji językowych, co występuje

językiem prawniczym, wielu naukowców, skupiając się na merytorycznym, ekscytującym aspekcie współpracy, zapomina o konsekwencjach, jakie może mieć zbyt szybkie zaakceptowanie zaproponowanej przez koordynatora pierwszej wersji umowy konsorcjum. Zdarzają się sytuacje, w których uprawnienia, jakie przypisuje sobie w propozycji umowy konsorcjum koordynator lub np. powiązana z nim firma wykraczają znacznie poza podstawowe ramy przewidziane przez zasady Programów Ramowych lub granice wyobraźnego kompromisu, na który mogliby wyrazić zgodę inni partnerzy. To ogromne skupienie na pracy badawczej naukowców, zajmujących się najczęściej negocjacjami umów konsorcyjnych dotyczących ich samych i ich pracy, bywa wykorzystywane przez świadomych opisywanej tu praktyki koordynatorów. Dlatego warto jeszcze raz podkreślić wagę, jaką ma szczegółowe zapoznanie się z treścią umów konsorcjum, zmierzenie ich z własnymi możliwościami, planami i interesami oraz z interesami naszej Uczelni i zdecydowane sprzeciwienie się tym zapisom, które w owe interesy godzą.

rzadko, najczęściej umowy formułowane są w języku angielskim).⁶⁵ Co najważniejsze jednak, zawiera ona najczęściej definicje terminów handlowych, technicznych, finansowych czy prawnych użytych w porozumieniu, o ile nie występują one w dokumentach KE dotyczących realizacji projektu lub strony zdecydowały się owe definicje uszczegółwić w stosunku do siebie wzajemnie.

Przedmiot umowy

Przedmiot umowy musi zostać określony tak dokładnie, jak to tylko możliwe, m.in. dlatego, że sposób jego sformułowania wpływa na interpretację klauzul zawartych w umowie, w tym także na postanowienia dotyczące odpowiedzialności odszkodowawczej. Ważne jest, aby określić bardzo uważnie i dokładnie jakiegokolwiek wstępne specyfikacje techniczne i/albo pożądane wyniki techniczne czy też wyniki, które mają zostać osiągnięte, a które nie zostały wcześniej opisane w *Grant Agreement*. Im mniej miejsca zostanie w umowie na swobodną interpretację stron, tym węższe będzie zarzewie potencjalnego konfliktu między nimi.

Umowa Konsorcyjna zawierać może także **ustalenia techniczne**, o ile nie pojawiły się już w załączniku do *Grant Agreement*. Ich zakres może obejmować:

- a. **Wkład techniczny stron** (tzn. jak najściślejszą definicję zadań, które każda ze stron zamierza wykonać, jeśli to wskazane opis ten wsparty może być odniesieniem do załączonych dokumentów technicznych oraz wskazaniem powiązań pomiędzy zadaniami wszystkich uczestników).
- b. **Udostępnione zasoby techniczne** (w tym personel, wyposażenie i sprzęt, *know-how* (chroniony i niechroniony)). Wkład, który powinien być opisany tak szczegółowo, jak to możliwe, to przede wszystkim liczba osób pracujących przy realizacji projektu, ich kwalifikacje, rodzaj wyposażenia oraz szczegółowe wskazanie ujawnianych

⁶⁵ Fakt ten nie pozostaje w sprzeczności z ustawą o języku polskim z dnia 7.10.1999 roku (Dz.U. Nr 90 poz. 999), która nie znajdzie zastosowania, gdy strony wyłączą prawo polskie jako prawo właściwe dla umowy w drodze dokonania wyboru prawa obcego stosownie do art. 25 prawa prywatnego międzynarodowego. Taka sytuacja ma miejsce we wszystkich Umowach towarzyszących realizacji projektów Programów Ramowych. Co więcej, ustawa o języku została w znaczący sposób zmodyfikowany nowelizacją, która weszła w życie 1 maja 2004r. Od dnia akcesji Polski do Unii Europejskiej język polski jest obligatoryjny jedynie w obrocie z udziałem konsumentów oraz przy wykonywaniu przepisów z zakresu prawa pracy. Umowy z KE nie są umowami stricte z zakresu prawa pracy czy prawa konsumenckiego.

informacji (plany, instrukcje obsługi, obliczenia, prototypy itp.), data i miejsce ich dostarczenia oraz język, w jakim zostały przekazane.⁶⁶

- c. **Plan pracy** - asekuracyjnie, strony nie powinny przyjmować sztywnego planu pracy, chyba, że są absolutnie pewne, że zostanie on wykonany. Powinien zostać tu określony także charakter i zakres środków podejmowanych w wypadku niewykonania zadań technicznych (mowa tu przede wszystkim o sposobie przydzielenia pozostałym członkom konsorcjum zadań nierzetelnego partnera).
- d. **Maksymalny wkład** - mając na względzie charakter wielu zadań, bez których projekt nie zostanie wykonany, może okazać się przydatne uszczegółowienie zobowiązań uczestników w stosunku do posiadanych zasobów ludzkich, materiałowych i intelektualnych, bardziej niż poprzez wskazanie poszczególnych wyników, które mają zostać osiągnięte. Można tu także uwzględnić wszelkie regulacje dotyczące działania siły wyższej, bardziej szczegółowe niż zawarte w *Grant Agreement*, jak i regulacje dotyczące odpowiedzialności solidarnej uczestników. W przypadku PŁ należy przede wszystkim powołać w tym miejscu stosowny passus przepisów KE, mówiący o współodpowiedzialności finansowej wszystkich uczestników i wyłączeniu jej wobec jednostek będących „organami publicznymi” (*public body* oznacza organ sektora publicznego lub podmiot prawny podlegający prawu prywatnemu, wykonujący zadania służby publicznej i zapewniający odpowiednie gwarancje finansowe). Z zasady tej wynika, że PŁ zwolniona jest od solidarnej odpowiedzialności finansowej za uchybienia innych uczestników w realizacji projektu. Jest to zasada, która z pewnością znajdzie swoje odzwierciedlenie także w zasadach dotyczących 7. PR.
- e. **Procedury wprowadzania zmian.** Celem dwutorowej regulacji zasad realizacji projektów PR (poprzez *Grant Agreement* i Umowę Konsorcjum) jest umożliwienie dokonania rewizji formuły współpracy w dowolnym momencie poprzez stosowną nowelizację Umowy Konsorcjum. Pierwotne ustalenia konsorcjantów mogą być modyfikowane w miarę postępu prac. Szczegółowy zakres zmian, jakich swobodnie będą mogli dokonywać partnerzy, bez ustalania z Komisją czy powiadamiania jej o nich zostanie z pewnością określony w dokumentach programowych 7. PR

⁶⁶ Niezależnie od opisanych powyżej wskazań Komisji większość konsorcjów odstępuje od tak szczegółowego określania udostępnianych sobie wzajemnie materiałów, ograniczając się do doprecyzowania zasad dochowania poufności przez członków konsorcjum oraz sposobu oznaczania i przekazywania informacji poufnych.

(powiadomienia Komisji wymagają zazwyczaj zmiany harmonogramu czy zakresu prac). Dla usprawnienia funkcjonowania konsorcjum zlecane jest wprowadzenie do Umowy jak najprostszej procedury wprowadzania zmian.

Przed wszystkim jednak umowa konsorcjum powinna zawierać regulacje dotyczące poufności,⁶⁷ własności wyników badań i prawnej ochrony wyników badań (prawa patentowe) oraz ich handlowego zastosowania,⁶⁸ wskazywać na wykorzystywane do realizacji projektu patenty należące do partnerów, zasady ich udostępniania, wykorzystywane w projekcie know-how oraz zakres przedmiotowy i podmiotowy ewentualnych podlicencji udzielanych stronom trzecim.⁶⁹

Sygnalizowane wcześniej podstawowe zapisy, jakie powinna zawierać umowa konsorcjum to kwestie dotyczące **warunków organizacyjnych**, na jakich konsorcjum opiera swoje funkcjonowanie.

Przed wszystkim nazwany zostanie tu **organ plenarny** konsorcjum (jako np. zgromadzenie ogólne *General Assembly*) oraz ilość przedstawicieli każdego z partnerów,

⁶⁷ Najczęściej zapisy umów mówią o obowiązku dochowania poufności dokumentów i materiałów oznaczonych jako takie przez autora informacji, jeśli była to informacja pisemna, w stosunku zaś do informacji ustnych możliwe jest umieszczenie w umowie zapisu nakazującego pisemne potwierdzenie przekazanej ustnie informacji poufnej na piśmie w określonym (zazwyczaj krótkim, np. 4 dniowym) terminie. Informacje oznaczone jako poufne powinny być traktowane jako takie przez ich adresata, zgodnie z obowiązującymi w jego jednostce zasadami dotyczącymi informacji tajnych i poufnych. Do klauzul dotyczących poufności dołączane są nieraz także listy osób (lub zobowiązanie uczestników do ich późniejszego dostarczenia), które posiadają ekskluzywne prawa dostępu do informacji określanych jako poufne. Zobowiązanie to realizowane jest nieraz także poprzez obowiązek podpisania przez osoby mające kontakt z informacjami poufnymi dodatkowych zobowiązań do dochowania poufności.

⁶⁸ Są to szczególnie ważne zapisy umów konsorcyjnych, uwzględniając wagę, jaką KE nakłada na praktyczne zastosowanie wszelkich finansowanych przez siebie badań. Przewodnym celem Programów Ramowych jest rozwój przemysłu i gospodarki Europy w oparciu o wyniki badań naukowych. Przemysłowe i praktyczne zastosowanie wyników badań realizowanych w projektach KE jest kwestią priorytetową. Dlatego też tak ważne jest szczegółowe określenie zasad podziału uprawnień do wyników projektu realizowanego przez konsorcjum oraz zasad, na jakich uzyskiwana będzie dla niego ochrona (który z konsorcjantów występuje z wnioskiem o ochronę patentową i jaki powinien być jej zakres). Ważne może okazać się także np. zastrzeżenie praw do znaków towarowych czy nazw handlowych produktów, które będą wytwarzane w oparciu o opracowaną przez konsorcjum technologię.

⁶⁹ Szczególnie przy tym punkcie umowy wskazana jest ostrożność – partnerzy mogą chcieć upoważnić do praw licencyjnych swoich współpracowników czy np. spółki-córki, celem uprzedzenia innych partnerów w przedstawieniu konsumentom innowacyjnego produktu.

którzy powinni uczestniczyć w jego pracach (najczęściej jest to reprezentacja jednoosobowa). Powinien tu zostać także szczegółowo określony zakres kompetencji owego organu (najczęściej w postaci zadań ogólnych i koordynująco-nadzorujących).⁷⁰

Ponadto nazwany zostanie tu skład **komitetu sterującego** (czy zarządzającego, *Steering Committee*), organu upoważnionego do nadzoru współpracy oraz np. do rewizji umowy. Jest to najważniejszy organ każdego z konsorcjów i każdemu z uczestników powinno zależeć, aby znalazł się w nim jego przedstawiciel. Analogicznie do konstrukcji opisanego organu plenarnego, także tu znajdzie się określenie kompetencji organu zarządzającego, najczęściej w postaci zadań szczególnych, w tym także kompetencji dotyczących podziału otrzymanej od KE kontrybucji (to organ zarządzający opracowuje propozycje zmian w podziale kontrybucji, zatwierdzać owe propozycje powinien jednak organ plenarny).

Jeśli partnerzy uznają to za konieczne, w ramach projektu powołane mogą zostać także **inne organy**, jak np. Biuro Projektu (zajmujące się techniczną obsługą realizacji projektu, a więc np. przygotowujące całościowe sprawozdania finansowe dla KE), komitety doradcze np. z zakresu praw własności intelektualnej czy panele ekspertów powoływanych spośród reprezentantów podmiotów nie będących partnerami projektu, uznanych specjalistów w dziedzinie przedmiotowej dla projektu.

Podstawowe kwestie, jakie zawierać musi każda umowa konsorcjum to także **warunki finansowe**. Te postanowienia powinny obejmować **plan finansowy projektu** (w tym kalendarz płatności tj. określenie terminów wypłaty transz kontrybucji przez Koordynatora, najczęściej relatywizowany do terminów przelewów dokonywanych przez KE na konto koordynatora), procedurę zmian kwot i terminów płatności.

Najważniejsze postanowienia dotyczące aspektów praktycznej realizacji umowy dotyczą warunków prawnych owej realizacji, tj. **określenia czasu trwania umowy, kar umownych** za niewypełnienie zobowiązań wynikających z porozumienia oraz **stosowanego do realizacji projektu prawa⁷¹ i zasad rozstrzygnięcia sporów.⁷²**

⁷⁰ Warto zwrócić uwagę na to, czy zakres ten nie będzie zbyt wąski (z korzyścią dla np. organu sterującego, który nie jest tak reprezentatywny jak organ plenarny i zazwyczaj skupia najbardziej wpływowych przedstawicieli konsorcjum) i czy nie pozostaje w sprzeczności z zakresami kompetencji innych organów.

⁷¹ Najczęściej jest to prawo, jakim rządzi się sam *Grant Agreement*. Umowy podpisywane przez KE są regulowane według prawa Belgii lub Luksemburga (zależnie od siedziby organu KE, który podpisuje ową umowę).

Każda z umów zwiera także oczywiście specjalne zapisy wynikające ze specyfiki schematu finansowania (d. instrumentu), przy wykorzystaniu którego realizowany jest projekt.

Wobec obligatoryjności opracowywania umów konsorcjum dla projektów 7. PR można przyjąć, że znana z poprzednich programów praktyka opracowywania umów konsorcjum przez wyspecjalizowane do tego firmy będzie kontynuowana. Przede wszystkim zachodnie instytuty badawcze korzystają z usług kancelarii znających specyfikę Programów Ramowych, które w zależności od charakteru projektu proponują im opracowania umów konsorcjum dla konkretnego konsorcjum. Uczelnie natomiast często posiłkują się gotowymi schematami umów konsorcyjnych, opracowywanymi na potrzeby PR przez grupy badawcze i ekspertów ze świata nauki. W oparciu o te właśnie schematy powstało gros umów w 6 PR.

W 7. PR Komisja wyszła naprzeciw oczekiwaniom uczestników projektów i zdecydowała się na opracowanie jednego, oficjalnego wzoru schematu umowy konsorcyjnej. DESCA ma stanowić wszechstronne, modelowe opracowanie umowy konsorcjum dla projektów 7. PR. Jego powstanie jest wynikiem współpracy jednostek doświadczonych w realizacji projektów PR.⁷² Dokument ten zostanie przedstawiony 17 stycznia 2006r. w Bonn podczas uroczystości otwarcia 7. PR w Niemczech. Tradycyjne obszary regulacji, o których mowa była powyżej, zostaną uregulowane w tym schemacie (a więc będzie tam mowa o organizacji wewnętrznej konsorcjum, sposobie dystrybuowania kontrybucji Komisji, zarządzaniu własnością intelektualną i prawach dostępu do wyników pracy, odpowiedzialności i poufności pomiędzy partnerami). Praktyka ta ma zapobiec między innymi powszechnej 6. PR praktyce dokonywania przez uczestników projektów samodzielnej kompilacji fragmentów kilku opracowań wzorcowych umów konsorcyjnych, efekty którego to działania niejednokrotnie prowadziły do wewnętrznych sprzeczności dokumentu. DESCA ma stanowić uproszczony model umowy konsorcyjnej, co przyczynić się ma do jego znacznej elastyczności – nie będzie to sztywny gorset, do którego dopasować będą się musieli wszyscy uczestnicy. Będzie to zestaw wzajemnie dopasowanych klauzul,

⁷² Co do zasady spory pomiędzy stronami rozstrzygane są polubownie. Jeśli same strony nie są w stanie osiągnąć konsensusu, powoływany jest do tego Sąd Arbitrażowy przy Międzynarodowej Izbie Handlu zgodnie z zasadami zapisanymi w jego statucie.

⁷³ ANRT, niemiecka grupa ds. umów konsorcyjnych, reprezentowana przez stowarzyszenie Helmholtz i KoWi – punkt konsultacyjny ds. 7. PR w Niemczech, EARTO, Eurochambers i UNITE.

które pozwolą na swobodne skonstruowanie schematu, o który zdecydują się oprócz swoje konsorcjum partnerzy. Z pewnością ten wzór umowy będzie znaczącym przełomem w prawnej regulacji konsorcjów programów ramowych.

Do czasu przedstawienia DESCA pomocą mogą służyć przykłady znane z 6. PR, np. strona projektu prowadzonego wspólnie przez Uniwersytet Jagielloński i Uniwersytet w Alicante (www.ipr-helpdesk.org) przedstawia kilka takich modeli. Warto jednak podkreślić, że żaden z opracowanych schematów nie będzie stanowił gotowego do zastosowania w każdym projekcie wzoru. Będą to jedynie wskazówki, do których odnieść powinny się konsorcja, szukające najlepszego dla siebie rozwiązania. Nigdy nie jest tak, że schematyczny wzór jest idealnym rozwiązaniem dla danej grupy partnerów – może on stać się jedynie dobrą podstawą do podjęcia negocjacji.

3.2.2. Specyfika 7. PR

To, co będzie szczególnie ważne dla uczestników 7 PR, którzy mieli już okazję zetknąć się z Programami Ramowymi, to zwrócenie wyjątkowej uwagi na **zmiany nomenklatury wprowadzone w 7. PR w stosunku do 6. PR**. Zapoznanie się z tymi kosmetycznymi poprawkami dokonanymi przez Komisję pozwoli na szybsze odnalezienie się w rzeczywistości 7. PR i uchroni przed podwajaniem pracy przy zapoznawaniu się z dokumentacją dotyczącą tego nowego okresu planowania.

Nowym uczestnikom zapoznanie się ze zmianami pozwoli na odniesienie się do doświadczeń wpływających z 6. PR i antycypowanie przyszłych zachowań Komisji. Obszarem, w którym owe zmiany nomenklatury i niewielkie (ale istotne) zmiany merytoryczne są najbardziej widoczne i mają największe znaczenie jest obszar praw chroniących własność intelektualną uczestników. Poniżej przedstawiamy tabelkę, zestawiającą najważniejsze zmiany, która – mamy nadzieję – pozwoli na łatwe i sprawne zapoznanie się z nowościami w 7. PR.

Zasady 6. PR	Propozycja Zasad 7. PR
<i>Pre-existing know-how(PEKH)</i> Termin ten (nie tłumaczony na język polski) jak dotąd oznaczał informacje i prawa, znajdujące się w posiadaniu kontrahentów, nabyte przed <u>podpisaniem umowy z Komisją</u> .	<i>Background</i> Informacje i prawa posiadane przed <u>przystąpieniem do umowy z KE</u> .

⁷⁴ Tłumaczenie definicji w oparciu o opracowanie dostępne na stronie RPK Politechniki Szczecińskiej (<http://www.bpm.ps.pl/pol/>)

<p>Obejmuje <i>side-ground</i> (informacje oraz własność intelektualną nabyte przez uczestników w czasie trwania umowy z Komisją Europejską, ale niezależnie od realizacji wynikającego z niej projektu.)⁷⁴</p> <p>Brak bezpośredniego nawiązania do przymiotu „potrzebności” (<i>needed</i>)⁷⁵</p>	<p>Nie obejmuje <i>side-ground</i>⁷⁶</p> <p>Odniesienie do pojęcia „potrzebny” (<i>needed</i>), dotyczącego informacji wykorzystywanych przy realizacji projektu.⁷⁷</p> <p>Tylko informacje, które są „potrzebne” dla realizacji części projektu przypisanej innemu partnerowi, muszą mu być przekazane.</p>
<p>Wiedza (<i>Knowledge</i>) Wynik projektu</p>	<p><i>Foreground</i> Zmiana nomenklatury ma nawiązywać do wprowadzonego terminu <i>background</i>, ale nie zaplanowano dla niej zmiany znaczeniowej.</p>
<p>Własność wiedzy (<i>ownership of knowledge</i>) Przysługuje uczestnikowi (uczestnikom) wykonującemu pracę, wynikiem której jest owa wiedza.</p>	<p><i>Ownership of foreground</i> Bez zmian znaczeniowych, jedynie zmiana nomenklatury.</p>
<p>Własność wiedzy w projektach CRAFT lub COLLECTIVE</p>	<p>Własność <i>foreground</i> przysługująca grupom interesu (<i>Ownership of</i></p>

⁷⁵ Definicja PEKH 6. PR nie obejmowała wprost ograniczenia do informacji „potrzebnych” i ze względów, o których była mowa we wcześniejszej części opracowania (objęcie zakresem terminu *PEKH* także *side-ground* - wiedzy niezwiązanej bezpośrednio z realizacją projektu) strony czuły się zmuszone do zawierania w umowach konsorcyjnych stosownych klauzul, neutralizujących ten domniemany skutek. Zdarzało się jednak także, że niektóre instytucje rezygnowały z uczestnictwa w projektach PR z obawy przed koniecznością ujawnienia cennych dla siebie informacji poufnych, które nie zostały dostatecznie wyraźnie zastrzeżone w umowie. Komisja przychyliła się do tej powszechnej praktyki i wprowadziła domniemanie wyłączenia owej wiedzy.

⁷⁶ Informacje pozyskane równoległe do realizacji projektu, ale od niego niezależnie, stanowiły pewne ryzyko, wobec faktu że trudno było oszacować wstępnie ich wartość i zakres. W praktyce rzadko były one „potrzebne” (*needed*), ale i trudno było wyłączyć je z wyprzedzeniem z zakresu wiedzy objętej projektem. Podczas konsultacji kompromisowe i nadające się do zaakceptowania przez gros uczestników okazało się rozwiązanie, w którym strony swobodnie negocjują ewentualny dostęp do *side-ground*, wykorzystując te uprawnienia jedynie w nielicznych przypadkach, kiedy okazałaby się ona konieczna, co do zasady zaś byłaby ona wyłączona ze spektrum projektu.

⁷⁷ Znaczenie tego terminu odbiega od potocznego rozumienia czy dosłownego tłumaczenia tego sformułowania. Nie chodzi tu bowiem o ogólną potrzebę, wyrażaną subiektywnie przez realizujących projekt, ale o konieczność posiadania wiedzy należącej do innego uczestnika, bez posiadania której niemożliwe jest wykonywanie własnych zadań w projekcie.

<p>Wiedza stanowiła współwłasność MŚP lub ich grup, które miały wspólnie uzgodnić w umowie konsorcjum zasady korzystania z tej własności.</p>	<p><i>foreground by specific groups</i>. <i>Foreground</i> będzie stanowić współwłasność uczestników, którzy są członkami szczególnych grup w konsorcjum, o ile ci członkowie nie uzgodnią inaczej. <u>Jeśli właściciele <i>foreground</i> nie są członkami tej grupy, zagwarantują, że przekazane zostaną grupie wszelkie prawa do wiedzy (<i>foreground</i>) które są niezbędne do jej wykorzystania i rozpowszechnienia.</u></p>
<p>Przeniesienie praw własności W przypadku przekazania swoich praw własności przez uczestnika stronie trzeciej, <u>niezbędne było wcześniejsze poinformowanie o owym fakcie tych uczestników, którzy byli zobligowani do udzielania praw dostępu do swojej wiedzy</u>, niezbędnej do umożliwienia korzystania z przedmiotu przenoszonych praw własności.</p> <p>Komisja musiała być informowana o przeniesieniu praw.</p>	<p>Przeniesienie praw własności <u>Nie jest wymagane uprzedzenie innych partnerów</u>, jeśli przekazanie praw następuje na rzecz ściśle określonej strony trzeciej (po uzyskaniu wcześniejszej zgody wszystkich partnerów na taką procedurę, dotyczącą np. firmy-matki jednego z partnerów).</p> <p>Komisja nie musi być informowana, o ile nie zostało to wyraźnie przewidziane w umowie z KE (może mieć to miejsce, jeśli przekazanie miało nastąpić na rzecz firmy z państwa trzeciego, niestowarzyszonego lub w oparciu o podstawy o charakterze etycznym lub uczciwej konkurencji).</p>
<p>Ochrona wiedzy Jeśli uczestnik nie podejmie się ochrony lub zrzecze się do niej praw, może się o nią ubiegać Komisja.</p>	<p>Ochrona <i>foreground</i> Jeśli o ochronę nie wystąpi uczestnik, <u>prawa do <i>foreground</i> mogą zostać przeniesione na innego uczestnika</u> lub o ochronę może wystąpić Komisja (decyzja ta podejmowana będzie przez innych uczestników konsorcjum, dopiero kiedy żaden z nich nie podejmie się ochrony, prawa do wystąpienia o nią przekazywane są Komisji).</p>
<p>Informacja o wsparciu finansowym Wspólnoty Musiała znaleźć się we wszelkiego rodzaju publikacjach i innych informacjach o realizowanym projekcie (zgodnie z zapisami Kontraktu z KE).</p>	<p>Informacja o wsparciu finansowym Wspólnoty Musiała znaleźć się <u>także w zgłoszeniach patentowych</u>.</p>
<p>Publikacje Należało przekazać Komisji i innym uczestnikom wcześniejszą informację o planowanej publikacji. Jeśli tego zażądali, należało przedstawić im także kopię</p>	<p>Rozpowszechnianie wiedzy (w tym publikacje) Wcześniejsza informacja o planowanej publikacji musi zostać przekazana <u>jedynie partnerom</u> i każdy z nich ma prawo zgłosić</p>

<p>planowanej publikacji. Mieli oni także prawo do sprzeciwienia się tym zamierzeniom, jeśli publikacja miałaby poważny wpływ na stan wiedzy stanowiącej przedmiot ich własności.</p>	<p>sprzeciw, jeśli uzna, że jego uzasadnione interesy związane z własnością wiedzy mogłyby zostać narażone na znaczącą szkodę.</p>
<p>Prawa dostępu Szczegółowo wskazana PEKH mogła być wyłączona spod zobowiązań do udzielenia praw dostępu na podstawie wcześniejszego pisemnego porozumienia podpisanego przed podpisaniem Kontraktu z KE oraz przed przystąpieniem nowych partnerów (najczęściej w Umowie Konsorcjum).</p> <p>Licencje wyłączne nie były przewidziane w stosunku do informacji objętych obowiązkiem udzielania praw dostępu.</p>	<p>Prawa dostępu <i>Background</i> może zostać swobodnie zdefiniowany w pisemnym porozumieniu stron. Nie wskazano <u>granicy czasowej</u> dla dokonania owego wyłączenia. Jest jasne, że tylko „potrzebne” („<i>needed</i>”) informacje mogą być zastrzegane – <u>nie ma potrzeby zastrzegania tych informacji, które w żaden sposób nie mogą być powiązane z realizacją projektu.</u></p> <p>Możliwe są licencje wyłączne wobec wszelkiej wiedzy, jeśli wszyscy partnerzy zrzekną się swoich praw dostępu.</p>
<p>Prawa dostępu do wiedzy w celu skorzystania z projektu (<i>Access rights for use</i>) Prawa dostępu do wiedzy niezbędnej dla skorzystania z efektów projektu były bezpłatne dla członków konsorcjum, chyba że inne ustalenia zostały poczynione przez partnerów przed podpisaniem Kontraktu.</p>	<p>Prawa dostępu do wiedzy w celu skorzystania z projektu (<i>Access rights for use</i>) Udostępnianie odbywa się albo na <u>uczciwych i uzasadnionych warunkach</u> (<i>fair and reasonable conditions</i>) lub bezpłatnie, <u>bez ograniczeń czasowych dla poczynionych ustaleń.</u> <u>Jedynie prawa do dostępu do wiedzy potrzebnej do badań o charakterze przełomowym</u> (<i>frontier research</i>) <u>powinny być udzielane nieodpłatnie wszystkim partnerom.</u></p>
<p>Dodatkowe postanowienia umowne Dodatkowe postanowienia dotyczące praw dostępu, wykorzystania wiedzy i jej rozpowszechniania mogą zostać ustanowione w Umowie Konsorcjum</p>	<p>Dodatkowe postanowienia umowne Dodatkowe postanowienia dotyczące praw dostępu, wykorzystania wiedzy i jej rozpowszechniania mogą zostać ustanowione w umowie z KE, zaś dalsze postanowienia mogą zostać zawarte w umowie konsorcjum.⁷⁸</p>
	<p>Postanowienia specjalne Umowa z KE może zawierać ponadto: - dodatkowe ustalenia dotyczące poufności, upubliczniania wyników badań, praw dostępu i zobowiązań, które mogą kształtować sytuację stron trzecich, w działaniach bezpośrednich, mając na celu wspieranie istniejących <u>infrastruktur</u></p>

⁷⁸ W zależności od charakteru projektu może okazać się stosowne zawarcie dodatkowych wymagań dotyczących praw dostępu, wykorzystania wiedzy i jej rozpowszechniania.

	<p><u>badawczych</u> i – jeśli to stosowne – nowych infrastruktur badawczych,</p> <p>- postanowienia dotyczące poufności, praw dostępu i zobowiązań dotyczących naukowców korzystających z wyników działań bezpośrednich Wspólnoty mających na celu <u>wsparcie szkolenia i rozwój kariery badaczy</u></p> <p>- postanowienia dotyczące poufności, klasyfikowania informacji jako poufnych, praw dostępu, przekazania praw własności do wiedzy będącej wynikiem projektu i jej użycia, w działaniach pośrednich <u>w obszarze bezpieczeństwa i badań kosmosu,</u></p> <p>- postanowienia dotyczące poufności, klasyfikowania informacji jako poufnych, praw dostępu, przekazania praw własności do wiedzy będącej wynikiem projektu i jej użycia, w działaniach pośrednich dotyczących kwestii <u>bezpieczeństwa, innych niż te o których mowa w powyższym ustępie</u></p>
--	--

Tab. 1 Zestawienie zmian regulacji dotyczących praw własności intelektualnej w 6. i 7. PR (podstawowe zmiany).⁷⁹

3.2.3. Na co trzeba uważać przy tworzeniu Umowy konsorcjum?

Wydaje się, że czas negocjacji umowy konsorcjum jest najgorętszym okresem pracy nad powoływaniem ekipy projektowej, często przysparzającym więcej problemów i budzącym więcej emocji niż samo opracowywanie projektu proponowanego KE do realizacji. Wynika to prawdopodobnie z faktu, iż o ile podczas składania projektu wszyscy uczestnicy działają we wspólnym, a więc i własnym interesie, o tyle podczas opracowania umowy konsorcjum negocjują warunki najlepsze dla siebie, niejednokrotnie kosztem sytuacji pozostałych partnerów. Dlatego niezmiernie ważne jest racjonalne podejście zarówno do procedury opracowywania umowy konsorcjum, jak i stawianych podczas tych prac wymagań innych uczestników. Jest to jedyny okres, kiedy można walczyć o swoje prawa i zapewnić sobie jak najwygodniejszą pozycję w konsorcjum na cały czas realizacji projektu. Złymi

⁷⁹ Oparte na opracowaniu Komisji Pt. „Comparison between IPR provisions under FP6 and FP7 proposal”, dostępnym 25 listopada 2006r. pod: ec.europa.eu/research/fp7/pdf/ipr_prov_expl_en.pdf

doradcami są tu więc zarówno pośpiech, jak i nadmierna kurtuazja, godzenie się na rozwiązania dla nas nienajlepsze czy w ogóle nam nieznane, tylko po to, aby uniknąć nieprzychylnych spojrzeń przyszłych partnerów. Jest to jedyna okazja określenia swojej przyszłej pozycji w konsorcjum.

1. Uważnie przeczytać umowę konsorcjum. Często przydatna okazuje się nawet inwestycja w tłumaczenie całego tekstu z języka angielskiego (w którym najczęściej opracowywane są umowy) na język polski. Jest to bowiem dokument, w oparciu o który będziemy musieli wywiązywać się ze swoich obowiązków w sposób i zgodnie z terminami tam właśnie opisanymi. Być może nie wszyscy pracownicy Jednostki, uczestniczący w realizacji projektu bez problemu przebrną przez często niełatwą angielską terminologię prawniczą. Warto także na etapie opracowywania umowy zadawać koordynatorowi proponującemu określony tekst umowy najbardziej szczegółowe i wnikliwe pytania, jakie nasuwają się nam podczas lektury zaproponowanego tekstu - z pewnością nie tylko nam dane zapisy wydają się dziwne czy niezrozumiałe. Formułowanie konkretnych pytań i próby wspólnego wypracowania odpowiedzi na nie pozwolą na lepsze i bliższe porozumienie się wszystkich partnerów.

2. Wyraźnie określić ustępstwa, na jakie jesteśmy gotowi pójść w związku z realizacją projektu. Dobrze jest wcześniej (choćby na własny użytek) określić granice kompromisu, na jaki jesteśmy gotowi pójść w negocjacjach z partnerami. Jest to bardzo dobra podstawa do późniejszych rokowań. W żadnym wypadku nie należy pozwolić postawić się przed faktem dokonany przyznania nam w projekcie roli, która znacznie przerasta nasze możliwości naukowe czy logistyczne.

3. Własność intelektualna. Jest to zagadnienie regulowane prawie wyłącznie w umowie konsorcjum. Dlatego też szczególnie tym zapisom należy poświęcić wyjątkowo dużo uwagi i często wręcz podejrzliwej analizy. Niejednokrotnie zdarza się bowiem, że któryś z partnerów projektu chce wziąć w nim udział wyłącznie dla uzyskania dostępu do wiedzy czy know-how, którymi dysponuje inny uczestnik. Stąd też przepisom tym i zawartym konstrukcjom ochrony wiedzy i know-how warto poświęcić więcej uwagi. Najważniejszą zmianą, o wprowadzeniu której uprzedziła Komisja, właśnie w związku z sytuacją uczelni, jest **domniemanie wyłączenia z zakresu wnoszonej do projektu wiedzy wszelkich obszarów niezwiązanych z realizacją projektu.** Zwolni to uczelnie z konieczności

zastrzeżenia w umowach konsorcjum wyłączenia z projektu tej wiedzy, która nie jest niezbędna dla wywiązania się z obowiązków wynikających z projektu.

Jednocześnie należy mieć na uwadze ewentualny potencjał spoczywający w wynikach projektu. Być może uda się w oparciu o nie opracować patent generujący ogromne zyski, w których warto byłoby mieć udział. Po temu też należy uważnie przyglądać się swojemu miejscu w konsorcjum, przysługującym prawom i obowiązkom, aby nie przegapić okazji na być może godziwe korzyści finansowe płynące z finalnego efektu projektu.

4. Finanse. Wyłącznie w umowie konsorcjum znajdują się zapisy dotyczące sposobu podziału otrzymanych z KE środków finansowych. W samym *Grant Agreement* znajduje się wyłącznie określona w euro łączna kwota przeznaczona na realizację projektu. Jest ona wypłacana transzami koordynatorowi. To właśnie w umowie konsorcjum strony ustalają terminy i sposób przekazania pieniędzy uczestnikom przez koordynatora. Dlatego też są to zapisy, które również zasługują na wnikliwą analizę i jednoznaczne określenie przez strony konsorcjum.

4. Struktura konsorcjum. Nie mniej uwagi, niż zapisom dotyczącym ochrony własności intelektualnej czy kwestii finansowych, należy poświęcić samej proponowanej strukturze konsorcjum. Nie ma żadnych sztywnych schematów, w które musiałoby mieścić się którekolwiek konsorcjum, choć niektóre schematy stosowane są chętniej niż inne. Nie ma więc także żadnych ogólnych zasad postępowania w ramach konsorcjum. Wszystkie ustalenia wynikają wyłącznie z wolnej woli stron i ich zgody na określone, zaproponowane rozwiązania. **Należy, więc przede wszystkim odnaleźć zapisy mówiące o schematach decyzyjnych w ramach konsorcjum, terminach i formach składania np. raportów, przekazywania pieniędzy uczestnikom przez koordynatora czy ilości głosów przypadających każdemu w uczestników w głosowaniach plenarnego organu konsorcjum.**

4. Realizacja projektu

4.1. Czy podczas realizacji możliwe są zmiany Umowy o grant?

Tak. Dla umożliwienia elastycznego korzystania z umowy przewidziana zostanie z pewnością możliwość wprowadzania do niej poprawek już po rozpoczęciu realizacji projektu. Istotna jest wymagana **forma** poprawek do Umowy z KE i **procedura** ich zatwierdzania (wyraźnego bądź domniemanego), omówiona poniżej.

Poprawki muszą być zgłaszane **w formie pisemnej**, mogą być **inicjowane przez koordynatora w imieniu konsorcjum** albo **proponowane przez Komisję**. **Zgoda Komisji** na poprawkę zaproponowaną przez Konsorcjum może być **wyraźna** albo **domniemana**. Domniemanie zgody na propozycję Konsorcjum następuje po upływie określonego czasu, wskazanego w umowie z KE (dokładniej w załącznikach do niej, opisujących całą omawianą procedurę). Po upływie owego okresu, w którym Komisja nie wyrazi sprzeciwu wobec propozycji Konsorcjum, przyjmuje się, że wyraziła na nie zgodę. Sama Komisja inicjuje zmiany tylko w bardzo nielicznych sytuacjach. Najczęściej są to formalne błędy w oryginale umowy z KE, które wymagają poprawki.

4.2. Po jakim czasie od zakończenia projektu dokumenty nie będą potrzebne?

Co do zasady po upływie **pięciu lat** od daty zakończenia projektu Komisja traci prawo do żądania od uczestnika projektu okazywania jakichkolwiek dokumentów w celu weryfikacji realizacji jego zadań w projekcie.

4.3. Sankcje i konsekwencje

Jeśli stwierdzi uchybienie w realizacji umowy o grant, Komisja pisemnie informuje o swoich roszczeniach wykonawcę, który według niej powinien wypłacić odszkodowanie (listem poleconym za potwierdzeniem odbioru). Komisja ma także prawo do rekompensaty z tytułu wszelkich zawyżonych wydatków, które zostaną ujawnione po zakończeniu realizacji projektu.

Jednocześnie, obok odpowiedzialności umownej, za uchybienia w realizacji projektu dopuszczalne są **sankcje administracyjne lub finansowe**, które Komisja może nałożyć na wykonawcę naruszającego postanowienia umowy, jak i **pozostałe cywilne środki zaradcze**, do których podjęcia uprawniona jest Wspólnota lub pozostali wykonawcy. Ponadto, postanowienia te nie wykluczają wszczęcia przez władze państwa członkowskiego postępowania karnego.

Wykonawca, któremu udowodniono poważne naruszenie zobowiązań umownych, podlega **karom pieniężnym** proporcjonalnym do wartości wkładu finansowego Wspólnoty otrzymanego przez tego wykonawcę. Stawka ta może zostać podwyższona w przypadku wystąpienia ponownego naruszenia w ciągu pięciu lat od wystąpienia pierwszego naruszenia.

4.4 Wsparcie finansowe projektów przez MNiSW

Wniosek o dofinansowanie projektu realizowanego w ramach programów ramowych ma na celu pokrycie części kosztów projektu, tzw. wkładu własnego polskiej instytucji do budżetu projektu. Wnioski mogą być składane **po podpisaniu kontraktu** z Komisją Europejską.

Szczegółowa procedura aplikowania o te środki ulegnie zmianom w związku ze zmianami jakie planowane są w **projekcie ustawy o zmianie ustawy o zasadach finansowania nauki** (projekt ustawy z dnia 07.08.2006 dostępny jest na stronie MNiSW⁸⁰). Należy pamiętać, że nawet dofinansowanie projektów realizowanych w ramach 7. PR w wysokości 25% całkowitych kosztów projektu, przy 75% wkładzie KE, nie w pełni pokrywa te koszty. Przy zakupach aparatury, do kosztów kwalifikowanych projektu zaliczyć możemy jedynie koszty amortyzacji, a koszty VAT w całości (od aparatury, materiałów, usług itp.) są kosztami niedopuszczalnymi. Do czasu formalnego przyjęcia nowych rozwiązań obowiązują dotychczasowe regulacje prawne⁸¹.

Warto dodać na zakończenie, że MNiSW wraca do formuły „**grantów na grant**”. W poprzednich programach ramowych uczestnicy projektów, które uzyskały dobre oceny, ale nie uzyskały finansowania z KE, mogli ubiegać się o wsparcie finansowe na kontynuowanie prac nad projektem. Dla koordynatorów było to 30 tys. zł, dla uczestników niebędących koordynatorami - 15 tys. zł. Obecnie ministerstwo planuje wsparcie jedynie dla koordynatorów, ale za to w zdecydowanie wyższej kwocie⁸². Ogłoszenie pierwszego konkursu na wsparcie procesu przygotowywania wniosków projektowych przez polskich

⁸⁰ http://bip.mni.gov.pl/bipmein/index.jsp?place=Menu02&news_cat_id=75&layout=1&page=0

⁸¹ „Rozporządzenia ministra nauki i informatyzacji z dnia 4 sierpnia 2005 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania i rozliczania środków finansowych na naukę” (Dz. U. 05/161/1359).

⁸² Planowane jest wsparcie w wysokości do 150 tys. zł (projekt będzie mógł zawierać element badawczy), a jeśli wniosek przypadnie w KE, nie będzie wymagany zwrot otrzymanych z MNiSW środków.

koordynatorów planowane jest w I kwartale 2007 roku. Kolejne konkursy mają odbywać się dwa razy do roku.

5. Zakończenie

Niniejszy przewodnik będzie uzupełniany o nowe zasady i wytyczne pojawiające się w regulacjach Wspólnoty, polskich przepisach, a także wewnętrznych uregulowaniach Politechniki. Przewodnik dostępny jest na stronie internetowej **Biura Międzynarodowych Programów Naukowych PŁ** (<http://www.bmpn.p.lodz.pl/>). Wszelkie uaktualnienia, wzorcowe formularze oraz zmiany będą sukcesywnie wprowadzane do przewodnika w wersji *on-line*.

Wszelkie uwagi oraz pytania dotyczące niniejszego opracowania, jak też programów ramowych prosimy kierować bezpośrednio do Biura Międzynarodowych Programów Naukowych PŁ.

Politechnika Łódzka

Biuro Międzynarodowych Programów Naukowych

Strona BMPN: http://www2.p.lodz.pl/main,menu121,aktualnosci_index.htm

e-mail: bmnp@p.lodz.pl

tel.: 0 42 631 20 82

faks: 0 42 636 60 77

Oddano do druku: 19 grudnia 2006.

WSPÓŁPRACA (*COOPERATION*)

1. Zdrowie

Polepszanie stanu zdrowia obywateli Europy oraz podnoszenie konkurencyjności sektorów przemysłu europejskiego i przedsiębiorstw związanych ze zdrowiem, przy jednoczesnym zajęciu się zagadnieniami zdrowotnymi na świecie, w tym nowymi epidemiami. Nacisk zostanie położony na badania mające praktyczne przełożenie (przełożenie podstawowych odkryć na zastosowania kliniczne), rozwój i zatwierdzanie nowych terapii i metod propagowania zdrowia oraz zapobiegania chorobom, narzędzia i technologie diagnostyczne, jak również zrównoważone i sprawnie działające systemy opieki zdrowotnej.

- Biotechnologia, ogólne instrumenty i technologie na rzecz ludzkiego zdrowia

Badania o dużej wydajności, wykrywanie, diagnozowanie i monitorowanie, innowacyjne terapeutyczne podejścia i interwencje, przewidywanie adekwatności, bezpieczeństwa i skuteczności terapii.

- Badania na rzecz ludzkiego zdrowia mające praktyczne zastosowania

Łączenie danych i procesów biologicznych: gromadzenie danych na dużą skalę, biologia systemów, badania nad chorobami mózgu i pokrewnymi chorobami, rozwój człowieka i proces starzenia się, choroby mózgu i pokrewne choroby, badania nad podstawowymi chorobami zakaźnymi, odporność na leki przeciwbakteryjne, HIV/AIDS, malaria i gruźlica, nowe epidemie, badania nad innymi podstawowymi chorobami mające praktyczne zastosowanie.

- Optymalizowanie zapewniania opieki zdrowotnej obywatelom Europy

Lepsze propagowanie zdrowia i zapobieganie chorobom, przełożenie badań klinicznych na praktyczne zastosowania, jakość, solidarność i trwałość systemów opieki zdrowotnej.

2. Żywność, rolnictwo i biotechnologia

Budowa europejskiej ekologicznej gospodarki opartej na wiedzy⁸³ poprzez połączenie nauki, przemysłu i innych zainteresowanych stron w celu wykorzystania nowych i powstających możliwości badawczych zajmujących się wyzwaniami natury społecznej i gospodarczej: rosnącym popytem na bezpieczniejszą, zdrowszą i lepszej jakości żywność, przy uwzględnieniu dobra zwierząt i aspektów rozwoju wsi; zrównoważoną produkcją oraz korzystaniem z odnawialnych zasobów ekologicznych; wzrastającym ryzykiem wystąpienia chorób epizootycznych i odzwierzęcych oraz zaburzeń pochodzenia żywieniowego; zagrożeniem zrównoważonego stanu i bezpieczeństwa produkcji rolnej i rybołówstwa spowodowanym w szczególności zmianami klimatycznymi.

- Zrównoważona produkcja i zarządzanie zasobami biologicznymi środowiska lądowego, leśnego i wodnego⁸⁴

Prowadzenie badań nad najważniejszymi długookresowymi czynnikami wpływającymi na zrównoważoną produkcję i zarządzanie zasobami biologicznymi, wzmocnienie zrównoważonego rozwoju i konkurencyjności przy jednoczesnej redukcji wpływu na środowisko w zakresie rolnictwa, leśnictwa, rybołówstwa i akwakultury poprzez opracowanie nowych technologii, urządzeń, systemów monitorowania, nowych odmian roślin i systemów produkcyjnych, zoptymalizowanie produkcji zwierzęcej i dobrostanu zwierząt w sektorze rolnictwa, rybołówstwa i akwakultury, między innymi poprzez wykorzystanie wiedzy genetycznej, nowe metody hodowli, lepsze zrozumienie fizjologii i zachowania zwierząt, jak również lepsze zrozumienie i kontrola chorób zakaźnych zwierząt, tworzenie europejskiej ekologicznej gospodarki opartej na wiedzy.

- Od stołu do gospodarstwa: żywność, zdrowie i dobre samopoczucie

Zrozumienie czynników wpływających na rodzaj spożywanej żywności oraz nawyków żywieniowych, optymalizowanie innowacji w europejskim przemyśle spożywczym poprzez włączenie zaawansowanych technologii do tradycyjnych procesów produkcji żywności,

⁸³ Pojęcie „ekologiczna gospodarka” obejmuje wszystkie sektory przemysłu i gospodarki wytwarzające, zarządzające lub w inny sposób wykorzystujące zasoby biologiczne (oraz pokrewne sektory związane z usługami, dostarczaniem i konsumentami), takie jak rolnictwo, żywność, rybołówstwo, leśnictwo, itp.

⁸⁴ Badaniami uzupełniającymi w zakresie zrównoważonego zarządzania i ochrony zajmuje się temat „Środowisko łącznie ze zmianami klimatycznymi”. Badania nad innymi instrumentami i technologiami wspierającymi zrównoważoną produkcję i zarządzanie zostaną omówione w ramach odnośnych tematów.

optymalizowanie innowacji w europejskim przemyśle spożywczym poprzez włączenie zaawansowanych technologii do tradycyjnych procesów produkcji żywności, ochrona zdrowia ludzkiego i środowiska poprzez lepsze zrozumienie wpływu środowiska na łańcuch żywnościowy/paszowy oraz wpływu tego łańcucha na środowisko.

- Nauki o życiu i biotechnologia na rzecz zrównoważonych produktów i procesów niespożywczych

Wzmacnianie podstaw wiedzy i opracowanie zaawansowanych technologii w zakresie produkcji biomasy w środowisku lądowym i morskim dla zastosowań w energetyce i przemyśle, przedmiotem badań będzie zastosowanie biotechnologii przemysłowych w obrębie całego łańcucha upraw w celu realizacji pełnego potencjału, jaki stanowi koncepcja biorafinerii, zostaną wykorzystane lub opracowane biotechnologie na rzecz nowych, odnawialnych produktów i procesów związanych z leśnictwem, potencjał biotechnologii na rzecz wykrywania, monitorowania, zapobiegania, obchodzenia się z oraz usuwania zanieczyszczeń.

3. Technologie teleinformatyczne

Podnoszenie konkurencyjności przemysłu europejskiego oraz opanowanie i ukształtowanie przyszłego rozwoju technologii teleinformatycznych (ICT) w Europie w celu zaspokojenia potrzeb społecznych i ekonomicznych. Działania te wzmocnią europejskie podstawy naukowe i technologiczne oraz zapewnią Europie światowe przewodnictwo w dziedzinie ICT, poprzez wykorzystywanie technologii ICT, pobudzą innowacje, a także zapewnią sprawne przekształcenie postępów w dziedzinie ICT na korzyść obywateli, przedsiębiorstw, przemysłu oraz rządów Europy.

- Filary technologii ICT

Nanoelektronika, fotonika i zintegrowane mikro/nanosystemy, wszechobecne sieci komunikacyjne o nieograniczonych możliwościach, systemy wbudowane, obliczanie i kontrola, oprogramowanie, siatki obliczeniowe, bezpieczeństwo i niezawodność, systemy poznawcze i nauczania, symulacja, wizualizacja, interakcja i rzeczywistość mieszana, nowe perspektywy dla technologii ICT wykorzystujące inne dyscypliny naukowe i technologiczne (fizyka, materiałoznawstwo, biotechnologie, nauki o życiu, nauki poznawcze i społeczne, itp.) pojawiają się w obrębie całego tematu dotyczącego technologii ICT. Niosą one ze sobą

przełomowe odkrycia, które przyczyniają się do innowacji w zakresie ICT oraz powstania całkowicie nowych sektorów przemysłu i usług.

- Integracja technologii

Osobiste otoczenie, otoczenie domowe, systemy robotyczne, inteligentne infrastruktury.

- Badania nad zastosowaniami

- technologie ICT na rzecz wyzwań społecznych w zakresie - zdrowia, administracji, integracji społecznej, integracji społecznej, na rzecz wspierania środowiska i zrównoważonego rozwoju;

- technologie ICT na rzecz treści, kreatywności i indywidualnego rozwoju - nowe rodzaje interaktywnej, nieliniowej i samodopasowującej się treści; kreatywność i wzbogacone doznania użytkownika, systemy, narzędzia i usługi w zakresie uczenia się, inteligentne usługi zapewniające dostęp do dziedzictwa kulturowego w postaci cyfrowej;

- technologie ICT wspierające przedsiębiorstwa i przemysł: dynamiczne, ukierunkowane na sieci systemy działalności gospodarczej służące tworzeniu i dostarczaniu produktów i usług, produkcja przemysłowa: inteligentne sieci kontroli służące wysoce precyzyjnej produkcji oraz niskiemu zużyciu zasobów; bezprzewodowa automatyzacja i logistyka;

- technologie ICT na rzecz zwiększenia zaufania (społeczeństwa do tych technologii).

4. Nanonauki, nanotechnologie, materiały i nowe technologie produkcyjne

Podnoszenie konkurencyjności przemysłu europejskiego oraz zapewnianie jego przekształcenia z przemysłu wykorzystującego zasoby na przemysł wykorzystujący wiedzę, poprzez przełomowe odkrycia na rzecz nowych zastosowań z pogranicza różnych technologii i dyscyplin.

- **Nanonauki i nanotechnologie** - działania mają na celu stworzenie materiałów i systemów, których właściwości i zachowanie można wcześniej określić, opartych na doskonalszej wiedzy i doświadczeniach dotyczących materiałów w skali nanometrycznej, badania skupią się na nowych zdobyczach wiedzy w zakresie wzajemnego oddziaływania pomiędzy atomami, cząsteczkami i ich zbiorami oraz elementami naturalnymi i sztucznymi, ponadto na podobnych wyzwaniach i kontekście społecznym oraz kwestii akceptacji nanotechnologii.

- **Materiały** - badania skoncentrują się na opracowaniu nowych materiałów opartych na wiedzy o właściwościach odpowiadających ich zastosowaniu, nacisk zostanie położony na

nowe udoskonalone materiały otrzymane przy wykorzystaniu potencjału nanotechnologii i biotechnologii i/lub „uczenie się od natury”, w szczególności nanomateriały o wyższych parametrach technologicznych, biomateriały i materiały hybrydowe; wspierane będzie multidyscyplinarne podejście, obejmujące chemię, fizykę oraz w coraz większym zakresie nauki biologiczne, wspierana będzie integracja poziomu nano, poziomu molekularnego i poziomu makro w technologiach chemicznych i materiałowych w celu opracowania nowych koncepcji i procesów, takich jak kataliza oraz intensyfikacja i optymalizacja procesów.

- **Nowe technologie produkcyjne** - badania skoncentrują się na kilku aspektach obejmujących: opracowanie i zatwierdzanie nowych modeli i strategii przemysłowych obejmujących wszystkie aspekty cyklu życia produktu i procesu, wykorzystanie konwergencji w zakresie nano-, bio- i infotechnologii oraz technologii poznawczych w celu opracowania nowych produktów i koncepcji inżynierskich oraz potencjalnych nowych sektorów przemysłu.

- **Integracja technologii na rzecz zastosowań przemysłowych** - badania skupią się na nowych zastosowaniach i nowatorskich rozwiązaniach będących odpowiedzią na główne wyzwania, jak również potrzeby w zakresie badań i rozwoju technologicznego określone przez poszczególne Europejskie Platformy Technologiczne. Integracja nowej wiedzy i nowych nanotechnologii, technologii materiałów i technologii produkcyjnych będzie wspierana w zastosowaniach sektorowych i międzysektorowych, takich jak: zdrowie, budownictwo, przemysł kosmiczny, transport, energia, chemia, środowisko, przemysł włókienniczy i odzieżowy, przemysł celulozowy i papierniczy, technologia budowy maszyn oraz w ogólnej kwestii bezpieczeństwa przemysłowego.

5. Energia

Przekształcenie obecnego systemu energetycznego opartego na paliwach kopalnych na bardziej zrównoważony system oparty na różnorodnych źródłach i dostawcach energii w połączeniu ze wzmacnianiem wydajności energetycznej, w odpowiedzi na pilne wyzwania w zakresie bezpieczeństwa dostaw i zmian klimatycznych, przy jednoczesnym wzmocnieniu konkurencyjności sektorów europejskiego przemysłu energetycznego.

Badania skupią się na opracowaniu opłacalnych technologii na rzecz bardziej zrównoważonej gospodarki energetycznej dla Europy (i świata) i pozwolą przemysłowi europejskiemu skutecznie konkurować na arenie światowej. Strategiczne programy badań i strategię

wprowadzania technologii opracowane przez Europejskie Platformy Technologiczne są ważnym wkładem do priorytetów badawczych tematu. Platformy takie zostały ustanowione w dziedzinie wodoru i ogniw paliwowych oraz fotowoltaiki, a ich koncepcja jest rozszerzana na inne dziedziny, takie jak biopaliwa, bezemisyjne wytwarzanie energii oraz sieci energii elektrycznej przyszłości. Europejska Platforma Technologiczna w dziedzinie wodoru i ogniw paliwowych będzie stanowić podstawę Wspólnej Inicjatywy Technologicznej, natomiast podobne inicjatywy mogą zostać przewidziane w innych dziedzinach, takich jak bezemisyjne wytwarzanie energii i odnawialne źródła energii. Tam, gdzie stosowne, podejmowane będą działania służące wzmocnieniu koordynacji programów krajowych.

Działania w tym obszarze to:

- wodór i ogniwa paliwowe,
- wytwarzanie energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii ,
- wytwarzanie paliw z odnawialnych źródeł energii,
- odnawialne źródła energii wykorzystywane do ogrzewania i chłodzenia,
- czyste technologie węgla,
- inteligentne sieci energetyczne,
- wydajność energetyczna i oszczędność energii,
- wiedza na rzecz polityki energetycznej.

6. Środowisko (łącznie ze zmianami klimatycznymi)

Propagowanie zrównoważonego zarządzania środowiskiem naturalnym i człowieka oraz jego zasobami poprzez pogłębianie wiedzy na temat interakcji pomiędzy biosferą, ekosystemami i działalnością człowieka, jak również opracowanie nowych technologii, narzędzi i usług w celu zintegrowanego podejścia do ogólnoswiatowych kwestii dotyczących środowiska. Nacisk zostanie położony na prognozy dotyczące zmian klimatycznych oraz zmian systemu ekologicznego, lądowego i morskiego, narzędzia i technologie służące monitorowaniu, zapobieganiu i łagodzeniu niekorzystnych wpływów i zagrożeń dla środowiska, łącznie z ryzykiem dla zdrowia, jak również ochronę zrównoważonego charakteru środowiska naturalnego oraz stworzonego przez człowieka.

- **Zmiany klimatyczne, zanieczyszczenie środowiska i zagrożenia** - niekorzystne oddziaływanie na środowisko i klimat, niekorzystne oddziaływanie na środowisko i klimat, środowisko i zdrowie, zagrożenia naturalne.
- **Zrównoważone zarządzanie zasobami** - ochrona i zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi oraz wytworzonymi przez człowieka, rozwój środowisk morskich.
- **Technologie dla środowiska** - technologie dla środowiska służące zrównoważonemu zarządzaniu i ochronie środowiska naturalnego i stworzonego przez człowieka, ocena, weryfikacja i testowanie technologii .
- **Narzędzia obserwacji i oceny powierzchni Ziemi** - obserwacja Ziemi, narzędzia oceny zrównoważonego rozwoju.

7. Transport (łącznie z aeronautyką)

Budowa zintegrowanego „bardziej przyjaznego dla środowiska” i „inteligentniejszego” i bezpieczniejszego ogólnoeuropejskiego systemu transportowego w oparciu o postępy technologiczne, na korzyść obywateli i społeczeństwa, przy poszanowaniu środowiska i zasobów naturalnych; zapewnienie i dalsze umocnienie konkurencyjności i wiodącej roli europejskiego przemysłu na światowym rynku.

Przyjęte zostanie nowe, zintegrowane podejście, które łączy wszystkie rodzaje transportu, odnosi się do społeczno-gospodarczego i technologicznego wymiaru badań i postępów wiedzy oraz obejmuje zarówno kwestię innowacji, jak i ramy polityczne.

Różnorodne Platformy Technologiczne ustanowione w tym obszarze (ACARE w dziedzinie aeronautyki i transportu lotniczego, ERRAC w dziedzinie transportu kolejowego, ERTRAC w dziedzinie transportu drogowego, WATERBORNE w dziedzinie transportu wodnego oraz platforma w dziedzinie wodoru i ogniw paliwowych) opracowały długookresowe koncepcje oraz Strategiczne Programy Badań (*Strategic Research Agenda* - SRA), które są użytecznym wkładem dla określenia niniejszego tematu.

- **Aeronautyka i transport lotniczy** - podnoszenie efektywności czasowej, zapewnianie zadowolenia i bezpieczeństwa klientów, poprawa rentowności, ochrona samolotu i pasażerów, transport lotniczy w przyszłości.
- **Transport powierzchniowy (kolejowy, drogowy i wodny)** - ekologizacja transportu powierzchniowego, pobudzanie zmian sposobów transportu i zwalczanie zatorów

w korytarzach transportowych, zapewnienie zrównoważonej mobilności w miastach, poprawa bezpieczeństwa i zabezpieczenia, wzmocnienie konkurencyjności.

- **Wspieranie Europejskiego Globalnego Systemu Nawigacji Satelitarnej (Galileo)** - wykorzystanie pełnego potencjału, zapewnianie narzędzi i tworzenie odpowiednich warunków, dostosowanie odbiorników do wymogów oraz modernizacja najważniejszych technologii, wspieranie rozwoju infrastruktury.

8. Nauki społeczno-ekonomiczne i humanistyczne

Wytworzenie głębokiego, wspólnego zrozumienia złożonych i wzajemnie powiązanych wyzwań społeczno-ekonomicznych, przed którymi stoi Europa, takich jak wzrost, zatrudnienie i konkurencyjność, spójność społeczna i zrównoważony rozwój, jakość życia, kształcenie, kwestie kulturowe i globalna współzależność, w szczególności w celu przygotowania udoskonalonej podstawy wiedzy dla polityk w odnośnych dziedzinach:

- wzrost, zatrudnienie i konkurencyjność w społeczeństwie wiedzy,
- łączenie ekonomicznych, społecznych i środowiskowych celów w perspektywie europejskiej,
- główne tendencje w społeczeństwie i ich konsekwencje,
- Europa w świecie,
- obywatel w Unii Europejskiej,
- wskaźniki społeczno-ekonomiczne i naukowe,
- działania obejmujące badania przyszłościowe.

9. Bezpieczeństwo

Działania w tym obszarze obejmują:

- ochrona przed terroryzmem i przestępczością,
- bezpieczeństwo infrastruktury i obiektów użyteczności publicznej,
- bezpieczeństwo granic,
- przywracanie bezpieczeństwa w stanie kryzysu,
- integracja i interoperacyjność systemów bezpieczeństwa,
- bezpieczeństwo i społeczeństwo,
- koordynacja i kształtowanie badań nad bezpieczeństwem.

10. Przestrzeń kosmiczna

Działania skupione będą na:

- **Zastosowaniach opartych na badaniach przestrzeni kosmicznej w służbie społeczeństwa Europy** - Globalny Monitoring Środowiska i Bezpieczeństwa (GMES), aspekty związane z bezpieczeństwem (będące uzupełnieniem badań nad bezpieczeństwem i działań GMES), zastosowania łączności satelitarnej,
- **badaniach przestrzeni kosmicznej,**
- **RTD na rzecz wzmocnienia obecności w przestrzeni kosmicznej** - technologia kosmiczna, nauki o kosmosie.

POMYSŁY (IDEAS)

Za program „IDEAS” 7. Programu Ramowego odpowiadać będzie Europejska Rada Badań⁸⁵ (*European Research Council - ERC*), która została powołana przez Komisję Europejską w celu finansowania badań przekraczających dzisiejsze granice wiedzy (*frontier research*). Europejska Rada Badań jest niezależnym ciałem eksperckim dbającym o to, aby rozwój badań w Europie przebiegał zgodnie z wymogami naukowej doskonałości (*scientific excellence*).

Podstawową zasadą w przypadku wszelkich działań ERC jest stymulowanie badań **inicjowanych przez badaczy**, przekraczających granice wiedzy **we wszystkich dziedzinach**, z uwzględnieniem kryterium doskonałości.

Rada Naukowa Europejskiej Rady Badań (*The Scientific Council of the European Research Council*) przedstawiła **założenia dla przyszłych niezależnych grantów badawczych dla młodych naukowców**. Granty te będą miały na celu wsparcie badaczy na początkowym etapie ich kariery naukowej. Przyznawane będą granty w wysokości **od 100.000 do 400.000 euro rocznie** (w ratach po 50 tys.€) na okres 5 lat.

Przewidziane są dwa strumienie finansowania:

- ***The ERC Starting Independent Grants (ERC Starting Grants)*** dla młodych naukowców (ale nie kryterium wieku stanowi o przypisaniu do kategorii „młodego naukowca”, tylko staż naukowy!), tworzących swoje pierwsze zespoły badawcze lub programy badawcze. ***Principal Investigator*** musi posiadać stopień ”doktora” od co najmniej 2 lat i nie dłużej niż 8 lat od daty zamknięcia określonego konkursu IDEAS.

- ***The ERC Starting Advanced Investigator Grants (ERC Advanced Grants)*** dla naukowców o ustalonej pozycji naukowej proponujących innowacyjne, odkrywcze projekty badawcze (bez określenia kryterium wieku i stażu naukowego).

Przez zespół naukowy rozumie się zarówno indywidualnego naukowca (***Principal Investigator***), jak i zespół badaczy stworzy pod kierownictwem tego naukowca. Zespół ten to

⁸⁵ Wśród 22 naukowców powołanych do pierwszej Rady i wybranych przez panel badaczy europejskich znalazł się prof. Michał Kleiber.

mogą być naukowcy z jednej instytucji, z jednego kraju, jak też z wielu instytucji, różnych krajów, nawet „trzecich”. To *Principal Investigator* buduje swój zespół, zgodnie ze swoimi potrzebami.

Granty mają charakteryzować się dużą swobodą, wstępny budżet określony w projekcie będzie mógł być swobodnie zmieniany w zależności od potrzeb, bez konieczności uzyskiwania zgody na przesunięcia w ramach poszczególnych kategorii kosztów. Z grantu będzie mogło być finansowane wynagrodzenie naukowca, zakup aparatury, materiałów, itd. Wsparcie finansowe wynosi **100 % kosztów bezpośrednio** poniesionych na realizację projektu. Planuje się, aby jednostka zatrudniająca naukowca partycypowała w kosztach, a jednocześnie otrzymała prawo do narzutów w wysokości 20 procent kosztów bezpośrednich. Granty przydzielane będą imiennie poszczególnym naukowcom. Muszą oni posiadać dużą swobodę i niezależność, również od obowiązków w macierzystej uczelni. Panel ekspertów dokonujący wyboru projektów będzie brał ten aspekt pod uwagę, gdyż jego spełnienie ma być jednym z warunków przyznania grantu.

Pierwszy konkurs ogłoszony zostanie na początku 7. PR (styczeń 2007) lub nawet jeszcze pod koniec 2006 roku. Szacuje się, że w pierwszym konkursie zostanie przyznanych około 200 grantów. Planowana jest dwustopniowa procedura aplikowania, co oszczędzi składającym projekty nakładu pracy. Dopiero w drugim etapie trzeba będzie przedstawić pełną wersję projektu.

Rada Naukowa Europejskiej Rady ds. Badań (ERC) nadała **ostateczny kształt pierwszej wersji swojego programu prac na 2007r.**, określając podmioty uprawnione do ubiegania się o środki finansowe z ERC, jak również sposób oceniania wniosków.

Pierwsze zaproszenie do składania wniosków dotyczy tylko jednego schematu: **ERC Starting Grants**, czyli badaczy prowadzących pierwsze samodzielne badania. Uczestnictwo jest otwarte dla doskonałych badaczy dowolnej narodowości, którzy przebywają w UE lub w kraju stowarzyszonym bądź przenoszą się do tego regionu oraz którzy tworzą i prowadzą swój pierwszy zespół lub program badawczy. Budżet pierwszego konkursu wyniesie około 300 milionów euro.

Dotacja zostanie przyznana instytucji macierzystej, która będzie musiała zobowiązać się do zapewnienia głównemu badaczowi samodzielności w zarządzaniu środkami finansowymi na cele badawcze w okresie trwania projektu.

Draft Work Programme 2007 pierwszego planowanego konkursu opublikowany został na stronach ERC⁸⁶ oraz na stronach CORDIS⁸⁷.

Dodać należy, że Europejska Rada Badań (ERC) nadal pracuje nad szczegółowi rozstrzygnięciami, gdyż jest to zupełnie nowy program, jakiego jeszcze w Europie nie było – inwestycje bezpośrednio w ludzi, we wszystkich dziedzinach naukowych, bez konieczności zapewnienia wkładu własnego, gdyż całość kosztów pokrywa Komisja Europejska.

W 2007 roku będzie tylko jeden konkurs, dla młodych naukowców (po doktoracie), gdzie jedynym kryterium oceny projektów będzie **jakość pomysłów i pomysłodawców**. Przewiduje się, że rocznie na realizację projektu przeznaczone będzie minimum 100 tys. Euro. Projekty mają być ambitne nie tylko naukowo, ale i finansowo. Nie wyklucza to jednak mniejszych projektów w tych obszarach, gdzie pieniądze nie grają najważniejszej roli, np. projekt w zakresie matematyki. Realizatorzy projektów mają mieć ogromną autonomię, również w zakresie doboru pracowników do zespołu, zakupu niezbędnej aparatury itp. Projekty mogą składać indywidualni naukowcy oraz budujący swoje pierwsze zespoły badawcze, za pośrednictwem instytucji macierzystej. Kilka kwestii nie jest jeszcze do końca wyjaśnionych np. z kim KE podpisuje kontrakt - z instytucją, czy z naukowcem, czy płace naukowca mogą się znacząco różnić od płac stosowanych w danej jednostce, jak będzie wyglądał proces ewaluacji ?

⁸⁶ <http://ec.europa.eu/erc/>

⁸⁷ <http://cordis.europa.eu/fp7/home.html>

LUDZIE (*PEOPLE*)

Jest to program stypendialny mający na celu ilościowe i jakościowe wzmocnienie potencjału ludzkiego w obszarze badań i technologii. Działania wspierające kształcenie i rozwijanie kariery naukowców, zwane „działaniami Marie Curie” zostaną wzmocnione i większy nacisk zostanie położony na kluczowe aspekty rozwijania umiejętności i kariery oraz na ściślejsze powiązania z systemami krajowymi.

Program będzie realizowany poprzez systematyczne inwestycje na rzecz ludzi, głównie poprzez spójny zestaw „działań Marii Curie”, mających na celu rozwijanie umiejętności i kompetencji naukowców na wszystkich szczeblach ich kariery, od początkowego kształcenia naukowców do rozwoju kariery i kształcenia przez całe życie. Kluczowymi elementami wszystkich „działań Marie Curie” są mobilność, zarówno międzynarodowa jak i międzysektorowa, uznawanie nabytych doświadczeń w różnych sektorach i krajach oraz odpowiednie warunki pracy.

„Działania Marie Curie” są otwarte na wszystkie dziedziny badań naukowych i rozwoju technologicznego.

Wspierane będą następujące „działania Marie Curie”:

o **Początkowe kształcenie naukowców**

Zwykle ukierunkowane na pierwsze cztery lata kariery naukowców. Działanie będzie realizowane poprzez wspieranie wybranych w drodze konkursu sieci komplementarnych, pochodzących z różnych państw, organizacji zaangażowanych w kształcenie naukowców. Wsparcie Wspólnoty w ramach niniejszego działania będzie obejmować:

- zatrudnienie naukowców na początku ich kariery w celu kształcenia,
- możliwości utworzenia katedr lub odpowiadających im stanowisk pracy w przedsiębiorstwach dla doświadczonych naukowców w celu transferu nowej wiedzy i wzmocnienia nadzoru,
- organizację krótkich szkoleń (konferencji, letnich uniwersytetów i specjalistycznych kursów kształcenia) dostępnych zarówno dla stażystów sieci i naukowców spoza sieci.

○ **Kształcenie przez całe życie i rozwój kariery**

Działanie to jest ukierunkowane na doświadczonych naukowców (co najmniej cztery lata doświadczenia w dziedzinie badań naukowych w pełnym wymiarze godzin) znajdujących się na różnym etapie kariery i ma na celu zwiększenie dywersyfikacji ich indywidualnych kompetencji poprzez zdobywanie wielo- i interdyscyplinarnych umiejętności lub międzysektorowych doświadczeń. Celem jest wspieranie naukowców w osiągnięciu i/lub wzmocnieniu wiodącej niezależnej pozycji np. głównych naukowców, profesorów lub innych osób pełniących ważne funkcje w szkolnictwie lub przedsiębiorstwie.

Działanie będzie realizowane poprzez:

- wspieranie indywidualnych międzynarodowych wewnątrz europejskich stypendiów przyznawanych bezpośrednio na poziomie wspólnotowym najlepszym i najbardziej obiecującym naukowcom z Państw Członkowskich i państw stowarzyszonych na podstawie wniosku złożonego przez naukowców wspólnie z organizacjami goszczącymi.
- współfinansowanie regionalnych, krajowych i międzynarodowych programów w dziedzinie kształcenia naukowców i rozwoju kariery. W drodze konkursu wybierane będą istniejące lub nowe regionalne, krajowe i międzynarodowe programy finansowania, ukierunkowane na cele wyznaczone dla niniejszego działania, których podstawą jest indywidualna mobilność naukowców.

○ **Partnerstwa i ścieżki rozwoju między przemysłem a uczelniami wyższymi**

Działanie to ma na celu utworzenie i wspieranie dynamicznych ścieżek rozwoju między publicznymi organizacjami badawczymi i prywatnymi przedsiębiorstwami komercyjnymi, w tym w szczególności małymi i średnimi przedsiębiorstwami.

Wsparcie Wspólnoty przyjmie co najmniej jedną z poniższych form:

- oddelegowanie personelu między sektorami w ramach partnerstwa w celu wzmocnienia współpracy międzysektorowej,

- goszczenie na określony czas w obu sektorach doświadczonych naukowców rekrutowanych spoza partnerstwa,
- organizowanie warsztatów i konferencji wzmacniających międzysektorowe doświadczenia i wymianę wiedzy w celu dotarcia do większej ilości personelu w obu sektorach,
- wkład, zarezerwowany wyłącznie dla MŚP, na rzecz drobnego wyposażenia związanego z ich udziałem we współpracy.

○ **Wymiar międzynarodowy**

Rozwój kariery naukowców z Państw Członkowskich i państw stowarzyszonych będzie wspierany poprzez:

- międzynarodowe stypendia na pobyt za granicą z obowiązkiem powrotu, przeznaczone dla doświadczonych naukowców w ramach kształcenia przez całe życie i dywersyfikacji kompetencji, mających na celu nabycie przez nich nowych umiejętności i wiedzy,
- granty przyznawane z tytułu powrotu i międzynarodowe granty na reintegrację przeznaczone dla doświadczonych naukowców po powrocie z zagranicy. W ramach tego działania wspierane będzie także połączenie w sieć naukowców z państw członkowskich i państw stowarzyszonych pracujących zagranicą, aby byli oni aktywnie informowani i zaangażowani w postępy Europejskiej Przestrzeni Badawczej.

Międzynarodowa współpraca naukowców będzie wspierana w następujący sposób:

- międzynarodowe stypendia dla osób z zagranicy mające na celu przyciągnięcie wysoce wykwalifikowanych naukowców z państw trzecich do Państw Członkowskich i państw stowarzyszonych w celu wzmocnienia wiedzy oraz zacieśnienia kontaktów na wysokim szczeblu. Naukowcy z krajów rozwijających się lub z państw o szybko rozwijającej się gospodarce mogą korzystać ze wsparcia obejmującego fazę powrotu. Wspierane będzie także łączenie w sieci naukowców z państw trzecich pracujących

w Państwach Członkowskich i państwach stowarzyszonych w celu ustrukturyzowania i rozwoju ich kontaktów ze swoimi regionami pochodzenia,

- partnerstwa między wieloma organizacjami badawczymi w Europie oraz jedną lub więcej organizacjami w państwach objętych Europejską Polityką Sąsiedztwa i w państwach, z którymi UE podpisała porozumienie o współpracy naukowo-technicznej.

W oparciu o wspólne programy, wsparcie Wspólnoty będzie przyznawane na krótkie wymiany naukowców na początkowym etapie kariery i doświadczonych naukowców, na organizację konferencji przynoszących wzajemne korzyści i inne wydarzenia, jak również na rozwój systematycznej wymiany dobrych praktyk mających bezpośredni wpływ na kwestie dotyczące zasobów ludzkich w dziedzinie badań i rozwoju.

o **Działania szczególne**

W celu wsparcia utworzenia prawdziwego europejskiego rynku pracy dla naukowców musi zostać zrealizowany spójny zestaw działań towarzyszących, tak aby usunąć przeszkody w mobilności i wzmocnić możliwości zawodowe naukowców w Europie. Celem tych działań będzie w szczególności zwiększenie świadomości zainteresowanych stron i społeczeństwa, w tym poprzez przyznawanie nagród „Marie Curie”, pobudzenie i wspieranie działań na poziomie Państw Członkowskich i uzupełnianie działań na poziomie Wspólnoty Europejskiej.

MOŻLIWOŚCI (CAPACITIES)

Program szczegółowy Możliwości służy wsparciu badań i innowacji w Europie. Działania mają stanowić pomoc w spójnym kształtowaniu polityki w dziedzinie badań naukowych, poprzez określenie zadań przewidzianych do realizacji w skali regionalnej. Na program składają się poniższe działania:

1. Infrastruktury badawcze (*Research Infrastructures*)
2. Badania na korzyść małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) (*Research for the benefit of SMEs*)
3. Regiony wiedzy (*Regions of knowledge and support for regional research-driven clusters*)
4. Potencjał badawczy (*Research potential of Convergence Regions*)
5. Nauka w społeczeństwie (*Science in society*)
6. Spójne opracowywanie polityk w dziedzinie badań (*Support to the coherent development of research policies*)
7. Działania w zakresie współpracy międzynarodowej (*International cooperation*).

Jakiego typu projekty mogą być realizowane w poszczególnych działaniach?

○ **Infrastruktury badawcze**

Optimalizacja wykorzystania i rozwój najlepszych infrastruktur badawczych istniejących w Europie oraz pomoc w stworzeniu we wszystkich dziedzinach nauki i technologii nowych infrastruktur badawczych o paneuropejskim znaczeniu (lub znaczne ulepszenie istniejących struktur). Działania mają przyczynić się do szerszego dostępu do istniejących infrastruktur, łączenie ich w sieci, tworzenie *e*-infrastruktur oraz wspieranie powstawania nowych infrastruktur badawczych o ogólnoeuropejskim znaczeniu. Europejskie Forum Strategii ds. Infrastruktur Badawczych (ESFRI) wytyczać będzie główne kierunki działań w zakresie **tworzenia nowych infrastruktur** badawczych w oparciu o prowadzone prace nad opracowaniem europejskiego planu rozwoju nowych infrastruktur badawczych.

○ **Badania na korzyść małych i średnich (MŚP)**

Mają na celu wsparcie zdolności MŚP do tworzenia innowacji, nowych produktów i usług, szerszego dostępu do wyników najnowszych prac badawczo-rozwojowych, a także rozbudowanie międzynarodowej sieci współpracy i transferu technologii. W ramach tego działania przewiduje się wsparcie małych grup przedsiębiorstw w celu rozwiązania ich problemów technologicznych oraz wsparcie na rzecz stowarzyszeń MŚP, które napotykają w swojej branży na podobny problem technologiczny. Charakterystyczną cechą tych działań będzie tzw. *bottom-up approach*, gdzie firmy i stowarzyszenie będą określały swoje potrzeby, wsparcie będzie możliwe we wszystkich dziedzinach nauki, w zależności od zapotrzebowania samych zainteresowanych. Jednostki badawcze i uczelnie, w odpowiedzi na to zapotrzebowanie, realizować będą projekty badawcze zgodnie z potrzebami MŚP i stowarzyszeń i na ich na rzecz.

o **Regiony wiedzy**

Celem jest wzmocnienie potencjału badawczego regionów europejskich poprzez wspieranie i zachęcanie do rozwoju w całej Europie regionalnych **kłastrów badawczych** skupiających instytucje publiczne i prywatne: wyższe uczelnie, ośrodki badawcze, przedsiębiorstwa i władze regionalne. **Inicjatywa „Nowych Regionów” zakłada zmniejszenie dystansu w obrębie sfery naukowo-badawczej do rozwiniętych krajów europejskich.** Dotyczy to w szczególności nowoprzyjętych członków Wspólnoty. Działania prowadzone będą w ścisłym związku z polityką regionalną UE⁸⁸ (fundusze strukturalne), Programem na rzecz Konkurencyjności i Innowacji (CIP) oraz programami edukacyjnymi i szkoleniowymi.

o **Potencjał badawczy**

Potencjał badawczy mniej rozwiniętych, „peryferyjnych” ośrodków badawczych nie jest w wystarczającym stopniu wykorzystywany. To działanie ma na celu zwieszenie

⁸⁸ Zreformowana polityka spójności na lata 2007-2013 przewiduje znaczące zwiększenie inwestycji w najbiedniejsze regiony Europy, zwłaszcza w nowych państwach członkowskich. Ponad 80 % środków zostanie zainwestowane w tzw. **regiony konwergencji**, czyli o średnim dochodzie (produkcie krajowym brutto na osobę) poniżej 75 % przeciętnej europejskiej. Polska w całości spełnia ten warunek.

możliwości badaczy z **obszarów konwergencji** w celu pełnego uczestnictwa w badaniach naukowych na europejskim poziomie, poprzez rozwój istniejących i tworzenie nowych **centrów doskonałości** w tych regionach. Realizacja tych celów możliwa będzie poprzez takie działania jak:

- **wymiana personelu** naukowego między wybranymi instytucjami w regionach konwergencji i organizacjami partnerskimi, wsparcie dla centrów doskonałości w celu rekrutacji doświadczonych naukowców z innych krajów,
- **zakupy i rozbudowa sprzętu badawczego**
- organizacja **warsztatów i konferencji** ułatwiających transfer wiedzy, promowanie działań propagujących rozpowszechnianie wiedzy,
- **ocena instytucji** przez niezależnych ekspertów, którzy dokonają niezależnej analizy jakości prowadzonych badań i poziomu infrastruktury badawczej.

o **Nauka w społeczeństwie**

Celem jest przybliżenie społeczeństwu problematyki związanej z nowymi technologiami oraz sprawami nauki, gdyż pomimo ogromnej ich roli w życiu codziennym społeczeństwa Europejskiego, pozostają one często poza sferą zainteresowań zarówno społeczeństw jak i polityków. Podejmowane będą m.in. takie działania jak:

- wzmocnienie i udoskonalanie europejskiego systemu nauki,
- zaangażowanie naukowców i społeczeństwa w zagadnienia dotyczące nauki w celu przewidywania i wyjaśniania problemów politycznych, społecznych, etycznych,
- debata nad rolą nauki i technologii w społeczeństwie,
- pobudzanie wśród młodzieży zainteresowania nauką, wsparcie edukacji na wszystkich poziomach,
- wzmocnienie roli uniwersytetów oraz ich zaangażowania w wyzwania globalizacji,
- poprawa komunikacji między światem nauki a szeroko rozumianym społeczeństwem (politycy, media, społeczeństwo).

o **Spójne opracowywanie polityk w dziedzinie badań**

Celem jest wzmocnienie skuteczności i spójności krajowych i wspólnotowych polityk badawczych oraz ich powiązań z innymi politykami, zwiększenie znaczenia badań i ich powiązań z przemysłem.

Realizacja programu odbywać się będzie poprzez monitorowanie i analizę polityk publicznych, wzmacnianie koordynacji polityk badawczych, oddolne ponadnarodowe inicjatywy na rzecz współpracy w kwestiach stanowiących wspólny obszar zainteresowań podejmowanych na szczeblu krajowym i regionalnym.

Działania te uzupełnią działania koordynujące w ramach programu „WSPÓŁPRACA” (*Cooperation*) i będą służyły poprawie spójności i efektów regionalnych krajowych oraz wspólnotowych polityk i inicjatyw.

o **Działania w zakresie współpracy międzynarodowej**

Wspieranie strategicznego partnerstwa z krajami trzecimi⁸⁹ w wybranych dziedzinach wiedzy, w tym zachęcanie najlepszych naukowców z tego obszaru do pracy w krajach Wspólnoty i dla Wspólnoty. Do działań w tym obszarze będzie również należało zajęcie się specyficznymi problemami krajów trzecich lub problemami o charakterze globalnym.

Działania te będą realizowane poprzez:

- wspieranie europejskiej konkurencyjności, angażowanie najlepszych naukowców z krajów trzecich,
- ułatwienie kontaktów z partnerami z krajów trzecich ułatwiających dostęp do badań w nich prowadzonych,
- rozwiązywanie problemów dotyczących kraje trzecie lub mających charakter ogólny.

Współpraca z krajami trzecimi skoncentrowana będzie na następujących grupach krajów:

- kraje kandydujące do Wspólnoty,
- kraje sąsiadujące ze Wspólnotą, partnerskie kraje śródziemnomorskie, Kraje Bałkanów Zachodnich, kraje Europy Wschodniej, Kaukazu i Azji Środkowej,
- kraje rozwijające się,
- tzw. wschodzące gospodarki.

Działania w zakresie współpracy międzynarodowej prowadzone będą również w pozostałych programach Współpraca i Ludzie, w każdym zakresie ich tematyki szczegółowej.

⁸⁹ Kraje spoza Wspólnoty i nie stowarzyszone ze Wspólnotą.

FP7 Specific programmes & Budget (in EUR million)

COOPERATION 32 365	<u>Health</u> 6 050	<u>IDEAS</u> 7 460	<u>European Research Council</u>
	<u>Food, agriculture and biotechnology</u> 1 935	<u>PEOPLE</u> 4 728	<u>Initial training</u>
	<u>Information and communication technologies</u> 9 110		<u>Life-long training</u>
	<u>Nanosciences, nanotechnologies, materials and new production technologies</u> 3 500		<u>Industry-academia</u>
	<u>Energy</u> 2 300	<u>CAPACITIES</u> 4 217	<u>International dimension</u>
	<u>Environment (including climate change)</u> 1 900		<u>Specific actions</u>
	<u>Transport (including aeronautics)</u> 4 180		<u>Research infrastructures</u> 1 850
	<u>Socio-economic sciences and the humanities</u> 610		<u>Research for the benefit of SMEs</u> 1 336
	<u>Security</u> 1 350		<u>Regions of Knowledge</u> 126
	<u>Space</u> 1 430		<u>Research potential</u> 370
			<u>Science in society</u> 280
		<u>Coherent development of research policies</u> 70	
		<u>International co-operation</u> 185	
	<u>Non-nuclear actions by the Joint Research Centre</u> 1 751		

Total EC budget – 50 521 million EUR

(2007 – 2011)

<u>Euratom indirect actions</u> 2 700	<u>Fusion</u>	<u>Euratom direct actions by the Joint Research Centre</u>
	<u>Fission</u>	

ZAŁĄCZNIK NR 6

Proposal Number		Proposal Acronym	
-----------------	--	------------------	--

INFORMATION ON PARTICIPANTS				
Participant number		ten numer wpisuje Koordynator, który jest zawsze No.1		
Participant organisation				
Organisation legal name	Politechnika Lodzka (Technical University of Lodz)			
Organisation short name	TUL Lodz			
<i>Legal address</i>				
PO Box	-	Postal Code	90-924	Cedex
Street name and number		Zeromskiego 116		
Town	Lodz	Country	Poland	
Internet homepage	http://www.p.lodz.pl			
Activity Type HE, RES, IND, OTH	HE	Legal Status GOV, INO, JRC, PUC, PRC, EEIG	GOV	
If Legal Status "PRC", specify	-			
Is the organisation a Small or Medium-Sized Enterprise (SME)?			YES/NO	-
Are there dependencies between the organisation and (an)other participant(s) ?			YES/NO	NO
If yes, participant number		If yes, participant short name		
Character of dependence SG, CLS, CLB				
If yes, participant number		If yes, participant short name		
Character of dependence SG, CLS, CLB				
If yes, participant number		If yes, participant short name		
Character of dependence SG, CLS, CLB				
Person in charge – Tutaj koordynator wpisze siebie				
Name	Kierownik projektu w PL		First name(s)	Kierownik projektu w PL
Title	Prof, Dr, Mr, Ms	Sex: Female = F, Male=M		
Department/Faculty/Institute/ Laboratory name		Wypełnić dane dotyczące wydziału/ instytutu/ katedry		
<i>Address (if different from above)</i>				
PO Box		Postal Code		Cedex
Street name and number				
Town				
Phone			Phone	
e-mail				

Previously submitted similar proposals or signed contracts?		YES/NO		
If yes, programme name(s) and year				
If yes, proposal number(s) or contract number				

W Z Ó R

LETTER OF INTENT

We acknowledge herewith that **Prof/Dr.....**, Department of, Politechnika Lodzka, Zeromskiego 116, 90-924 Lodz is our representative for the [nazwa schematu finansowania] “[akronim projektu]” to be applied for under Seventh Framework Programme of the European Commission.

Considering the need of integration into the [nazwa schematu finansowania] as an important tool to solve the scientific and technological challenges in science of, we accept to involve in the [nazwa schematu finansowania] “[akronim projektu]” the necessary human and materials resources needed to achieve the degree of integration and to carry the common work.

The specific contents of the integration will be detailed and agreed by every partner of the consortium in the future Consortium Agreement to be elaborated by the consortium itself.

Vice-Rector for Promotion
and International Cooperation

Professor

Date:

W ZÓ R

**Facsimile of the letter of commitment.
It must be written on a headed note-paper and signed.**

European Commission,
Directorate-General RTD
Unit K4 Research in the Social Sciences and Humanities
Brussels

RECTOR Prof.
of University of
Applicant of the xxxxxx Project
“European Enlargement, Education System and Labour Market”

Project Coordinator
Prof.
Department of Business Organization and Public Administration
University of

Object: Declaration of availability to participate in the project “European Enlargement, Education System and Labour Market”; Applicant: the University of Call identifier FP7-2007-XXXX .

The undersigned, born on, at, in my capacity as (*for example: rector, head of department, etc.*), legal representative of(*to write the institution, the University of, etc.*), with location in (*town, city*), (*address*),

Declares

My *institute (to specify)*, participates as a partner in the Project (Call identifier FP7-2007-XXXXX) “*European Enlargement, Education System and Labour Market*”, whose co-ordinating institution (applicant) is the University of

.....

Date

.....

Signature

W Z Ó R

To whom it may concern

Lodz, December 17th, 2006

Authorisation

The Politechnika Lodzka (Technical University of Lodz), Zeromskiego 116 Street, 90-924 Lodz, Poland, represented by Professor, acting as its legal authorized representative, hereby authorizes the coordinator Professor (University of) to submit and sign on behalf of our Institution an FP7 project proposal under the acronym „.....”.

The scientist in charge of the above mentioned proposal in the Technical University of Lodz is from the Institute of

Professor
Vice-Rector for promotion and International Cooperation

Politechnika Lodzka
(*Technical University of Lodz*)

Poszukiwanie parterów:

Serwis bazy CORDIS

- oferuje możliwości zarówno przeszukiwania bazy danych, jak i umieszczenia i modyfikowania swojego zgłoszenia.

<http://www.cordis.lu/partners-service>

- kontakt do sieci Narodowych Punktów Kontaktowych w Europie oraz krajach trzecich:

<http://www.cordis.lu/fp6/getsupport.htm>

- Strona 6. Programu Ramowego w bazie CORDIS:

<http://fp6.cordis.lu/fp6/partners.cfm>

- Search the FP6 Expressions of interest (EoIs)

http://eoi.cordis.lu/search_form.cfm

- Search for FP6 partners from the Candidate States

http://fp6.cordis.lu/fp6/partners_cs.cfm

- Strona 6. Programu Ramowego w bazie CORDIS zawierająca wykaz projektów finansowanych w ramach 6.PR (aktualizowana w miarę odpisywania kontraktów), w opisie projektów znajduje się kontakt do koordynatora

<http://www.cordis.lu/fp6/projects.htm>

Krajowy Punkt Kontaktowy:

<http://www.6pr.pl/s5o/partnerzy/partner.html> – oferuje poszukiwanie przez IDEALIST.

Strona domowa projektu Ideal-Ist:

http://www.ideal-ist.net/home/i_poland.php

IGLO Project Service 6th Framework Programme

Umożliwia zarówno poszukiwanie partnerów, jak i umieszczanie własnych ogłoszeń:

<http://www.kowi.de/en/services/ips/default.htm>

Innovation Relay Centres

are part of a pan-European technology transfer network, with thematic groups in the life science areas. Their principal mission is the dissemination and exploitation of RTD results, but they may help identify suitable SME partners.

<http://irc.cordis.lu/>

Na stronach internetowych

poświęconych niektórym priorytetom 6. PR można znaleźć ich własne bazy danych, np. w prioryecie 2 - „*Life sciences, genomics and biotechnology for health*”:

Looking for a suitable SME to join your consortium?

EuropaBio SME Project maintains a database of SMEs interested in joining FP6 projects.

<http://www.bba-bio.be/smes/index2.asp>

Partners for Life also has a database of SMEs and an extensive network covering the accession countries

http://www.bit.ac.at/partners_for_life.htm

Strona domowa priorytetu Life:

<http://www.cordis.lu/lifescihealth/partners.htm>

Większość wymienionych wyżej baz będzie nadal aktualna. 6. Program Ramowy nie kończy się w grudniu 2006, lecz będzie nadal funkcjonował, aż do zakończenia wszystkich projektów realizowanych w jego ramach. Kontrakty w 6. PR podpisane są do końca 2006 roku i realizowane będą przez 4 – 5 lat, zatem nawet do 2011 roku. Jednocześnie powstawać będą nowe bazy, specyficzne dla 7. Programu Ramowego i dostosowane do jego potrzeb.

Biblioteka projektów w bazie EUROPA.

Zawiera sukcesywnie uzupełniane informacje o projektach finansowanych w ramach programów ramowych, ich krótki opis wraz z kontaktem do koordynatora:

<http://europa.eu.int/comm/research/fp6/projects.cfm>

PRZYKŁADOWY FORMULARZ FINANSOWY (wzór na podstawie 6.PR)

<i>Financial Information (Collective Project)</i>											
		<i>RTD and innovation-related activities</i>		<i>Demonstration activities</i>		<i>Training activities</i>		<i>Consortium management</i>		<i>Total</i>	
<i>Participant</i>	<i>Fund. scheme</i>	<i>Costs</i>	<i>Requested grant to the budget</i>	<i>Costs</i>	<i>Requested grant to the budget</i>	<i>Costs</i>	<i>Requested grant to the budget</i>	<i>Costs</i>	<i>Requested grant to the budget</i>	<i>Costs</i>	<i>Requested grant to the budget</i>
1	FCF	480.000	360.000	50.000	25.000	100.000	100.000	80.000	80.000	710.000	565.000
			75%		50%		100%		100%		

Wyliczenie takie należy zrobić dla pozostałych działań (*demonstration, training, consortium management*), o ile występują w danym projekcie.

Wersja z udziałem podwykonawcy:

Personel	200.000
Aparatura	50.000
Podróże	5.000
Powwykonawstwo	40.000
Materiały	5.000
Inne	<u>0</u>
Razem k.bezp.	300.000
Narzut (60%)	156.000 (od 260 tys., bo 300 tys.-40 tys.)
OGÓLEM	456.000

Proszę zauważyć, że zaangażowanie podwykonawcy skutkuje obniżeniem wartości całego projektu oraz kwoty narzutu o 24 tys. Zwrot kosztów z KE – 342.000.

Koszty działania RTD:

Personel	220.000
Aparatura	50.000
Podróże	5.000
Powwykonawstwo	0
Materiały	25.000
Inne	<u>0</u>
Razem koszty bezpośr.	300.000
Narzut (60%)	180.000
OGÓLEM	480.000

Uwaga:

Koszty RTD poniesione w projekcie - 300.000
Zwrot kosztów RTD z KE - 360.000